

Stereo Mecmuası

Hifi Elektronik Konulu Türkçe Elektronik Dergi

sayı

30

Miles Davis – Kind of Blue
John Coltrane – A Love Supreme
Dave Brubeck Quartet - Time Out
Charles Mingus - Mingus Ah Um
Ornette Coleman - The Shape of Jazz to Come

Gaz Tarihinin En İyi 25 Albümü

www
stereo
mecmuasi
com

Charles Mingus - The Black Saint and the Sinner Lady, Cannonball Adderley - Somethin' Else, Sonny Rollins - Saxophone Colossus, Miles Davis - Bitches Brew, John Coltrane - Blue Train, Louis Armstrong - Best of the Hot 5s and 7s, Stan Getz & Joao Gilberto - Getz/Gilberto, Wayne Shorter - Speak No Evil, Erroll Garner - Concert By the Sea, Oliver Nelson - The Blues and the Abstract Truth, Eric Dolphy - Out To Lunch!, Albert Ayler - Spiritual Unity, Art Blakey & the Jazz Messengers - Moanin', Miles Davis - Birth of the Cool ve çok daha fazlası bu sayımızda...

Stereo Mecmuası'nın yeni sürpriz sayısından herkese merhabalar.

Bildiğiniz üzere geçtiğimiz senelerde elektronik dergi yayınlamama kararı almıştık. Bunun yerine yazılarımızı web sitemiz üzerinden yayınlıyoruz. Ancak tabii ki rahat durmayıp, her sene özel bir sayı yayınlamayı da ihmal etmiyoruz.

2016 senesinin özel sayısı Caz Tarihinin En İyi 25 Albümünü konu alıyor. Bu yazı dizisi web sitemizin müzik alt bölümünde farklı zamanlarda peyderpey yayınlandı. Tüm yazıların bitmesi ile genel tabloya baktığımda tüm yazıları uygun şekilde bir araya toplarsak caz tarihi, müzisyenler ve albümler ile alakalı harika bir referans dergi oluşacağını fark ettim. Bunun üzerine her zaman olduğu gibi ortaokul öğrencisi dönem ödevi kıvamında basit bir dergi çalışması yaptık.

Elektronik dergimizde caz tarihinin en iyi albümleri ile alakalı genel kabul görmüş bir listeyi baştan aşağı ele alarak her albüm ile alakalı ayrıntıları, sizlerden çok soru gelen bir konu olan hangi baskıları tercih etmeliyiz gibi noktaları ayrıntılı şekilde ele almaya çalıştık.

Listedeki tüm albümler, Stereo Mecmuası'nın standart albüm incelemelerine göre daha farklı bir konseptte ele alındı. Her müzisyenin biyografisi, ilgili dönemden anılar gibi ek bilgiler ile yazılar zenginleştirildi.

Bu listeden bazı albümlerin daha önce incelemelerini yayınlamıştık. Ancak 25 albümlük listedeki 24 albüm yeniden yazıldı.

Sadece Miles Davis'in Bitches Brew albümünün eski incelemesine bu elektronik dergide de yer vermeyi uygun gördüm. Bunun sebebini yazıyı okuyunca anlayacaksınız!

Aşağıda göreceğiniz liste ile alakalı bir yorum yapmam gerekirse kişisel listem çok daha farklı olacaktır. Örneğin Peter Brötzmann'ın efsanevi Machine Gun albümü veya Alexander von Schlippenbach Trio'nun Pakistani Pomade'ı mutlaka liste içerisinde olurdu. Hatta Sun Ra'sız liste mi olur diyerek Heliocentric Worlds of Sun Ra eklenirdi ve listenin sonu gelmezdi. Zaten hayatım boyunca müzik listesi yapmak konusunda sıkıntılarım olmuştur...

Hemen her liste gibi aşağıdaki listede bir müziksever olarak şu olsaydı bu olsaydı diyeceğinize eminim. Farklı "en iyi" listelerini göz önüne alarak yukarıdaki listenin genel caz dinleyicileri için uygun olacağını düşünerek bu liste üzerinden devam etmeye karar verdim. Umarım keyifle okursunuz...

Bu elektronik dergimizde yayınlanan tüm yazılara Müzik sitemiz üzerinden **bu sayfa** vasıtası ile de ulaşabilirsiniz. Web sitemizdeki yazılarda albümleri dinleyebileceğiniz Spotify eklentileri de mevcut. Ancak tavsiyem bu sayımızı basıp, ilgili albümleri dinlerken bir şeyler yudumlarken keyifle okumanız.

Bir sonraki sayımızda buluşmak üzere...

Hakan Cezayirli

CAZ TARİHİNİN 25 EN İYİ ALBÜMÜ

1. Miles Davis – Kind of Blue
2. John Coltrane – A Love Supreme
3. Dave Brubeck Quartet - Time Out
4. Charles Mingus - Mingus Ah Um
5. Ornette Coleman - The Shape of Jazz to Come
6. Charles Mingus - The Black Saint and the Sinner Lady
7. Cannonball Adderley - Somethin' Else
8. Sonny Rollins - Saxophone Colossus
9. Miles Davis - Bitches Brew
10. John Coltrane - Blue Train
11. Louis Armstrong - Best of the Hot 5s and 7s
- 12- Stan Getz & Joao Gilberto - GetzGilberto
- 13- Wayne Shorter- Speak No Evil
14. Erroll Garner - Concert By the Sea
15. Oliver Nelson - The Blues and the Abstract Truth
16. Eric Dolphy - Out To Lunch!
17. Albert Ayler - Spiritual Unity
18. Art Blakey & the Jazz Messengers - Moanin'
19. Miles Davis - Birth of the Cool
20. Charlie Parker - Complete Savoy and Dial Studio Recordings
21. Cecil Taylor - Unit Structures
22. Duke Ellington - Ellington at Newport
23. Herbie Hancock - Maiden Voyage
24. John Coltrane - Giant Steps
25. Keith Jarrett - the Koln Concert

Okumayı arzu ettiğiniz albüme ulaşmak için yukarıdaki linklere tıklamanız yeterlidir.

KEITH JARRETT THE KÖLN CONCERT

ECM

25- Keith Jarrett - the Köln Concert

Keith Jarrett 1945 yılında Amerika Allentown, Pennsylvania kentinde doğdu. Macar kökenli bir anne ve Avrupa kökenli bir babanın oğluydu. Erken yaşlarda müziğe ilgisini keşfetti ailesi. Üçüncü yaş gününün akabinde piyano dersleri almaya başladı. Beş yaşına geldiğinde ise çocuk yetenek olarak televizyon programlarında boy gösterdi.

Yedi yaşına geldiğinde ilk resitalini verdi. Mozart, Bach, Beethoven ve Saint-Saens bestelerinin arkasından resitali kendi iki bestesi ile tamamladı. Çocuk yaşlarda ortaya çıkan bu yetenek oldukça iyi bir eğitim almasına vesile oldu.

Keith Jarrett gençlik yaşlarına geldiğinde caz müziğe ilgi duymaya başladı. Bu dönemde modern caz örneklerini dinlemeye başladı. Yazılan çizilenlere göre bir Dave Brubeck konser performansı onu çok etkiledi. Tam bu dönemlerde Paris'te dönemin ünlü piyano hocası Nadia Boulanger onu öğrenci olarak kabul edeceğini haber vermişti. Ancak annesinin tüm muhalefetine rağmen Keith Jarrett teklifi kabul etmedi.

1960'ların başlarında okuldan mezun olan Keith Jarrett, meşhur Berklee College of Music'te dersler almaya başladığında aynı zamanda yerel kulüplerde kokteyl müziği çalıyordu. Bir sene sonra New York'a taşındı ve Village Vanguard'ta çalma fırsatı buldu.

Art Blakey, genç Jarrett'ın yeteneklerini erkenden keşfedip kendi grubu Jazz Messengers'a dahil etti. Bu dönemlerde Jack DeJohnette ile tanıştı. Bu uzun yıllar sürecek bir müzik macerası ve aynı zamanda dostluğun ilk tohumları oldu. Jack DeJohnette, bu genç adamın yeteneklerinden etkilenmişti ve Jarrett'ı Charles Lloyd Quartet'e katılması konusunda cesaretlendirdi.

Bu karar Keith Jarrett için bambaşka bir deneyim olmuştu. Grup çok farklı tarzlarda müzik yapabildiği gibi dönemin yeni akımlarına da sempati ile bakıyordu. 1966 yılında yayınladıkları "Forest Flower" dönemin en sevilen albümlerinden bir tanesi olmuştu. Buna rağmen çok farklı festivallerde müzik yapmayı sürdüren grup uzun bir Amerika turnesinin ardından Avrupa'da konserlerine devam etti hatta Moskova'da bile bir konser vermeyi başardılar.

Bu yıllarda Jarrett yavaş yavaş kayıt yapmaya ısınmaya başlamıştı. Küçük gruplar ile yaptığı kayıtların ilkinde Charlie Haden ve Paul Motian ile çalmıştı. Bu dönemlerde caz haricinde folk-rock çaldığı kayıtlar yapmıştı. Tüm bunlar olurken Charles Lloyd Quartet dağıldı. Bazılarına göre müzik konusundaki anlaşmazlıklar bazılarına göre de para sıkıntıları yüzünden!

Keith Jarrett bu sürecin ardından Miles Davis'e ulaştı. Bu dönemlerde Davis'in bambaşka bir müzikal dönemiydi. Keith Jarrett Fender Contempo elektronik organ ve Fender Rhodes elektrikli piyano çalıyordu ve Chick Corea ile dönüşümlü çalıyorlardı.

"A Different Kind of Blue" ve "Bitches Brew Live" plaklarında kendisine yer buldu. Chick Corea'nın gruptan ayrılması ile devamlı olarak çalmaya başladı. Ancak Keith Jarrett elektrikli enstrümanların caz müzik içerisinde olmaması gerektiğini düşünüyordu ve Miles Davis gruplarından ayrılmaya karar verdi. Ancak gerek müzik gerekse de kişilik anlamında Miles Davis'ten çok şey öğrendiğini her fırsatta belirtir ve saygıda kusur etmez.

1971 ila 1976 yılları arasında Jarrett, Charlie Haden ve Paul Motian ile oluşturduğu üçlüsüne saksafoncu Dewey Redman'ı ekler. Bu kadro kayıtlarının belkemiğini oluştururken farklı plak şirketleri için farklı müzisyenleri de yanına alarak kayıtlar yapar.

Bu dörtlü "American quartet" olarak anılır. Bu kayıtlarda Keith Jarrett farklı enstrümanlar ve arayışlar peşinde koşarken görüyoruz. Ancak asıl dörtlüsü ise serbest caz etkilerinin yanında,

post-bop, gospel müziği hatta Orta Doğu etkilerine kadar neredeyse egzotik diyebileceğimiz bir müzik anlayışına sahip olduğunu görüyoruz. Bu dönemlerde ECM plak şirketi ile anlaşılan Keith Jarrett, saksafoncu Jan Garbarek, başçı Palle Danielsson ve Jon Christensen ile bazı kayıtlar yapar. .Bu kayıtlarda "American quartet" dönemindeki müzikal anlayışı devam ettirir ancak Amerikan etkileri yerine Avrupa folklorü ve klasik müzik etkileri ağır basar.

Bu farklı tarz ve saydığımız müzisyenler ilerleyen yıllarda ECM plak firması ile birlikte anılır hale geleceklerdir. Tüm bunlar olurken Keith Jarrett 1975 yılında ECM için bir solo performans kaydeder. Bu kayıt, meşhur Köln konseridir.

A Yüzü

"Part I" – 26:01

B Yüzü

"Part IIa" – 14:54

C Yüzü

"Part IIb" – 18:13

D Yüzü

"Part IIc" – 6:56

Konser, 17 yaşındaki Vera Brandes tarafından organize edilir. Keith Jarrett konser için Bösendorfer 290 Imperial concert grand piyano talep eder. Ancak konserin yapılacağı salonun yetkilileri yanlış bir anlaşma sonucu farklı bir Bösendorfer piyano bulurlar. Bulurlar çünkü piyano aslında sahne arkasındadır. Hata fark edilir ancak her şey için çok geçtir. Yeni piyanonun konsere yetiştirilmesine imkan yoktur. Bulunan piyano sahne arkasında müzisyenlerin ısınması için kullanılmaktadır ve çok kötü durumdadır. Salon için oldukça küçüktür, akoru kaçıktır ve hatta pedalları düzgün şekilde çalışmamaktadır.

Keith Jarrett piyanonun sesinin salonu doldurması ve daha fazla alt frekans etkisi elde etmek için sol elini normal çalma stilinden daha ritmik kullanır ve özellikle piyanonun düzgün çalışan orta bölümüne odaklanır.

Terslikler bununla sınırlı değildir. Keith Jarrett, konserin kaydedileceği Köln'e kara yolu ile oldukça zorlu bir kara yolculuğu ile ulaşır. Doğru düzgün uyku uyumamış ve ağrı problemleri vardır. Konser bir Opera'nın ardından yapılacağı için oldukça geç bir saatte başlayacaktır ancak buna rağmen tüm biletler satılmıştır. Yapacak bir şey kalmayınca Keith Jarrett konsere çıkar ve o bozuk piyano ile harikalar yaratır.

Albüm, Keith Jarrett'in emprovizasyon konusundaki kendisine özgü tarzını tüm çıplaklığı ile gösteren bir kayıttır. Çok sınırlı bir nota kombinasyonu ile 12 dakikalık bir performans ortaya koymuş ve çok farklı tarzlara göz kırpmıştı. Konserde çalınan tüm parçalarda bu durum gözlemlenebilir. Gerek konser, gerekse de yayınlanan plak büyük ilgi çeker. ECM plak şirketinin caz müziğin farklı örnekleri konusundaki yeri sağlamlaştırken, caz müzik tarihinde en çok satan solo albümü ve tüm zamanların en çok satan piyano albümü olur.

Hangi kaydı tercih edeyim sorusunun çok basit olduğu bir kayıttır Köln Konseri. Tarih boyunca sadece ECM bu kaydı yayınlamıştır. 1970 ve 80'lerde yapılan baskılar küçük farklılıklara sahiptir. İlerleyen yıllarda farklı etkinlikler için saydam plak gibi limitli baskılar yapılmıştır hatta bir dönem sınırlı sayıda mono plak basılmıştır. 2000'lerde ECM önemli bazı kayıtlarını 180gr olarak yeniden bastığında Köln Konseri de meraklılara sunuldu. Günümüzde çoğunlukla bu baskı bulunabilmektedir.

JOHN COLTRANE

GIANT STEPS

24- John Coltrane - Giant Steps

Daha önce yayınladığımız John Coltrane "Blue Train" albümünün incelemesini okuduysanız yazının yıldızlı bölümünden devam edebilirsiniz. Yıldızlı bölüm sonrasında müzisyenin hayat hikayesinin devamını okuyabilirsiniz.

John William Coltrane, müzik dünyasındaki ismiyle "Trane" (1926 – 1967) North Carolina'da dünyaya geldi. Doğduğu kentte eğitime devam eden John Coltrane. 1938 yılında babasını, büyükbaba ve büyükannesi ve çok sevdiği kuzenini arka arkaya kaybetti. Bunu atlatması oldukça uzun sürdü. 1943 yılında Philadelphia kentine taşındı. Aynı yıl annesi ona ilk saksafonunu satın aldı. John Coltrane ayrıca klarnet ve alto horn da çalmaya başladı. Okul

yıllarında ilk kez orkestralarda boy göstermeye başladı. 1940'ların ortalarına kadar müzik hayatı farklı amatör gruplarla müzik çalarak devam etti. Askerliği II. Dünya Harbinin sonlarına denk geldi. Müzisyen olarak askerliğini tamamladı. Bu dönemlerde caz standartlarını ve bebop tarzı şarkıları yorumluyordu.

Askerliğin arkasından doğduğu kenti geri döndü. Müziğe devam etti ve bir yandan da caz teorisi okudu. Bu dönemlerde tenor saksafon çalmaya da başladı. Özellikle tenor saksafoncu Odean Pope ve piyanist, besteci ve müzik teorisini Hasaan Ibn Ali'den çok etkilendi. Kendi anlatımına göre ilerleyen yıllarda Hasaan Ibn Ali'nin Coltrane'in müziğinin melodik yapısına etkisi çok fazla olacaktır.

1945 yılında Charlie Parker'ın canlı performansını ilk kez seyrettiğinde John Coltrane çok etkilendi. 1940'ların sonlarında Parker ile beraber çalma şansını da buldu. 1940'ların ortalarından itibaren Miles Davis ile çalışması yine müzik kariyerinde önemli dönüm noktalarında idi. 1950'lerde ise Dizzy Gillespie, Earl Bostic ve Johnny Hodges orkestralarında da çalar.

1955 yılında Coltrane, Miles Davis'in ilk büyük beşlisinde yer alır. Piyanoda Red Garland, konrtbasta Paul Chambers ve davulda Philly Joe Jones gibi çok iyi müzisyenler ile çalmak John Coltrane için bir okul olmuştu. 1956 yılında Miles Davis'in Prestige plak şirketinden yayınlanan "Cookin'", "Relaxin'", "Workin'" ve "Steamin'" albümlerinde Coltrane de yer alır. Ancak herşey iyi giderken Coltrane uyuşturucu belasına bulaşır ve Davis onu beşlisinden ayırmak zorunda kalır.

1957 yılında John Coltrane, Thelonious Monk ile çalışmaya başlar. Bu dönemlerde harika performanslara imza atarlar. Plak şirketleri ile karmaşalar, sözleşmelerdeki sorunlar sebebi ile bu dönemde yapılan bazı kayıtlar seneler sonra basılacaktır. Bu dönemlerden "Thelonious Monk Quartet with John Coltrane at Carnegie Hall" plağına dikkat diyelim.

1950'lerin sonu geldiğinde John Coltrane, Prestige and Blue Note Records için 4 müthiş albüm kaydetmiştir. İlk albümü "Coltrane" hemen arkasından müthiş "Blue Train" albümünün hemen ardından "John Coltrane with the Red Garland Trio" ve Soultrane albümleri. 1958 yılında tekrar Miles Davis gruplarına geri döner. Bu dönem sırasında tekniğini geliştirirken çok şey öğrendiğini söyler. Yine bu yıllarda en iyi caz müzisyenlerinin bir kısmı ile birlikte çalma fırsatı bulur ve iki önemli Davis albümünde boy gösterir. "Milestones" ve "Kind of Blue"

1950'lerin sonu aynı zamanda Prestige plak firması ile anlaşmasının sonudur. Coltrane, Atlantic Records ile anlaşır. Bu plak firmasından ilk yayınlanan albüm ise başlı başına bir olay haline gelecek Giant Steps olmuştur. 1950'lerin sonu Atlantic Records'un caz dünyasındaki bir çok önemli ismi transfer ettiği yıldır. Coltrane de bu önemli transferlerden bir tanesiydi.

Albüm müzik tarihinde de önemli bir yer tutar. Albüm Coltrane'in melodik yapı anlayışındaki değişikliğin ilk örneğidir. Bu yeni anlayış şarkı ve nota yapısının oldukça radikal şekilde değişmesine de yol açmıştı.

Bu durum dönemin ünlü dergisi "Down Beat"ın caz eleştirmeni Ira Gitler tarafından "Sheets of sound" olarak tanımlanmış ve bu yapı ilerleyen yıllarda birçok müzisyenin izlediği bir yol haline gelmişti.

Hatta modern caz emprovizasyon tekniğinin temeli demek daha doğru olabilir. Bu önemli albümün şarkı listesi şu şekilde;

A Yüzü

1. "Giant Steps" 4:43
2. "Cousin Mary" 5:45
3. "Countdown" 2:21
4. "Spiral" 5:56

B Yüzü

1. "Syeeda's Song Flute" 7:00
2. "Naima" 4:21
3. "Mr. P.C." 6:57

Albümde John Coltrane'e eşlik eden müzisyenlere bir bakış atalım. Tommy Flanagan piyano. Wynton Kelly "Naima" şarkısında piyano. Paul Chambers — bas. Art Taylor davul. Jimmy Cobb "Naima" şarkısında davul. Ayrıca albümün genişletilmiş versiyonlarında Cedar Walton ve Lex Humphries'i de dinleme şansımız olur. Dikkat ederseniz Coltrane albümü kaydederken kafasında nasıl bir ses elde etmek istediği ile alakalı fikirler vardı ve kafasındaki şablona göre müzisyenler arasında geçişler yapmıştır.

Albümün bir diğer özelliği Coltrane'n sadece kendi bestelerine yer verdiği ilk albümdür. Ayrıca "Naima" ve "Giant Steps" tam anlamı ile birer caz standardı haline gelmiş ve defalarca farklı müzisyenler tarafından yorumlanmıştır. Bu arada Coltrane "Naima" şarkısını o dönem ki eşi Juanita Naima Grubbs için yazmıştı....

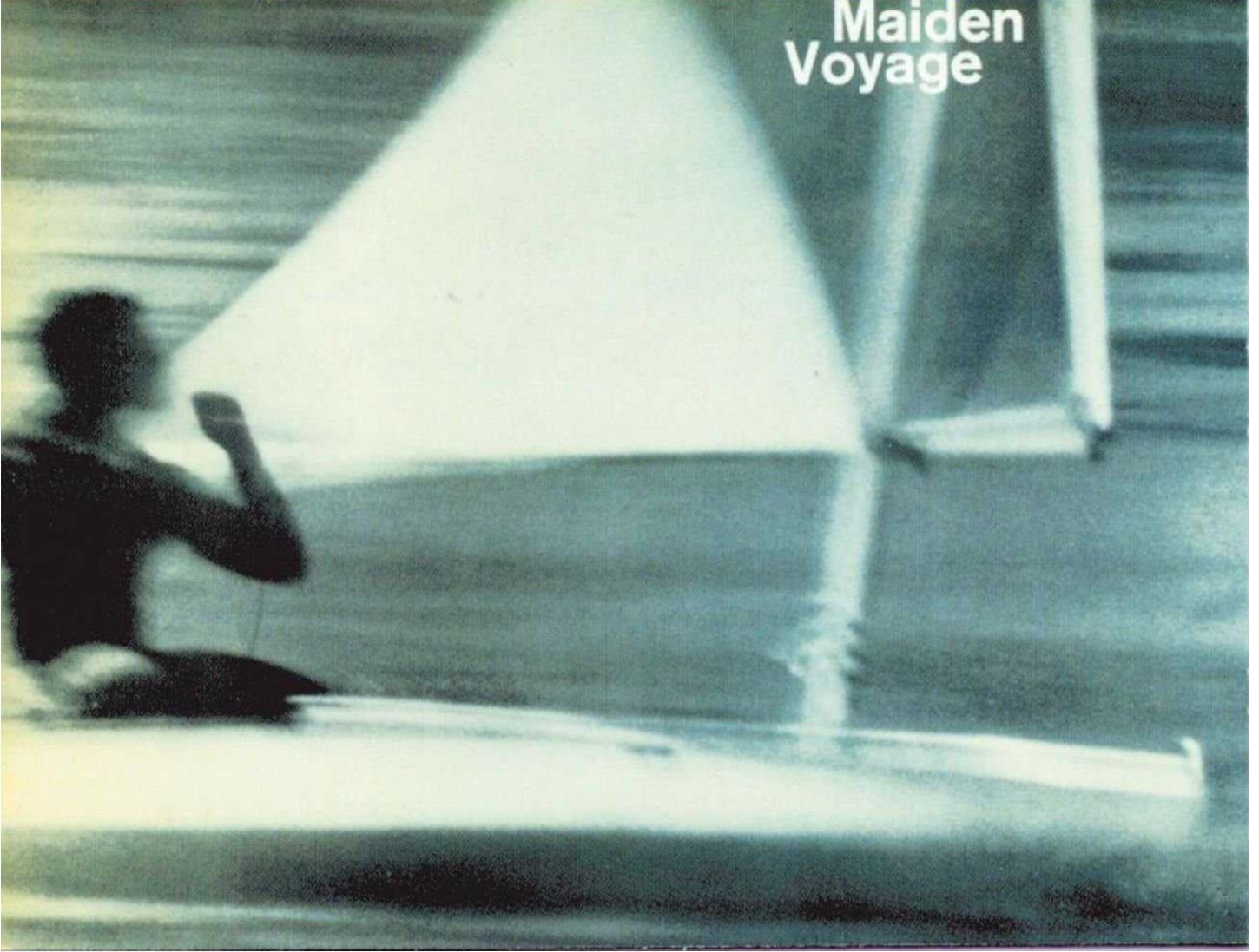
Albüm Atlantic Records etiketi ile ilk önce mono olarak basıldı. Hemen ertesi stereo versiyonu geldi ve 60'lar ve 70'ler boyunca Atlantic Records tarafından defalarca yeniden yayınlandı. Albüm 1998 yılında önemli bir restorasyon ve genişleme çalışması geçirmiş ve bonus şarkılar, alternatifleri ile beraber yayınlanmıştır. Bu çalışmanın ardından Rhino Records basılan baskılar bu elden geçirme çalışmasını temel alır. 2000'lerde genişletilmiş baskı çift 180gr'lık bir set olarak yine Rhino Records basılır. Günümüzde ise uygun fiyatlı en iyi seçenek yine Rhino baskısıdır. Farklı bir şeyler denemek isteyenler Doxy plak şirketi tarafından Audiophile Clear Vinyl üzerine basılan sınırlı baskıyı, uygun fiyatlı bir baskı edinmek isteyenler ise Wax Time baskısını tercih edebilirler.

STEREO
THE FINEST IN JAZZ SINCE 1925

84195 BLUE NOTE

Freddie Hubbard / George Coleman / Ron Carter / Anthony Williams

Herbie Hancock Maiden Voyage

23- Herbie Hancock - Maiden Voyage

Herbert Jeffrey "Herbie" Hancock (1940- hayatta) Amerikalı piyanist, orkestra lideri Chicago, Illinois'te dünyaya geldi. Ailesi dönemin oyuncu ve şarkıcı Herb Jeffries'ten etkilenerek ismini verdiler. Birçok caz piyanisti gibi Herbie Hancock müzik yaşamına klasik piyano eğitimi ile başladı. Daha yedi yaşındayken kabiliyeti ve yetenekleri kendisini göstermeye başlamıştı. Tüm bunların sonucunda çocuk yaşta 11 yaşındayken Chicago Senfoni Orkestrasıyla sahneye çıkıp piyano çaldı.

Gençliği boyunca hiçbir zaman caz ile alakalı bir eğitim almadı ancak müzik dinleyerek armoni konusunda kendisini geliştirdi. Kendi biyografisinde yazılan çizilenlere göre "Hi-Lo's" isimli vokal

grubundan çok etkilenmişti. Bu grup oldukça ilginçti ve zaman içerisinde Frank Sinatra ve Clare Fisch gibi isimlerin arkasında geri vokalleri üstlenmiş ve ilerleyen yıllarda başta The Manhattan Transfer olmak üzere vokal müziği topluluklarını derinden etkilemişti. Başta Clare Fisch arkasından da Bill Evans, Ravel ve Gil Evans, Herbie Hancock'u derinden etkileyen isimlerdi...

1960'lara gelindiğinde Chicago'ya taşınıp eğitimine devam ederken Donald Byrd ve Coleman Hawkins gibi iki önemli isim ile çalışma fırsatı bulur. Bu dönemin arkasından eğitimine New York'a devam etme fırsatı yakalar ve bu dönem Oliver Nelson ve Phil Woods topluluklarında çalma fırsatı bulur. Tüm bu süreç akabinde ismini müzik piyasasında duyurmayı başarmıştır. 1962 yılında Blue Note Records için ilk kaydını yapar. Bu kayıt ve performansı Miles Davis'in ilgisini çeker. Bu durum Herbie Hancock'un müzik kariyerini bambaşka bir yola sokacaktır.

1963 yılında Miles Davis'in ikinci büyük beşlisi olarak nitelendirilen grubunun bir parçası olur. O dönemlerde birçok müzisyen ve en önemlisi Miles Davis, Hancock'u genç müzisyenler arasında en yeteneklisi olarak nitelendirmektedir.

Davis ikinci beşlisinde ritm bölümü genç yeteneklere verir 17 yaşındaki davulcu Tony Williams ve piyanoda Hancock. Wayne Shorter'ın da aralarına katılmasıyla bu beşli tarihin en iyi caz gruplarından birisi haline gelir.

Bu dönemde Herbie Hancock kendi sesini de keşfeder. Bu durum müzik tekniği açısından yeni bir yolculuğun başlangıcı olur ve kendisine özgü bir teknik geliştirmesinin ilk adımlarını

atmasına vesile olur. Bu dönemlerde caz müziğinde böyle bir şey duyulmamıştı ve sesini müziğin içerisinde bir nevi enstrüman gibi kullanıyordu. 1960'lar boyunca hem çalma tekniğini hemde popüler cazın nota yapısını alıp bambaşka yerlere götürebilmek üzerine kafa yorar. Bu dönemler boyunca Miles Davis gruplarında çaldığı müzisyenler haricinde Grant Green, Bobby Hutcherson, Rivers, Byrd, Kenny Dorham, Hank Mobley, Lee Morgan ve Freddie Hubbard gibi isimlerle çalışma fırsatı bulur.

1964 yılında yayınladığı "Empyrean Isles" yeni geliştirdiği tekniklerin ipuçlarını veren albüm olarak ön plana çıkarken, caz müziğine çok büyük etkisi olur. Ancak bir sene sonra yayınlanacak olan "Maiden Voyage" albümü ile bu hikaye bambaşka bir hal alır. Albümün şarkı listesi şu şekilde;

A Yüzü

1. "Maiden Voyage" 7:53
2. "The Eye of the Hurricane" 5:57
3. "Little One" 8:43

B Yüzü

1. "Survival of the Fittest" 9:59
2. "Dolphin Dance" 9:16

Albümde piyanoda Herbie Hancock'a eşlik eden müzisyenler şu şekilde. Freddie Hubbard trompet. George Coleman tenor saksafon. Ron Carter bas ve Tony Williams davul. Albüm Hancock'un beşinci albümüydü ve Rudy Van Gelder tarafından kaydedilmişti. Albüm Hancock tarafından konsept yapıda yani belirli bir konuya odaklanarak tasarlanmıştı; okyanus atmosferi!

Parçaların isimleri deniz biyolojisi veya direkt olarak deniz ile alakalı seçilmiş ve gel-git dinamikleri gibi bir dizi okyanus etkisi hayal edilerek şarkılar ve kullanılan teknikler geliştirilmiş idi.

Hancock kafasındaki etkiyi tam olarak plağa kaydedilmek için Bluenote yöneticileri ile tartışmayı bile göze almıştı. Sonunda albüm kayıtları tabii ki gecikmişti. Sonuçta ortaya çıkan albüm neredeyse bir baş yapıt idi ve bunu ortaya koyan kişi daha 24 yaşında gencecik bir piyanist idi. Albüm yayınladığı anda büyük ilgi görmüş ve 60'ların en önemli albümü haline gelmişti. Lirik atmosferi ile dönem albümleri ile önemli ölçüde ayrışıyordu.

Albümün yayınlandığında hem stereo hemde mono versiyonları beğeniye sunulmuş 1960'lardan plak modasının bittiği döneme kadar çok defa yeniden basılmıştı. 2010 yılında Analogue Productions Rudy Van Gelder düzenlemesinden hareketle limitli sayıda 45 devirlik çift plaklık 200Gr'lık bir baskı yapmış. Arkasında da aynı setin 180Gr versiyonu basılmıştı. Bunlar haricinde bir çok farklı plak firması tarafından yeniden basılan plağın Rudy Van Gelder düzenlemesini temel alan Universal Blue Note baskısını ve 50. yıla özel renkli Universal Blue Note 180gr'lık limitli baskını tercih edebilirsiniz.

22- Duke Ellington - Ellington at Newport

Edward Kennedy "Duke" Ellington veya bilinen ismiyle Duke Ellington (1899 – 1974) Amerika'nın başkenti Washington D.C.de dünyaya geldi. Hem annesi hemde babası piyano çalışıyordu. Böylelikle Ellington çok erken yaşlarda piyano çalmaya başladı. Yedi yaşında ilk piyano derslerini almaya başladı. Ancak her çocuk gibi bu yaşlarda farklı alanlar da ilgisini cezbediyordu. Ellington beysbol oynamayı çok seviyordu. 1914 yılına gelindiğinde Ellington piyano ilk bestelerini yapmaya başlamıştı. Dönemin farklı popüler tarzlarını alıp tek bir şarkıda harmanlamıştı; vals, tango ve fox trot"

Ellington ilerleyen yıllarda dönemin ragtime piyanistlerini dinlemeye ve konserlerini izlemeye başlar. Bu dönemde armoni konusunda özel dersler almaya devam eder. Dönemin mühim

piyanistlerinden Oliver "Doc" Perry, Ellington'a müziği okuması konusunda dersler verir. Bu sayede bir yandan tekniğini geliştirirken hemde profesyonel piyanistler konusunda önemli bilgilere sahip olur. 1917 yılından itibaren dans partilerinde çalmak için ilk topluluklarını oluşturmaya başlar. 1919 yılında davulcu Sonny Greer ile tanışmasıyla Ellington'ın profesyonel müzik yaşamı da başlamış olur.

İlerleyen yıllarda Amerika'dan klasik bir hikayeye şahit oluruz. İyi bir müzisyen yaşadığı kenti arkasında bırakıp New York kentine gider. Ellington aynı şekilde başarılı bir kariyer için bu kente gelir. 1920'lere gelindiğinde iyi topluluklarda kendisine yer bulmaya başlar ve sonunda kendi orkestrasını kurar. 1924 yılında çok sayıda plak kaydı yapmış ve toplulukları caz sahnelerinde iyiden iyiye tanınır hale gelmeye başlamıştı. Ellington, daha iyi kulüplerde çalıp daha fazla para kazanınca topluluklarındaki müzisyen sayısı da artmaya başlar ve dönemin Sidney Bechet gibi önemli isimleri ile de çalışma fırsatı bulur.

1926 yılına gelindiğinde Ellington artık başlı başına bir olay haline gelmeye başlamıştı. Daha iyi plak şirketleri ile çalışmasının önü açılmıştı. Dönemin caz sahnelerinin belki de en önemli ismi olan King Oliver grubunu dağıtınca Harlem'in meşhur Cotton Club'ında program yapma fırsatı bulur. İlk önce bir deneme konseri konusunda fikir birliğine varılır. Bu kulübün bir diğer özelliği haftada bir gün konserlerin canlı yayınlanmasıdır. Ellington, müzik kulübündeki tüm etkinliklerde piyanosunun başındadır ve performansı ile ortalığı deyim yerindeyse sallar. Bu dönemde çok iyi müzisyenlerle tanışma ve çalışma fırsatı bulur ve ülke çapında tanınır hale gelir... Bu arada 1929 yılında ilk sinema tecrübesini yaşar. "Black and Tan" filminde rol alır ve canladığı karakterin ismi "Duke"tür.

1930'lara gelindiğinde Ellington orkestraları genişlemiş ve hem işitsel hemde görsel bir şov haline gelmişti. Müziği insanın içerisini kıpır kıpır ettirebilen bir tarza sahip olması ile çok geniş kitlelerin ilgisini çekmişti.

Ancak bir sorun vardı. Amerika'da yaşanan ekonomik kriz artık büyük buhran haline gelmiş ve müzik endüstrisi ve müzisyenleri de etkiler hale gelmişti. Herşey rağmen Ellington devam eder ve büyük buhran yıllarında "Mood Indigo" (1930), "Sophisticated Lady" (1933), "Solitude" (1934) ve "In a Sentimental Mood" (1935) gibi muhteşem plakları caz tarihine hediye eder. 1930'larda Amerika'daki dinleyici kitlesinin çoğunluğu Afrika kökenli Amerikalılardır. 1930'larda Ellington ilk kez İngiltere arkasında da Avrupa'da turneye çıkar ve büyük bir başarı kazanır. Kendisi de ilginç bir deneyimdir. Irk ayrımının olmadığı Avrupa'da özgürce gezebilmek ve müzik yapabilmek!

1930'larda Amerika'da büyük orkestralar konusunda rekabet vardır. İşler eskisi kadar fazla değil ve Benny Goodman orkestrası gibi iyi rakipleri vardır. Bu dönemlerde dans müzikleri son derece popülerdir. Ellington, bu konuda "caz müziktir, swing ise sadece iş" diyerek bakış açısını ortaya koyar. 1930'ların sonlarında Ellington küçük formasyonları ile kayıtlar yapmaya başlar. 30'lar babasının ölümünün ardından yaşadığı ekonomik kriz, II. Dünya Harbi ve tüm olumsuzluklara rağmen iyi kayıtlar ile geçer.

1940'lar çok iyi müzisyenlerin Ellington orkestralarına katılması ile "Cotton Tail", "Main Stem", "Harlem Airshaft", "Jack the Bear", "Take the "A" Train" gibi onlarca hit ile başlar. 1940'larda Ellington, yeni müzik formları denemeye başlar. Billy Strayhorn'ın desteği ile daha uzun şarkılar ve klasik müzik etkisi görülmeye başlar. Savaş sonrası ekonomik krizler yine hayatın bir parçasıdır ancak zorlukla da olsa konserler devam eder. Yıllar geçtikçe müzik tarzları konusunda değişimler yaşanmakta ve her defasında Ellington orkestraları veya küçük formasyonları ile bu değişimlerin en ön saflarında görülür.

1950'ler Ellington orkestraları için iyi müzisyenlerin kendi yollarına gitmeleri ile iyi başlamaz. Özellikle Johnny Hodges'ın kendi yolunda ilerlemesi, davulcu Louie Bellson'ın ayrılması ile Duke Ellington için bir nevi fetret dönemi başlar. Ancak bu dönemin sonu müthiş bir konser ile gelir; Newport konseri. İlk önce şarkı listesi ile başlayalım arkasından kosere bakış atalım,

A Yüzü

"Festival Junction" - 10:08

"Blues to Be There" - 8:04

"Newport Up" - 5:33

B Yüzü

"Jeep's Blues" - 5:12

"Diminuendo and Crescendo in Blue" – 14:56

Ellington at Newport, 1956 yılında kaydedildi. Albüm Duke Ellington'ın duraklayan müzik kariyerinde yeni bir sıçrama yapması açısından önemlidir. Bir çok müzik tarihçisi ve caz eleştirmeni açısından Ellington'ın gelmiş geçmiş en iyi konser performansdır.

1950'lerde bir çok büyük orkestra dağılmış ve Ellington'ın orkestrası her türlü soruna rağmen bir arada durmaya devam ediyordu. 1950'lerin başlarında Avrupa'da da popüler olması sayesinde konserler verebiliyor ve 1920 ila 1940'lar arasında bestelediği onlarca hit şarkının telifleri sayesinde fena olmayan bir gelire sahipti.

Bu sayede orkestrasını bir arada tutabiliyordu. Newport konserine davet edildiklerinde Ellington'ın plak anlaşması bile yoktu. Ellington orkestrası Newport Jazz Festival için yola çıktığında bu organizasyon daha emekleme aşamasındaydı ve çok iyi tanınmıyordu.

Konser günü ilk önce açılış grupları sahne alır. Konser alanında büyük bir heyecan yaşanmaz. Diğer toplulukların performanslarından sonra Duke Ellington orkestrası sahne de yerini alır ve geleneksel olarak "Take the 'A' Train" ile açılışı yaparlar. Arkasında Billy Strayhorn ile ortak çalışmaları "Festival Junction", "Blues to Be There" ve "Newport Up" suitini icra ederler. Bu suit'in akabinde Harry Carney'nin bariton saksafonundan müthiş bir "Sophisticated Lady" solosu arkasından "Day In, Day Out" ve 1930'lardan "Diminuendo and Crescendo in Blue" çalınır. Burada bir virgül koyalım ve Paul Gonsalves solosundan bahsedelim. Bu arada konser

öyle bir hal almıştır ki, seyirci delirmiş, müzisyenler coştukça coşmuştur. Müzisyenler demişken hemen kadroya da bakalım.... Harry Carney - bariton saksafon, John Willie Cook Trompet, Paul Gonsalves Tenor saksafon, Jimmy Grissom vokal. Jimmy Hamilton klarnet. Johnny Hodges ve Russell Procope alto saksafon. Quentin Jackson, Britt Woodman ve John Sanders Trombon. William "Cat" Anderson ve Clark Terry Trompet. Ray Nance - vokal ve trompet. James Woode - Bas. Sam Woodyard davul.

Ellington, 1950'lerdeki deneyimleri sonucu eski blues şarkılarında yepyeni şeyler denemeye başlar. Kısa sololar ve piyano bölümleri, arkasından daha uzun solo pasajları ve arkasından piyano bölümleri gibi bir çok kombinasyonu dener. Tüm bu denemeleri yaparken özellikle Paul Gonsalves'e odaklanmıştır. Newport konserinde tüm bu deneyimlerin bir sonucu mudur, yoksa Gonsalves'in aşka gelmesi mi tam olarak bilinmez öyle bir solo atar ki, caz tarihine geçer.

Gelelim kayıt konusuna. Albüm Columbia Records tarafından yayınlanır. Ancak biraz ayrıntı vereyim çünkü şaşırtıcı olaylar var. 1996 yılında Voice of America'nın radyo yayınları arşivinde bir kaset keşfedilir.

Bu kaset 1956 yılında yayınlanan albümün gerçekten de bazı canlı kayıtlar ile daha sonradan eklenmiş yapay alkışlarla karıştırılmış bazı şarkıların stüdyo performanslarına yer verildiği anlaşılmıştı.

Yani kaydın bir kısmı stüdyo performanslarına eklenen seyirci tepkileri ile resmen imal edilmişti. 1956 kaydının sadece yüzde 40'lık bölümü gerçekten konser performansıydı. Yazılan çizilenlere göre konser için hazırlanan suitin performansı Ellington'ın çok içine sinmemiş ve konser sonrasında stüdyoda yeniden kaydedilmişti. Ellington'ın yapımcısı George Avakian, festivalin hemen ardından stüdyoya girer, stüdyo versiyonlarına alkışları ekler, canlı performans bölümleri ile karıştırır. Gonsalves'in solosu yanlış mikrofonla kayıt altına alınmıştır ve bu denli ön planda duyulmaması gerektiğine karar verirler ve seyirci alkışları ile solo geri plana atılır.

1999 yılında albümün genişletilmiş ve elden geçirilmiş bir versiyonu yayınlanacağı zaman Columbia plak şirketinin bantları dijital teknolojiler kullanılarak çok yoğun şekilde elden geçirilir ve örneğin Gonsalves'in solosu ilk kez tüm çıplaklığı ile duyulabilir hale getirildi. Hal böyle olunca bu plağı satın almak isteyenler için bolca bulmaca ortaya çıktı.

1957 yılında yayınlanan tüm plaklar monodur ve yukarıda bahsettiğim gibi stüdyo eklemelerine sahiptir. 1959 ve hemen ardından 1963 yılında albümün stereo plakları basılmıştır. Bu dönem plaklar ve ilk baskı müzik arşivcileri ve mukayeseli dinletiler yapacaklar için ilginç olabilir. 1999 yeniden düzenlemesinin ardından ise Mobile Fidelity tarafından yapılan plak baskısı hem fiyatı hemde çok özenli baskısıyla bana sorarsanız en tercih edilecek baskıdır.

21- Cecil Taylor - Unit Structures

Cecil Taylor, 1929 yılında Amerika'da New York kentinde doğdu. Erken yaşlarda piyano çalmaya başladı. 6 yaşında başlayan piyano macerası New York Müzik Koleji ve hemen ardından England Konservatuvarı ile devam etti. İlk topluluk maceraları R&B ve swing stilinde müzik çalan küçük topluluklarında oldu. 1950'ler boyunca devam eden bu maceralar, 1956 yılında soprano saksafoncu Steve Lacy ile kurdukları ilk topluluğa kadar sürdü.

Cecil Taylor ilk kaydı olan "Jazz Advance"i Steve Lacy ile birlikte 1956 yılında yaptı. Dönemin caz eleştirmenleri albümü alışagelmış post-bop formunun dışında ve ilgi çekici bulmuşlardı. Bir piyanist olarak serbest icralar ile merakının ilk ışıkları bu albümde ortaya çıkmıştı belki de. Cecil

Taylor, Steve Lacy'i de içeren dörtlüsüyle 1957 Newport Jazz Festivalinde de sahneye çıkma fırsatı bulur. Daha bir yaşındaki bir topluluk için büyük bir başarıdır. Hemen arkasından 1958 yılında John Coltrane ile çalma fırsatı da bulur.

1950'ler bu şekilde geçerken Cecil Taylor'ın müzik tarzı dönemin caz standartlarından ayrılmaya başlar. 1960'ların başlarında bu durum oldukça belirgin hale gelmiştir. Kendi deyimi ile o dönemlerde müziği gitgide zorlu hale gelmeye başlamış ve uzun performanslara imza atmaya başlamıştır.

Bu durumun götürüsü ise çalışacak kulüp bulmakta zorlanması olur. Kulüp sahipleri, Cecil Taylor'ın müziğinin karmaşıklığı ve performanslarının uzunluğundan şikayet etmeye başlarlar. Tüm bunlara rağmen 60'ların ortalarında Cecil Taylor yolunda devam eder ve 1966 yılında efsanevi "Unit Structures" albümü ortaya çıkar.

1960'ların başından itibaren Cecil Taylor, saksafoncu Jimmy Lyons ile beraber çalar. Müziğinde Jimmy Lyons çok önemli hatta belki de en önemli yeri tutar. Taylor, topluluklarına "Unit" adını vermiştir ve 1960'lar boyunca bir çok önemli müzisyen bu topluluktan gelip geçmiştir. Cecil Taylor'ın müzik hayatında bu topluluk çok önem tutar ve Jimmy Lyons'ın beklenmedik vefatına değin birinci ve en önemli topluluğu olmuştur. Aslına bakarsanız, bu albüm, Cecil Taylor'ın müziğinde önemli bir mihenk taşıdır. Albümün şarkı listesi şu şekilde;

"Steps" – 10:20

"Enter, Evening" – 11:06

"Unit Structure/As of a Now/Section" – 17:47

"Tales (8 Whisps)" – 7:14

Albüm 1966 yılında Blue Note Records tarafından yayınlanır. Albümün dönemine göre oldukça yenilikçi özellikleri vardır. Örneğin albümde bir çok anda iki başçıyı dinleme şansı buluruz. Alan Silva sanki klasik müzik eserleri seslendiriyormuşcasına arşesini bir an olsun elinden bırakmaz iken, Henry Grimes ise daha alışıldık tarzda parmakları ile kontrbasını çalar. Albüm dönemi içinde devrim niteliğindedir. Taylor, erken dönem free-jazz, serbest caz tarzında piyano kullanımı için önemli ipuçları verir. Belirli bir nota düzenimi takip etmeyen ve bir anda gök gürültüsü gibi parlayan tarzının yanında ön plana çıkmadan ve müziğin çok önüne fırlamayan tarzı ile tüm müzisyenlere bir orkestra şefi gibi yön verir.

Müzisyenler deyince onlardan da bahsedelim. Jimmy Lyons alto saksafon. Ken McIntyre alto saksafon, obua ve bas klarnet. Henry Grimes ve Alan Silva kontrbas. Andrew Cyrille davul. Bu müzisyenleri ilerleyen yıllarda yine Taylor topluluklarında ve farklı projelerde dinleme fırsatı bulmuş olsak bile, "Unit Structures" gibi albümlerin müzik tarihinde farklı ve bambaşka bir yeri olduğunu da eklemek lazım. Albümdeki tüm parçalar Cecil Taylor imzalıdır. Çift kontrbas kullanımının yanında özellikle Jimmy Lyons'ın soloya çıktığında müziği bambaşka yerlere götürmesi ve Cecil Taylor ile atışmaları albüm boyunca özellikle de B yüzünde çok çok keyiflidir.

Albüm her ne kadar Blue Note gibi önemli bir plak şirketinden yayınlanmış bile olsa, bir nevi erken dönem serbest caz şaheseri de olsa, bu tarz müziğin tüm dünyada çok geniş kitlelere hitap etmemesi sonucunda bir çok Blue Note plağında gördüğümüz, gösterişli özel remaster'lar ve farklı basımları "Unit Structures" ve aslında benzeri albümlerde görememekteyiz. Satın alacağınız geçtiğimiz sene yeniden basılan baskı dahil olmak üzere sizi mutlu edecektir.

20- Charlie Parker - Complete Savoy and Dial Studio Recordings

Charles "Charlie" Parker, Jr. veya onu tanıdığımız ismiyle Charlie Parker (1920 - 1955) Amerika Kansas City doğmuş ve büyümüş. Ailesinin tek çocuğu olan Parker, 11 yaşında saksafon çalmaya başlar, çok uzun zaman geçmeden 14 yaşında okul orkestrasındaki yerini alır. Çok başarılı olmayan bir okul hayatının ardından yerel müzisyenlerin oluşturduğu bir orkestraya dahil olur. Babası da müzisyendir ve piyano çalar aynı zamanda dansçı ve şarkıcıdır. Ancak Parker müzik konusundaki ilhamı genç yaşlardaki bir tromboncudan alır. Empvizasyon konusundaki temel ilkeleri ondan öğrenmiştir.

1930'ların sonlarında Parker yoğun bir çalışma dönemine girer. Bu dönem boyunca özellikle emprovize çalma teknikleri üzerine çalışır ve bebop müziğe ne gibi yenilikler getirilebilir konusuna kafayı yorar. Yazılan çizilenlere göre Parker üç veya dört sene boyunca günde neredeyse 15 saat müzik üzerine çalışır. Bu yoğun çalışma dönemi boyunca kendisini çok geliştirir. Bu yıllarda dönemin önemli orkestralarını dinler özellikle Count Basie orkestralarından çok etkilenir. Ayrıca Bennie Moten orkestraları üzerinde önemli bir etki bırakmıştır. Bennie Moten üzerinde çok yazıp çizdiğimiz bir isim değil ancak caz tarihinin erken dönem isimlerinden bir tanesi ve 30'larda büyük orkestrası ile oldukça popüler imiş. Parker dönemin tüm müzisyenleri gibi doğduğu kent ve çevresinde lokal müzik kulüplerinde çalmaya başlar. Bu

dönemlerde tekniğini mükemmelleştirir. Kendisinden daha yaşlı ve dolayısıyla deneyimli bir saksafoncu olan Buster Smith onun müzikal gelişiminde önemli bir pay sahibidir. Buster Smith'te ilginç bir isim. Uzun müzik kariyeri boyunca Duke Ellington, Ella Fitzgerald ve Earl Hines gibi isimlerle çalışmasına rağmen ve 30'lardan 50'lere kadar bir şekilde müzik gündeminde kalabilen bir müzisyen olmasına rağmen tek bir solo albümü vardır.

1937 yılında Parker, Reno Club'ta müzik çalarken bir solo sırasında notayı kaçırmış ve davulcu Jo Jones buna sinirlenip davulunu bırakıp gider. Normal koşullarda bir müzisyen için bu büyük bir yıkım olacak iken Parker için tam tersi olur ve daha da hırslanır.

Bu arada Jo Jones, Count Basie orkestralarının da davulcusudur. Parker, daha sıkı çalışır ve bu çalışmalar neredeyse bir sene sürer. Hemen sonrasında yine ortaya çıkar ve 1938 yılında piyanist Jay McShann'ın orkestrasına katılır. Bu dönemlerde farklı kentleri dolaşma fırsatı bulur ki, bunların arasında Chicago ve New York vardır ayrıca ilk plak kaydını da yapar.

Tabii bu yıllarda çok genç olan Parker, belki bunalımlarını atmak belki de yaratıcılığını arttırmak için uyuşturucu batağına düşer. Bir araba kazasının arkasının morfin ile başlayan süreç eroin ile devam eder. Hayatının sonuna kadar eroin bağımlılığından kurtulamayacak ve erken yaşta vefatına sebep olacaktır. 1939 yılında her caz müzisyenin hayat hikayesinde gördüğümüz üzere New York gelir ve Art Tatum ile çalışma fırsatı bulur.

1940'lara gelindiğinde McShann'ın orkestrasından ayrılır ve Earl Hines ile çalışır. Bu dönemde Dizzy Gillespie ile tanışır. İlerleyen dönemlerde bu ikilinin birlikte çalacağını göreceğiz. Bu sıralarda Parker yetenekli genç müzisyenlerin olduğu bir topluluğun içerisine girer. Dizzy Gillespie'nin yanında piyanist Thelonious Monk, gitarist Charlie Christian ve Kenny Clarke bu genç isimlerden bazılarıdır. Dikkat ederseniz saydığım tüm müzisyenler caz tarihine isimlerini altın harfler ile kazımış isimler. Bu dönem Parker için hem çok eğitici olmuş hemde kendisini çok geliştirmiş idi.

Bu gelişim tabii ki ilerlemeyi de getirmiş özellikle sololarda bambaşka yapılar ortaya çıkmaya başlamıştı. Daha önceki dönemlerin soloları bu yeni tekniklerin yanında oldukça basit kalmaya başlamıştı. Geleneksel olduğu üzere eski müzisyenler bu yeni akımları reddediyor ve genç ve yaşlı müzisyenler arasında bol bol tartışma çıkıyordu. O dönemlerde bu tartışma gelenekselciler ile bebop'çuların kapışması olarak tanımlanırdı. Coleman Hawkins ve Art Tatum gibi ileri görüşlü müzisyenler, bu yeni akım konusunda karşı çıkmak yerine anlamaya çalışmış hatta daha ileri giderek içerisinde bulunmaya çalışmışlar. Tam bu dönemlerde müzik sendikası tüm kayıtları yasaklar ve radyolardaki çok az program yeni nesil bebop müzisyenlerine kapılarını açar. Kayıt yasağı 1945 yılında kalkar ve bu dönemde Parker, Dizzy Gillespie, Max Roach, Bud Powell gibi isimlerle oluşturulmuş küçük orkestralar ile caz tarihine bomba gibi düşer. Bu kayıtlar bazı müzik tarihçilerine göre caz tarihinin en önemli kayıtlarıdır ve kendisinden sonra gelecek müzisyenleri büyük ölçüde etkileyecektir.

Bu kayıtların toplandığı albümler "Complete Savoy and Dial Studio recordings" olarak tanımlanıyor. İsterseniz ayrıntılara girelim. Bu kayıtlar çok fazla plak içerdiği için şarkı listelerine yer vermeyeceğim. Ancak sayfanın en altına eklediğim Spotify linkinden kayıtların en iyilerinden bir seçkiyi dinleyebilirsiniz.

Savoy ve Dial Studio kayıtları 1945 ila 1948 yılları arasında yapılmış. Kayıtlar iki plak şirketinden geliyor. Savoy ve Dial Records.

Savoy Records, 1942 yılında kurulur ve caz, rhythm and blues, ve gospel müzik konusunda çok önemli bir plak şirketi. 1940'larda fırtına gibi esen Miles Davis, Erroll Garner, Dexter Gordon, J. J. Johnson, Fats Navarro ve Charlie Parker gibi isimlerin plaklarını basan firma, bu müzisyenlerin bir kısmını daha büyük plak firmalarına kaptırmasına rağmen yaşamaya devam etmiş ve 1960'larda avant-garde caz müzisyenlerinin plaklarını basmış. Paul Bley, Ed Curran, Bill Dixon, Mark Levin, Charles Moffett, Perry Robinson, Joseph Scianni, Archie Shepp, Sun Ra, Marzette Watts, Valdo Williams gibi isimlerin erken dönemlerinde tanınmasına önemli bir katkı sağlamış. 1970'lerde satılmış ve ondan sonra kendisine ne yazık ki gelememiş.

Dial Records ise 1946 yılında kurulmuş ve bebop caz tarzı üzerine uzmanlaşmıştı. Başta Charlie Parker olmak üzere Miles Davis, Max Roach ve Milt Jackson gibi isimlerle çalışmışlar. 1950'lerde bir çok önemli müzisyeni büyük plak firmalarına kaptırmalarının arkasından klasik müzik özellikle de çağdaş besteciler konusuna odaklanmışlar ve çok önemli bazı kayıtlara imza atmışlar. 1950'lerin ortasında bu defa kalipso müziğine merak saran firma sonunda iflas edip satılmış.

Complete Savoy and Dial Studio Recordings neden bu kadar önemli. 1940'ları düşünün ve sevdiğiniz müzisyenleri düşünün. Cozy Cole, Earl Coleman, Miles Davis, Erroll Garner, Sadik Hakim, Barney Kessel, Red Norvo, Bud Powell, Max Roach, Curly Russell ve Sarah Vaughan daha kimler kimler.

Hepsi bu kayıtlarda dinlenebilir. Bir de üzerine bebop tarzının doğuşunun hemen ardından belki de altın döneminde, Charlie Parker gibi bir müzisyenin ve eşlik edenlerin en yenilikçi ve üretken zamanlarını içeren kayıtlar olması. Bunlar yetmezmiş gibi ilerleyen yıllarda marş haline gelecek bir çok besteyi de içeriyorlar.

Peki hangi kaydı satın alalım. Açıkçası pek bir seçeneğiniz yok. Orrin Keepnews tarafından hazırlanan 8 CD veya yaklaşık 200 Dolar fiyat etiketli 10 plaklık özel baskı en makul seçenek olarak karşımıza çıkıyor. Daha ayrıntıya girecekseniz Savoy ve Dial plak firmaları tarafından yayınlanmış 45'leri, ilerleyen yıllarda yayınlanan 33'lüklerin peşinden koşabilirsiniz. Ayrıca bu session'ların farklı plak firmalarından bölük pörçük yayınlanmış versiyonları da var. Atlantic Records'tan tutun avant-garde plakları ile tanıdığımız BYG Actuel'e, Savoy plak şirketinin el değiştirdikçe bastığı plaklardan Spotlite Records'a kadar parça parça farklı şirketlerden yayınlanmış session parçaları peşinden koşturabilirsiniz. Ama tamamını toplamak neredeyse imkansız ne yazık ki. Bu yüzden 199 Dolar'ı verip bu işi huzur içinde çözmenizi tavsiye ederim...

BIRTH OF THE COOL

miles davis

move
jeru
moon dreams
venus de mile
budo
deception
godchild
toplicity
rocker
israel
rouge
dare that dream

19- Miles Davis - Birth of the Cool

Miles Davis 1926 yılında, Amerika Illinois'te dünyaya geldi. Doğduktan kısa bir süre taşındılar, babası ve dedesinin doğduğu bölgede genç Miles Davis kiliselerdeki gospel müzik ile tanıştı. Annesi, oğlunun piyano çalmasını çok arzu ediyordu ve 13 yaşında ilk enstrümanına sahip oldu. Annesi iyi bir piyanist olmasına rağmen dedesi genç Davis'e bir trompet almıştı ve bu konuya odaklandı. Derslerini yerel bir müzisyen olan Elwood Buchanan'dan aldı. Normalde bu isimlerden yazılarımızda pek bahsetmiyoruz ama burada önemli bir fark var. O dönemlerde herkes üflemeli çalgılarda vibrato kullanırken, hocası tam aksini istiyordu. Bu durum Miles Davis'in temiz sound'unun temelini oluşturmuştu. Ayrıca Miles Davis erken yaşlarda Clark Terry'den çok etkilenmişti.

16 yaşına geldiğinde ilk profesyonel müzik performanslarına çıkmaya başladı. Yavaş yavaş dikkat çekmeye başlamıştı hatta Sonny Stitt onu kendi orkestrasında görmek istiyordu.

Annesinin ısrarları ile ilk önceliği okulunu bitirmek olduğundan bu fırsatı değerlendiremedi. 1944 yılında dönemin meşhur büyük orkestralarından Billy Eckstine yaşadığı kenti ziyaret etti. Bu dönemlerde orkestra bünyesinde Dizzy Gillespie ve Charlie Parker gibi isimler vardı. Trompetçileri Buddy Anderson rahatsızlanınca Miles Davis orkestra ile birlikte çaldı. Bu çok önemli gelişmeye rağmen ailesi, Davis'in eğitimini tamamlaması konusunda ısrarcıydılar.

1944 yılında Davis mezun olur olmaz soluğu New York kentinde aldı. Juilliard Müzik Okuluna yazıldı. Kısa bir süre sonra birlikte kısa bir sürede olsa çalma fırsatı bulduğu Charlie Parker'ı aradı ve bu vesile ile aralarında Coleman Hawkins'in de olduğu bir çok müzisyen ile tanıştı.

İlerleyen günlerde Charlie Parker'dan çok etkilendiğini hiçbir saklamayan Davis, çeşitli gece kulüplerinde sahne almaya başladı. İlerleyen dönemlerde bebop hareketine yön verecek genç ve yetenekli bir çok müzisyen ile birlikte çalma fırsatı buldu; Fats Navarro, Freddie Webster, J. J. Johnson ve çok daha fazlası... Davis böylesine müzisyenlerle çalmaya başlayınca okul eğitimindeki bazı şeylerin hoşuna gitmediğini anladı.

Klasik Avrupa repertuarı ağırlıklı eğitim onu tatmin etmiyordu ancak bunun yanında ilerleyen yıllardaki röportajlarında aldığı eğitimin özellikle kenstrümanına hakimiyetini ve müzik teorisi konusunda kendisini geliştirdiğini söylemişti.

İlerleyen dönemlerde hem kendi küçük orkestraları hemde farklı orkestralarda çalmaya devam etti. En önemli olay ise 1945 yılında Dizzy Gillespie'nin ayrılmasının ardından Charlie Parker'ın beşlisine girmesi oldu. Bu dönemde başta Max Roach olmak üzere çok iyi müzisyenler ile çalma fırsatı buldu.

Parker, fena halde uyuşturucuya bulaşmış olduğundan bu müthiş grubun bir devamlılığı olamıyordu. Yine bir uyuşturucu krizi sonrası ve grupta sonu gelmeyen müzisyen değişikliklerinin sonunda Miles Davis, Charlie Parker'dan ayrılmaya karar verdi. Bu dönemde kulüplerde müzik yapmaya devam etti...

1948 yılında Miles Davis, Gil Evans ile tanıştı. Gil Evans'ın evi genç müzisyenlerin toplanma noktasına haline gelmiş ve ilerleyen yılların müziğinin gelişmesinde bir okul haline gelmişti. Davis, özellikle burada tanıştığı müzisyenlerle on kişilik bir topluluk oluşturdu. Bu onlu iki senelik bir zaman aralığında bir çok müzisyene ev sahipliği yaptı. Tüm bu sürecin Davis'e getirisi Capitol Records ile yapılan plak anlaşmasıydı. İşte tam burada "Birth of the Cool" albümü ortaya çıkmaya başlar.

"Birth of the Cool" aslında bakarsanız bir stüdyo albümünden ziyade toplama bir albümdü. 1949 ila 1950 arasında kaydedilen şarkılar toplanarak bir plak olarak yayınlanmıştı. Orijinal şarkılar 10" 78 devirlik plaklara basılmıştı ve herbiri neredeyse 3 dakika uzunluğundaydı. Şarkı listesi şu şekildeydi;

Side A

- 1 "Jeru" (Gerry Mulligan) – 3:09
- 2 "Move" (Denzil Best, arranged by John Lewis) – 2:29
- 3 "Godchild" (George Wallington, arranged by Mulligan) – 3:02
- 4 "Budo" (Miles Davis, Bud Powell, arranged by Lewis) – 2:28
- 5 "Venus de Milo" (Mulligan) – 3:05
- 6 "Rouge" (John Lewis) – 3:07

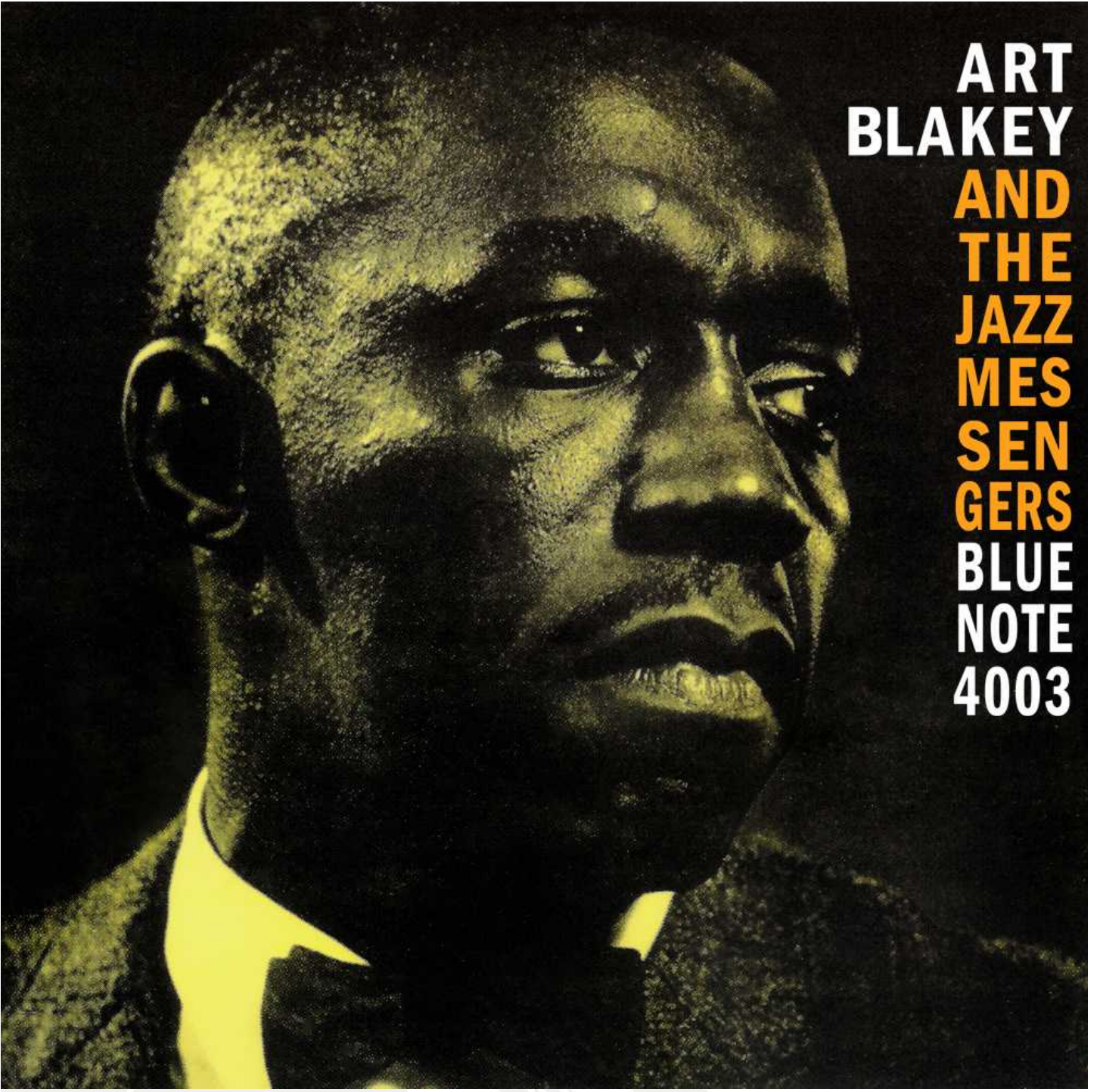
Side B

- 1 "Boplicity" (Cleo Henry, i.e. Davis and Gil Evans, arranged by Evans) – 2:55
- 2 "Israel" (Johnny Carisi) – 2:12
- 3 "Deception" (Davis, arranged by Mulligan) – 2:42
- 4 "Rocker" (Mulligan) – 2:59
- 5 "Moon Dreams" (Chummy MacGregor, Johnny Mercer, arranged by Gil Evans) – 3:13

Kayıtlarda şu müzisyenleri dinleyebilme şansınız var. Miles Davis – trompet. Kai Winding ve J. J. Johnson – trombon. Junior Collins, Sandy Siegelstein ve Gunther Schuller korno. Bill Barber tuba. Lee Konitz alto saksafon. Gerry Mulligan bariton saksafon. Al Haig ve John Lewis piyano. Joe Shulman, Nelson Boyd, Al McKibbin bas. Max Roach ve Kenny Clarke davul. Kenny Hagood vokal. Burada aynı enstrümanı bir çok müzisyenin çaldığını görüyoruz ancak 1949 ila 1950 arasında topluluktaki müzisyen değişimleri yüzünden liste kalabalık. Bunun yanında Lee Konitz ve Gerry Mulligan gibi isimler ise tüm şarkılarda çalmıştır.

Bu kısa süre içerisinde o dönem için çok alışılmadık müzisyenler ve enstrüman teknikleri bunun yanında özellikle klasik müzikten alınan polifoni gibi tekniklerin caz müzik içerisinde adapte edilmesiyle bu kayıtlar bebop sonrası caz müziğin gideceği yönü işaret etmeleri açısından çok önemliydi. Kaydında bir şekilde önemli olarak nitelendirilmesinin en önemli sebebi buydu. Tabii bu arada bu "yön" müzik tarihi için ne kadar hayırlı olmuştur orası tabii ki ayrı bir tartışma konusu. Davis, büyük ölçüde Claude Thornhill orkestralarından etkilenmişti. Bir şekilde kayıtların belkemiğini oluşturan Lee Konitz ve Gerry Mulligan eskiden bu orkestrada çalmışlardı. Gil Evans'ta bu orkestranın aranjmanlarını yapıyordu. Bu durum aslına bakarsanız gayet anlaşılabilirdi.

Kayıtlar yapıldıktan kısa bir süre sonra 78 devir plak formunda yayınlandı. Ancak tüm kaydedilen şarkılar yayınlanmamıştı. 1954 yılında arşivlerden çıkartılan şarkılar "Classics in Jazz – Miles Davis" adı altında yayınlandı. 3 sene sonra 1957 yılında ise 11 şarkılı liste "Birth of the Cool" adı altında yayınlandı. Kayıtlarda vokal içeren tek şarkı olan "Darn That Dream" 1971 yılındaki baskıya eklenerek ilk kez tüm kayıtlar yayınlanmış oldu. Bunların arkasından ise 1998 yılında Capitol Records, "The Complete Birth of the Cool" adı altında Rudy Van Gelder tarafından yeniden düzenlenen hem stüdyo kayıtlarını hemde konser kaydını yayınladı. Albümü plak formatında almak isteyenler için en makul seçenek 1971'deki listeyi Rudy Van Gelder düzenlemesi ile basan Universal Blue Note baskısı. Diğer Miles Davis plaklarının aksine "Birth of the Cool" için çok iddialı baskılar bulmak zor. Meraklılar Avrupalı plak şirketlerinden yayınlanan 1957 baskısını temel alana örnekleri de bulabilirler ancak dediğim gibi Universal Blue Note gayet keyifli iken, uğraşmayın derim...

18 - Art Blakey & the Jazz Messengers - Moanin'

Bu yazımızda oldukça ilginç bir hayat hikayesi okuyacaksınız. Arthur "Art" Blakey (1919 – 1990) Amerikalı efsanevi caz davulcusu Pittsburgh, Pennsylvania'da dünyaya geldi. Doğumundan kısa bir süre sonra annesini kaybeden Art Blakey'i annesinin yakın arkadaşları olan bir aile büyüttü. Okulda piyano dersleri almaya başladı ve daha sonrasında piyano konusunda kendisini geliştirmeye karar verdi. Bambaşka bir aile ile büyümek, yeni bir anne figürü... Blakey'nin çocukluğu oldukça sıkıntı geçmiştir...

Art Blakey ilerleyen dönemlerde kendi parasını kazanma isteği ağır basınca müziği meslek edinmeye karar verir. 1930'ların başında piyanoyu bırakıp davula yönelmeye karar verir. Aslında

kendi biyografisine bu değişim bir kulüp sahibinin yüzünden (veya sayesinde) olur. Kulüp sahibi Erroll Garner'a piyano çalacak kontenjanı yaratmak üzere Art Blakey'i davulun başına geçirir. Hikayenin bu kısmı karanlık olsa da, ilerleyen yıllarda bizzat Art Blakey bu hikayeyi doğrulamıştır. Davul çalma tekniğini başta Chick Webb olmak üzere Sid Catlett ve Ray Bauduc gibi davulcuları dinleyerek geliştirmeye başlar. 1930'ların sonu ve 1940'ların başlarında Mary Lou Williams ile çalışır ve Fletcher Henderson orkestrasıyla turnelere çıkar. 1940'ların başında ise New York'a gelir. Bu arada Art Blakey'nin başı polis ile derde girer ve askerlik hizmetine uygun olmadığı kararı verilir. Bir şekilde bu durum müzik kariyerini olumlu halde etkileyecektir.

1940'ların ortalarında Billy Eckstine'nın büyük orkestralarında kendisine yer bulur. Bu dönemlerde bebop hareketinin içinde yer alır. İlerleyen dönemlerde başta Miles Davis, Dexter Gordon, Fats Navarro, Dizzy Gillespie, Charlie Parker ve Sarah Vaughan olmak üzere caz tarihinin en önemli isimleri ile tanışma ve müzik yapma fırsatı bulacaktır.

1947 yılında Art Blakey'nin ilginç yaşam öyküsünde bir başka ilginç olay olur. Billy Eckstine'nın büyük orkestrasının dağılmasından sonra Blakey, Afrika'ya yolculuğa çıkar. Birkaç ay kalırım diye giittiği Afrika'da 2 sene kalır. Bu süre zarfında Afrika'da insanların nasıl yaşadığını gözlemlerken bir yanda da bölgenin vurmali çalgılar konusundaki zengin bilgi birikimden faydalanır. Bu arada o yıllarda Afrika'nın nasıl bir yer olduğunu bende çok merak ediyorum doğrusu. İlginç bir cazibe merkeziymiş anlaşılabilir. Benim peder bey, benzer yıllarda Afrika'ya gitmiş ve 25 sene yaşamış.

Aslında bir ara kendi bloğumda bu hikayeyi anlatmak istiyordum. Belki de bir kitap yazmak lazım.. Neyse biz Art Blakey'e geri dönelim....

Afrika yılları Art Blakey'in yaşamında önemli değişikliklere yol açar. İslam dinini kabul ederek Abdullah Ibn Buhaina adını alır, 1950'lerde ise yeniden Art Blakey ismine döner. 1950'lerin başlarında Davis, Parker, Gillespie, Bud Powell ve Thelonious Monk gruplarında çalar. Thelonious Monk daha o dönemlerde Art Blakey'in hem tekniğini hemde kişiliğini çok sevmiş ve birlikte çalışmaktan büyük keyif aldığını her fırsatta belirtmiştir.

1947 yılında Blakey diğer projelerinin yanında kendi küçük orkestrasını kurar ve ismini "Art Blakey's Messengers" koyar. İlk kayıtları Blue Note Records tarafından yayınlanır. İlk kayıtlarında Kenny Dorham, Sahib Shihab, Musa Kaleem ve Walter Bishop, Jr. ile birlikte çalarlar.

İlerleyen dönemlerde büyük bir orkestra oluşturarak "Seventeen Messengers" koyar ancak bu dönemlerde büyük orkestraları finanse etmek kolay bir iş değildir ve Art Blakey'de bu konuda başarısız olur.

1950'lerin başlarından itibaren grubun kadrosu ve hatta ismi defalarca değişir ve en sonunda "Art Blakey and the Jazz Messengers" isminde karar kılar. Blakey vefat edene kadar topluluğun ismi bir daha değişmeyecektir. 1950'lerde dönemin hard bop müziğini yaparken, ilerleyen yıllarda blues kökenlerine sadık daha saldırgan bir tarza doğru ilerlemeye başlar.

1959 ile 1961 yılları arasında ise grup ilk altın çağını yaşar. Tenor saksafonda Wayne Shorter'ın gelişi, trompette Lee Morgan, piyanoda Bobby Timmons ve basta Jymie Merritt ile harika performanslara imza atarlar. Zaman içerisinde tabii ki farklı müzisyenlerde gelir ve giderler; Freddie Hubbard ve Cedar Walton ilk akla gelen isimler. "Art Blakey and the Jazz Messengers" yetenekli genç müzisyenler için bir okul haline gelir. Zaman içerisinde bu liste öyle isimler ile dolar ki; Lee Morgan, Benny Golson, Wayne Shorter, Freddie Hubbard, Bobby Timmons, Curtis Fuller, Chuck Mangione, Keith Jarrett, Joanne Brackeen, Woody Shaw, Wynton Marsalis ve daha fazlası....

Bugün bu isimlerin çoğunu caz dünyasının starları olarak biliyoruz. Bir şekilde hepsi "Art Blakey and the Jazz Messengers" içerisinde yer almışlardır. Şimdi altın çağın başlamasına vesile olan albüme bir bakış atalım... Yani " Moanin'" ilk önce şarkı listesi....

A Yüzü

1 *Moanin' Composed By – Bobby Timmons* 9:30

2 *Are You Real* 4:45

3 *Along Came Betty* 6:05

B Yüzü

1. *The Drum Thunder (Miniature) Suite (7:15)*Alt bölümleri 1.1 *First Theme: Drum Thunder* 1.2 *Second Theme: Cry A Blue Tear* 1.3 *Third Theme: Harlem's Disciples*

2 *Blues March* 6:15

Albüm 1958 yılında Blue Note plak firması tarafından kaydedilmiştir. Albümdeki müzisyenler; Art Blakey davul. Lee Morgan trompet. Benny Golson tenor saksafon. Bobby Timmons piyano ve Jymie Merritt bas.

Albüm bir nevi Art Blakey için eve dönüş albümüdür. İlk albümleri Blue Note plak firmasından yayınlanmış arkasından farklı plak firmaları için albümler yapmıştı. Yepyeni bir başlangıç yapmak için evim dediği Blue Note plak firmasına geri döner. Albüm daha ilk yayınlandığı zaman Bobby Timmons bestesi "Moanin'in çok sevilmesi sayesinde popüler olmuş ve ilerleyen zamanlarda da caz tarihinin en önemli albümlerinden bir tanesi kabul edilmiştir.

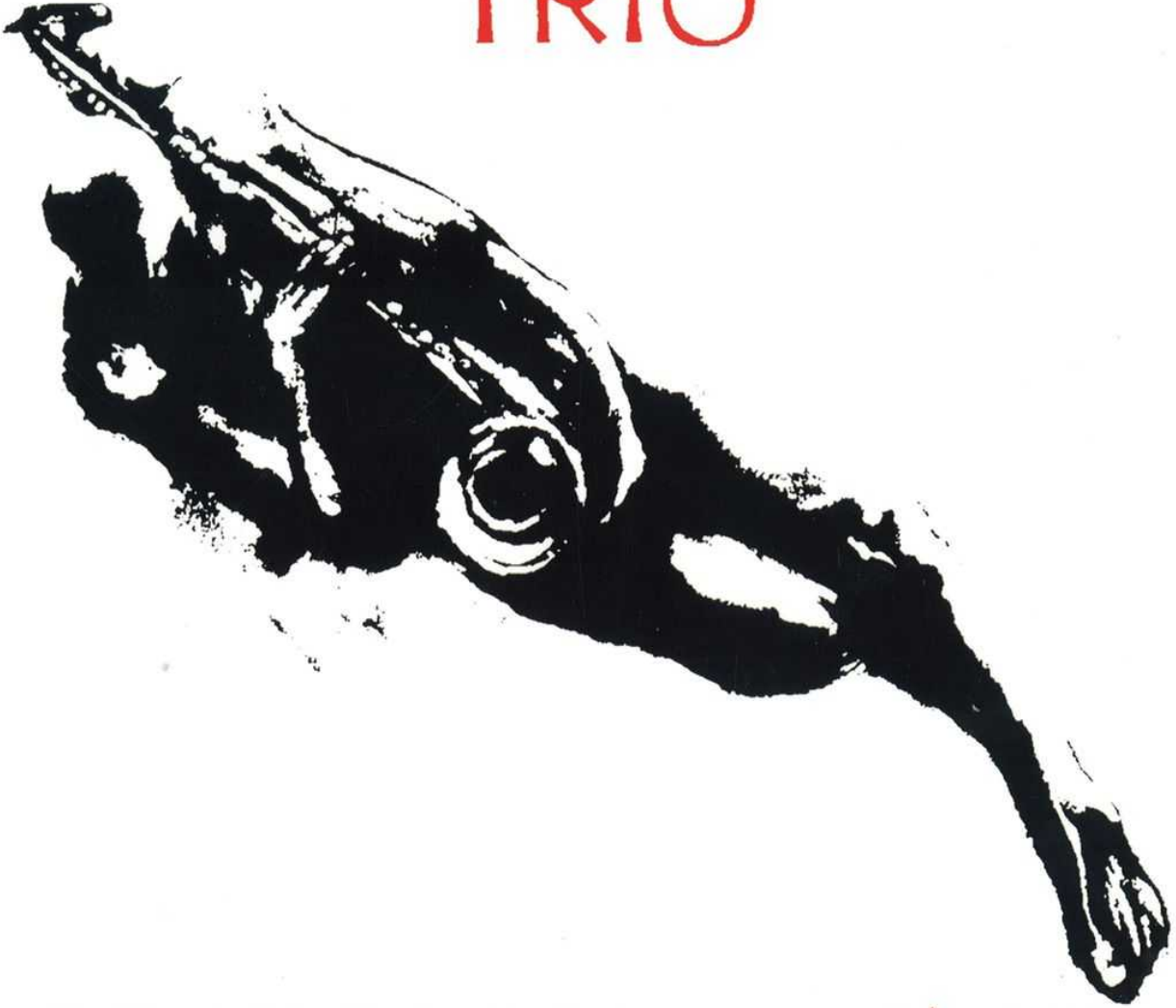
Albüm Art Blakey içinde özellikle blues köklerine dönüşü temsil eder. "Blues March" tam anlamı ile New Orleans'ın bandolarına atıflarda bulunur. Üç bölümden oluşan "The Drum Thunder Suite" ise Blakey'nin davul konusundaki yetkinliğini gözler önüne sermek amacı ile bestelenmiştir. "Come Rain or Come Shine" ise albümde yer alan tek caz standardıdır.

Albüm aslında klasik yapıları bir hard bop albümü gibi görülse de, Art Blakey'nin davulu ve Morgan, Golson ve Timmons'ın bir şekilde eski tarz gospel ve blues etkilerini modern caz teknikleri ile birleştirmesi sonucu bambaşka bir yere doğru gitmiştir. Albümdeki tüm şarkılar açılış ve kapanış parçası hariç tenor saksafoncu Benny Golson'a aittir.

Albümün kaydından bir yıl sonra 1959 yılında basılmıştır. Albüm o kadar başarılı olmuş ki, 1959 yılından itibaren defalarca yeniden basılmış. 1959 baskılarının tamamı mono iken 1961'den itibaren stereo baskılarda yapılmış. 1960'lar ve 1970'ler boyunca defalarca hem mono ağırlıklı olarak ise stereo baskıları yapılmış. Ses kalitesi anlamında en iddialı baskılardan bir tanesi Analogue Productions tarafından basılan 45 devirlik çift plaklık seti. Ayrıca Classic Records tarafından basılan 200Gr'lık plağı unutmamak lazım. Bunun haricinde WaxTime ve DOL gibi farklı şirketlerin baskıları da mevcut ancak bunlar yerine Universal Blue Note baskısını tercih ediniz.

Ayrıca yakın zamanda Music Matters Ltd tarafından basılan plak oldukça övgü alıyor. Bunun yanında sınırlı sayıda basılıp batıya nadir şekilde ulaşan "100% Pure LP" baskısının "Moanin'" özelinde çok başarılı olduğu konuşuluyor. Son not olarak albümün Rudy Van Gelder düzenlemesi ile genişletilmiş sürümünü CD formatında tercih edebilirsiniz...

ALBERT AYLER TRIO

SPIRITUAL UNITY

17- Albert Ayler - Spiritual Unity

Albert Ayler (1936-1970) Ohio Amerika'da dünyaya geldi. Babası yarı profesyonel bir müzisyendi ve saksafon ile alakalı ilk eğitimlerini babasından aldı. Babası ile beraber kiliselerde birlikte müzik çalıp, birlikte müzik dinlemeye başladılar. O dönemler caz müziğin swing dönemi idi ve yavaş yavaş bop albümleri ortaya çıkıyordu. Albert Ayler kilisede müzik çalmasının hem müziğine hemde yaşamına çok fazla etkisi olduğundan bahseder ve müziğin ruh halini yansıtmak için bir araç olduğunu düşünür. Swing tarzı ve kilise müziği, Ayler'in

enstrüman çalma tarzını da derinden etkilemiştir. Gospel müziği icra eden saksafoncular gibi geniş vibratolu bir çalış tarzına sahip olmuştur.

Eğitimine mőzık alanında devam etmeyen Ayles, 18 yaşında caz saksafoncusu Benny Miller'in öğrencisi olur. Okulda ayrıca obua çalmayı öğrenir. Ayles özellikle bebop tarzı üzerinde çalışır ve Charlie "Bird" Parker repertuarı konusunda neredeyse uzmanlaşır. Hatta o dönemlerde kendisine "Little Bird" lakabını yakıştırır.

Genç yaşlarda Ayles, efsanevi blues müzisyeni Little Walter orkestrasında çalışır. İki sene özellikleri yazları konserler devam eder ve Ayles'in askerlik yaşı gelir. Askerliğinin bir bölümünü Fransa'da geçirir. Görevli olduğu taburda mőzık yapmaya devam eder. Avrupa müziği özellikle de dini müziğinden etkilenir ve ilerleyen yıllarda müziğinde etkileri görülecektir.

Askerlik sonrası Ayles, çalma tarzını iyiden iyiye geliştirmiş ve farklılaşmıştır. Geleneksel caz armoni yapısından uzaklaşıkça iş bulmakta zorlanır hale gelir. 1960'larda yenilikçi akımlara gönöl veren hemen her Amerikalı müzisyen gibi Avrupa yollarına düşer. İsveç'e gider. Burada çeşitli topluluklarda mőzık yapar ve zaman zaman Cecil Taylor orkestralarında görünür.

1960'ların ortalarında Amerika'ya New York City'e döner. Piyanist Cecil Taylor ile birlikte çalma imkanı bulur ve bu arada kendi tarzını geliştirmeye devam eder. Bu arada "Witches and Devils" kaydedilir. Bu süreç içerisinde ESP-Disk Records ile iyi ilişkiler kurar ve efsanevi "Spiritual Unity" yayınlanır. ESP-Disk tarafından yayınlanan ilk caz albümüdür ve plak şirketi ilerleyen yıllarda free jazz akımının en önemli plak şirketlerinden bir tanesi haline gelecektir. Spiritual Unity albümünün şarkı listesi şu şekilde;

"Ghosts: First variation" – 5:12

"The Wizard" – 7:20

"Spirits" – 6:46

"Ghosts: Second variation" – 10:01

10 Haziran 1964 yılında yayınlanan Spiritual Unity'de Albert Ayler'e başçı Gary Peacock ve perküsyonist/davulcu Sunny Murray eşlik etmiştir. Albümde göreceli geniş kitleler tarafından en iyi bilinen kompozisyonu "Ghosts"un iki farklı varyasyonu bulunur. Albüm sayesinde Ayler tüm dünyada ismini duyurmuş ve günümüzde "Spiritual Unity" free cazı anlamak için anahtar albümlerden bir tanesi kabul edilir. Benim de çok sevdiğim albümlerden bir tanesidir.

Albüm Variety Arts kayıt stüdyosunda bir kere de kaydedilir. Albümün kaydından önce üçlü kompozisyonlar üzerine konuşur ve kısa zamanda kayıt başlar. Ayler kayıt hakkında aslında çalmadık sadece birbirimizi dinledik der. Albümde gerçekten yepyeni şeyler denenmişti, müzisyenler birbirleri arkasından hatta bazen birbirleri ile atışmışlar ve tüm bunlar irticalen olmuştur.

Ayler zaman içerisinde Gospel etkisi ile geliştirdiği çalma tekniklerini belki de biraz ilkel hallerini albüm boyunca sergilemiş ve vokal benzeri saksafon pasajları ile dinleyenlerin ağzını açık bırakmıştı. O döneme kadar böylesine bir tarz bir kayıta görülmemiş bir şeydi ve dinleyicilerin bir kısmı şoka uğramış, bir kısmı da çok etkilenmişti. Öyle veya böyle müzik tarihi için önemli bir kayıt ortaya çıkmıştır.

Müzisyenliği, yaşamı çok tartışılır ve bu devam eder. Ölümü bile koskoca bir muammadır. Ama benim gibiler için Albert Ayler tam olarak şudur; Benim adım Albert Ayler: "Trane babaydı, Pharoah oğul, ben ise kutsal ruhum"

Spiritual Unity albümünün plağını almak isteseydiniz ve bunu 15 sene önce yapmak isteseydiniz işiniz pek kolay olmayacaktı. Tek şansınız çok bolca bulunmayan ESP Disk baskılarını aramak olacaktır. İlerleyen yıllarda zannederseniz 90'larda İtalyan Get Back/ Abraxas firması kısıtlı da olsa bir baskı yapmıştı. 2000'lerde ise yeniden ESP Disk baskıları ortaya çıktı ve daha kolay bulunabilir hale geldiler.

ERIC DOLPHY

STEREO
THE FINEST IN JAZZ SINCE 1939
84163 BLUE NOTE

FREDDIE HUBBARD | BOBBY HUTCHERSON | RICHARD DAVIS | ANTHONY WILLIAMS

'OUT TO LUNCH!'

16- Eric Dolphy - Out To Lunch!

Eric Allan Dolphy Jr. veya sahnelerde kullandığı ismi ile Eric Dolphy (1928 – 1964) Amerikalı caz alto saksafoncu, flütçü ve bas klarnetçi belki de multi enstrümanist demek daha doğru olacaktır. Eric Dolphy, Panamalı göçmen bir ailenin çocuğu olarak Los Angeles kentinde doğdu. Daha altı yaşındayken klarnet çalmaya başladı. Daha bir ay geçmeden okulun orkestrasına katılır ve burada çalmaya başlar. İlerleyen yıllarda obua çalmayı da öğrenir. Söylenenlere göre obua konusundaki hakimiyeti de çok iyi iken, kariyeri boyunca herhangi bir kaydında obua çalmamıştır. Evde özellikle Fats Waller, Duke Ellington ve Coleman Hawkins dinler ve zaman içerisinde ana enstrüman olarak saksafon ve flüt üzerine yoğunlaşma kararı alır.

Babası, Eric Dolphy'nin müziğe olan merakını elindeki imkanlarla desteklemeye çalışır ve onun için evlerinin arka bahçesinde bir stüdyo kurar. Eric Dolphy arkadaşları ile müzik yapmak için bu mekanı bol bol kullanır ve ilerleyen zamanlarda Clifford Brown gibi isimlerle burada kayıtlar yapar.

Eğitimine devam ederken Gerald Wilson ve Roy Porter orkestralarında kendisine yer bulur. Her iki müzisyende dönemi için tanınan isimlerdir ve Eric Dolphy bu dönemlerde çok şey öğrenir. Eğitimine devam ederken aynı zamanda okul orkestrasının şefliğini de yapmaya başlar. Bu dönemlerdeki kayıtlarda bariton saksafon, alto saksofon, klarnet ve flüt çalar Eric Dolphy'nin el atmadığı üflemeli çalgı yok gibidir. Eric Dolphy'nin kariyerindeki ilk önemli basamak Chico Hamilton'ın küçük formasyonlarında kendisine yer bulması ile başlar. 1950'lerin sonlarında bu topluluk kendisine iyi bir dinleyici kitlesi edinir ve bu sayede uzun turnelere çıkarlar. Bu sürecin sonunda Eric Dolphy New York kentine taşınır. 1958 yılında Chico Hamilton'ın topluluklarında ilk kez bir filmde flüt çalarken görülür. Kayıt Newport Jazz Festivali sırasında yapılmıştır.

Eric Dolphy'nin New York macerasında Charles Mingus ile tanışır. Mingus kısa bir süre içerisinde Eric Dolphy'yi kendi gruplarında işe alır. 1960'ların başlarındaki Mingus albümlerinde kendisine yer bulur. Mingus onun için her zaman övgü dolu sözler söylemiş ve tam anlamı ile bir müzisyen tanımını yapmıştır.

1960'ların başlarında farklı plak şirketleri için kendi kayıtlarını da yapar. 1961 yılında Mingus orkestrasından ayrılarak Avrupa'ya gider. Farklı kentlerde çalar ancak 1963 yılında Mingus onu yeni albümler için geri ister ve "Mingus Mingus Mingus Mingus Mingus" albümünde boy gösterir. İlerleyen dönemlerde irtibatları kesilmez be farklı albüm ve turnelerde Mingus ile çalmaya devam eder. Yine 1960'larda Eric Dolphy, John Coltrane ile de uzun soluklu çalışır. Aslında birlikte çalmadan çok önce tanışan ikili Coltrane'in ısrarları sonucu beraber çalmaya karar verir. Bu dönemlerde Coltrane özellikle Miles Davis ile çalışmalarının ardından iyice tanınmıştı ancak müzikal yolculuğu onu farklı bir yere götürmeye başlamış ve dönemin eleştirmenlerinin deyimi ile hard bop'tan uzaklaşarak bambaşka yerlere doğru yelken açmıştı. Eric Dolby, bu durumu heyecanla karşılar ve birlikte Village Vanguard ve Africa/Brass session'ları gibi kayıtlara imza atarlar. Dönemin caz eleştirmenlerinin bir çoğu bu albümleri yerin dibine sokar ancak kıymetleri ilerleyen yıllarda anlaşılacaktır.

Bu yıllarda 23 yaşında vefat eden trompetçi Booker Little ile de verimli çalışmalar yapar. Kısa yaşamında oldukça ilginç albümlere imza atan Booker Little haricinde George Russell, Oliver Nelson ve Ornette Coleman gibi bir çok isimle 1960'ların başında kayıtlar yapar. Bu kayıtların bir kısmı caz müzik tarihinin önemli albümlerinden olmuştur.

1960 başlarında Eric Dolphy, Prestige plak firması ile bir anlaşma yapar. Anlaşmanın ilk meyveleri "Outward Bound" ve "Out There" olur. Her iki albüm hard bop tarzına yakın tarzdadır. Kendi albümlerinin yanında Coleman Hawkins ve Sonny Rollins gibi diğer Prestige ailesi müzisyenlerinin kayıtlarında da yer alır. Prestige ile anlaşmasının ardından ilk yıllar

başarılı turneler, farklı müzisyenler ile çalışmalar ve harika performanslar ile dolu dolu geçer. Dönemin neredeyse tüm kalburüstü müzisyenleri ile çalma fırsatı bulur.

1964 yılına gelindiğinde Eric Dolphy, Blue Note Records ile bir anlaşma imzalar. Bu anlaşmanın akabinde ortaya çıkan albüm "Out to Lunch!" olacaktır. Albümün şarkı listesi şu şekildedir;

A Yüzü

1. "Hat and Beard" – 8:24
2. "Something Sweet, Something Tender" – 6:02
3. "Gazzelloni" – 7:22

B Yüzü

1. "Out to Lunch" – 12:06
2. "Straight Up and Down" – 8:19

Albümde Eric Dolphy üç farklı enstrüman çalar Bas klarnet, flüt ve alto saksafon. Dolphy'e Freddie Hubbard trompet, Bobby Hutcherson vibrafon, Richard Davis bas ve Tony Williams davul ile eşlik eder.

Albüm öncesinde Eric Dolphy, tüm besteleri yapar ve kafasında albümün genel formunu oluşturur. Açılış parçası bolca etkilendiği Thelonious Monk'a adanmıştır. Şarkıda oldukça iddialı bir davul - vibrafon birlikteliği hemen dikkat çeker. "Gazzelloni" ise klasik flütçü Severino Gazzelloni'ye atfedilmiştir.

Albümün en geleneksel yapıdaki hatta bop temelli şarkısıdır. Bu şarkının tam aksine B yüzünde ise Dolphy'nin alto saksafona hakimiyetini gözler önüne seren ve döneminin oldukça ilerisinde yapısı ile dikkat çeken 2 şarkı bulunur.

Albümün bu denli önemli olmasının belki de en önemli sebebi, Eric Dolphy'nin zincirlerini kırıp gerçekten yenilikçi bir yapı kullanması, müzisyenlerin enstrümanlarına hakimiyetleri sayesinde albümün dönemin avant-garde caz örnekleri açısından bambaşka bir noktaya oturur. Birçok caz tarihçisi albüme özgür caz tarihinin en önemli albümleri listelerinde yer verirler. Bu arada albümün yayınlanmasından kısa bir süre sonra Eric Dolphy bir şeker koması sonucunda vefat eder.

Albüm 1964 yılında Blue Note plak şirketi tarafından hem stereo hemde mono formatlarında yayınlanır. 1970'ler boyunca da albüm basılmaya devam eder. 90'ların başında Blue Note etiketi ile ilk özel baskı 180Gr olarak basılır. Albümün en özel baskılarından bir tanesi Music Matters tarafından basılan 180Gr'lık 2 adet 45 devirlik plaktan oluşan setidir. Orijinal Rudy Van Gelder bantlarından yapılan özel bir çalışmanın akabinde ortaya çıkan bu set daha uygun fiyatlı 180Gr'lık 33 devirlik plak olarak da satışa sunulmuştur. En uygun fiyatlı plak baskısı ise 1999 remaster çalışmasını temel alan Bluenote baskısıdır ki, bu baskının oldukça iyi olduğunu ekleyeyim.

**OLIVER
NELSON***
**THE BLUES
AND THE ABSTRACT
TRUTH**

STARRING:
**PAUL CHAMBERS
ERIC DOLPHY
BILL EVANS
ROY HAYNES
FREDDIE HUBBARD**

* COURTESY OF PRESTIGE RECORDS

15- Oliver Nelson - The Blues and the Abstract Truth

Oliver Edward Nelson (1932- 1975) Amerikalı caz müzisyeni, aranjör ve besteci. Oliver Nelson bu yazımıza konu olacak "The Blues and the Abstract Truth" albümü ile geniş kitlelerin ilgisini çekmiş olsa da, 1960'larda Impulse! plak şirketi tarafından basılan albümlerine de mutlaka bakmak gerekir. Şimdi gelin Oliver Nelson'ı yakından tanıyalım... Oliver Nelson tam anlamı ile müzisyenler ile dolu bir ailenin çocuğu olarak dünyaya gelir. Kardeşi saksafon çalar ve 1940'larda Cootie Williams ile birlikte çalar. Cootie Williams 1940'larda oldukça tanınan bir müzisyendir ve orkestrası ile bu dönemlerde bir çok kayıt yapmıştır. Böyle bir ailenin içerisinde tahmin edebileceğiniz üzere Oliver Nelson erken yaşlarda enstrümanlar ile tanışır. 6 yaşında piyano çalmaya başlar, onlu yaşlarında ise saksafona geçiş yapar. 1940'ların sonlarında yaşadığı

kentte çeşitli orkestralarda yer alır. Bir süre sonra 1950'lerin başlarında Louis Jordan orkestrasına katılır. Bu dönemlerde alto saksafon üzerine odaklanır ve ilk aranjmanlarını yapmaya başlar. Bu dönemler Louis Jordan'ın en popüler olduğu dönemlerdir. Böylesine popüler bir orkestrada çalmak Oliver Nelson'a çok şey öğrenme fırsatı verir.

1950'lerin başlarında Oliver Nelson askerlik hizmetini yapmak üzere Uzakdoğuya gider. Bu dönemde klasik müzik konerlerine bol bol gitme şansı olur. Kendi biyografisine göre Tokyo Filarmoni Orkestrasından Maurice Ravel'in "Mother Goose" suiti ve Paul Hindemith'in "E Flat" senfonisini dinlediğinde çok etkilenir. Yaşadığı kentte ırk ayrımı yasaları yüzünden zencilerin klasik müzik konserlerine gitme gibi bir şansı yoktur. Bu konser deneyimleri onun bestecilik konusuna odaklanmasında çok önemli bir sebep olur. Nelson askerlik hizmetinin bitmesi ile Missouri'ye geri döner. Müzik kompozisyonu ve teorisi okur. Arkasından aynı konuda yüksek lisans eğitimi alır. Elliott Carter, Robert Wykes ve George Tremblay gibi dönemin önemli isimlerinden dersler alır. Bu sürecin arkasından pek keyifli geçmeyecek evlilikler ve boşanmalar sürecine girer. En sonunda New York kentine gitmeye karar verir.

İlk olarak Erskine Hawkins ve Wild Bill Davis ile çalışma fırsatı bulur. Arkasından Apollo tiyatrosunda aranjör olarak çalışmaya başlar. 1950'lerin sonlarında Louie Bellson büyük orkestrasında çalışır ve kendi küçük formasyonları ile konserler verir. Bu dönemlerde Prestige Records için bazı kayıtlar yapmıştır. 1960'ların başında hem Count Basie hemde Duke Ellington orkestralarında çalar ve arkasından Quincy Jones orkestrasına katılır ve Avrupa konserlerine katılır. 1959 ila 1961 yılları arasında Prestige plak şirketi için 6 albüm yayınlar. Bu albümlerde

Kenny Dorham, Johnny Hammond Smith, Eric Dolphy, Roy Haynes, King Curtis ve Jimmy Forrest gibi harika müzisyenlerle çalışır. Bu altı albümün arkasından Impulse! plak şirketi ile anlaşır ve yayınladığı ilk albüm "The Blues and the Abstract Truth" olur. Bu albümde caz tarihine geçecek bir albümdür! İlk önce şarkı listesine bir bakış atalım;

A Yüzü

1. "Stolen Moments" – 8:46
2. "Hoe-Down" – 4:43
3. "Cascades" – 5:32

B Yüzü

1. "Yearnin'" – 6:24
2. "Butch and Butch" – 4:35
3. "Teenie's Blues" – 6:33

Albümde harika bir müzisyenler topluluğu Oliver Nelson'a eşlik eder. Eric Dolphy flüt, alto saksafon. George Barrow baritone saksafon. Freddie Hubbard trompet. Bill Evans piyano. Paul Chambers bas ve Roy Haynes davul. Prestige firması için beraber plak doldurdıkları Eric Dolphy ile son çalışması ve büyük caz piyanisti Bill Evans ile tek çalışmasıdır. Albümdeki tüm besteler Oliver Nelson'a aittir ancak müzisyenlere neredeyse bir eldiven gibi tam oturur.

Albüm Oliver Nelson'ın Mississippi kökenlerini sonuna kadar yansıtır. Hem ismiyle hemde şarkılar formuyla. Albüm yapı itibarı ile blues formu ve nota yapısına sahiptir. Bir ilginç konu Miles Davis'in 1959 yılında yayınlanan "Kind of Blue" albümünde blues formları konusunda bayağı kafa yormuş ve tüm bu çalışmalar sırasında yanında Bill Evans vardır.

Bill Evans ve Paul Chambers bu muhteşem albümde de beraber çalmışlar ve Oliver Nelson'a da büyük bir katkı yapmışlardı. Albümde Freddie Hubbard neredeyse parlar. Bu yıllar Hubbard'ın müthiş sololarını dönemin en önemli albümlerinde duyabildiğimiz bir nevi altın çağıdır. Eric Dolphy'nin "Out to Lunch", Herbie Hancock'un "Maiden Voyage" ve Wayne Shorter'ın "Speak No Evil" albümleri. Bu albümlerin tamamı taraflı tarafsız neredeyse tüm caz tarihçilerinin en iyi 20-25 albüm listesinde mutlaka yer alır.

"Stolen Moments" ise başlı başına bir olaydır. Yine blues formundaki şarkı albüm yayınladığı dönemde de çok sevilmiş ve ilerleyen yıllarda çok farklı tarzlarda yorumlanmıştır. Phil Woods, J.J. Johnson, Frank Zappa, Ahmad Jamal ve çok daha fazlası... Albümün orijinal Impulse! baskılarının çok değerli olduğunu söylemeye sanırım gerek yoktur. Albüm çok sevilince 1960'lardan 70'lerin sonlarına kadar defalarca MCA Records, Impulse! etiketi ile yeniden basılır. 1990'larda yılında yapılan 180Gr'lık Amerikan Impulse! baskısı ilk özenli "The Blues and the Abstract Truth" baskısıdır. 2000'lerin başında Speakers Corner Records ki şahsen tavsiye ederim, daha fazla bütçesi olanlar ise Analogue Productions tarafından basılan 180gr'lık çift 45 devirlik plak setine bakabilirler. Değişik bir şey arayanlar ise Doxy plak şirketi tarafından Audiophile Clear Vinyl üzerine basılan sınırlı baskıyı tercih edebilirler.

THE COMPLETE

CONCERT BY THE SEA

RECORDED LIVE
IN CARMEL, CALIFORNIA
SEPTEMBER 19, 1955

ERROLL GARNER

14- Erroll Garner - Concert by the Sea

Erroll Louis Garner (1921 - 1977) Amerikalı caz piyanisti. Bol swingli tarzı ve baladları ile tanınan müzisyen Pennsylvania'da ikiz kardeşi ile birlikte dünyaya geldi. Çok erken yaşlarda daha 3 yaşındayken piyano eğitim almaya başladı. Daha o yaşlardayken dinlediği bir şeyi çalabiliyordu. Eğitimi sırasında piyano çalmaya devam etti. Ancak kendi deyimi ile sadece kulaktan çalabiliyordu, çünkü nota okumayı öğrenememişti. Daha 7 yaşındayken çeşitli radyoların orkestralarında boy göstermeye başladı. 16 yaşında ise ilk kez bir caz orkestrasına katıldı. Caz müzisyenlerin biyografilerinde sıklıkla gördüğümüz gibi yaşadığı kentten New York'a göç konusunu Erroll Garner'da yaşadı. İlk önce başçı Slam Stewart ile çalıştı. 1947 yılına ise Charlie Parker ile çalma fırsatı buldu. Bu sıralarda müzik hafızası çok gelişmişti. Bir klasik müzik

konserine gidip, eve döndüğünde eserleri baştan sona çalabildiğini kendi biyografisinde söylemişti. 1940'lardan itibaren şarkı da söylemeye başlar. Böylelikle bazı kayıtlarında Erroll Garner'ı hem çalarken hemde söylerken duyabilirsiniz.

Erroll Garner ilk kayıtlarını 1944 yılında yaptı. 1940'lar boyunca "Fine and Dandy", "Skylark" ve "Summertime" gibi 45'likler kaydetti. 1940'larda yaptığı bir çok plak kaydı, konser performanslarını içeriyordu.

1950'ler geldiğinde çok sayıda kayıt yaptı ancak asıl olay 1955 yılına kaydettiği "Concert by the Sea" albümü olmuştur. Albüme geçmeden önce şarkı listesi;

A Yüzü

1. "I'll Remember April" Gene de Paul, Patricia Johnston, Don Raye 4:14
2. "Teach Me Tonight" Sammy Cahn, Gene de Paul 3:37
3. "Mambo Carmel" Erroll Garner 3:43
4. "Autumn Leaves" Joseph Kosma, Jacques Prévert, Johnny Mercer 6:27
5. "It's All Right With Me" Cole Porter 3:40

B Yüzü

1. "Red Top" Lionel Hampton, Ben Kynard 3:11
2. "April in Paris" Vernon Duke, Yip Harburg 4:47
3. "They Can't Take That Away from Me" George Gershwin, Ira Gershwin 4:08
4. "How Could You do a Thing Like That to Me" Tyree Glenn, Allan Roberts 3:59
5. "Where or When" Richard Rodgers, Lorenz Hart 3:06
6. "Erroll's Theme" Erroll Garner 0:46

Albüm Eylül 1955 yılında kaydedildi. Albüm bir okulun konser salonunda kaydedilmişti. Dinleyicilerin çoğunluğu yakınlardaki bir askeri üste görevli askerlerdi. Seyirciler konserin atmosferinde önemli bir katkı da bulunmuşlardı. Albümde piyanoda Garner'a kontrbasçı Eddie Calhoun ve davulcu Denzil Best eşlik etmişti. Kayıt albümün yayınlanacağı Columbia Records'un yetkililerinin eline ulaştığı zaman konser salonunun akustik olarak son derece kötü olduğu, piyanonun akordunun bozuk olduğu anlaşılmış. Ayrıca davul ve bas kaydı da son derece kötü olmuş.

Aslında konser öncesinde kayıt yapmak gibi bir fikir yokmuş. Erroll Garner'ın menajeri konser öncesinde sahne arkasında bir teyp bulur ve konseri kaydetmeye karar verir. Kaydı ise askeriye de görevli bir teknisyen yapar. Uzun bir tartışmanın arkasından kayıt yayınlanır. Bu arada kaydın yayınlanmasından seneler sonra 1969 yılında dönemin teknolojisi ile bir yeniden düzenleme çalışması yapılır.

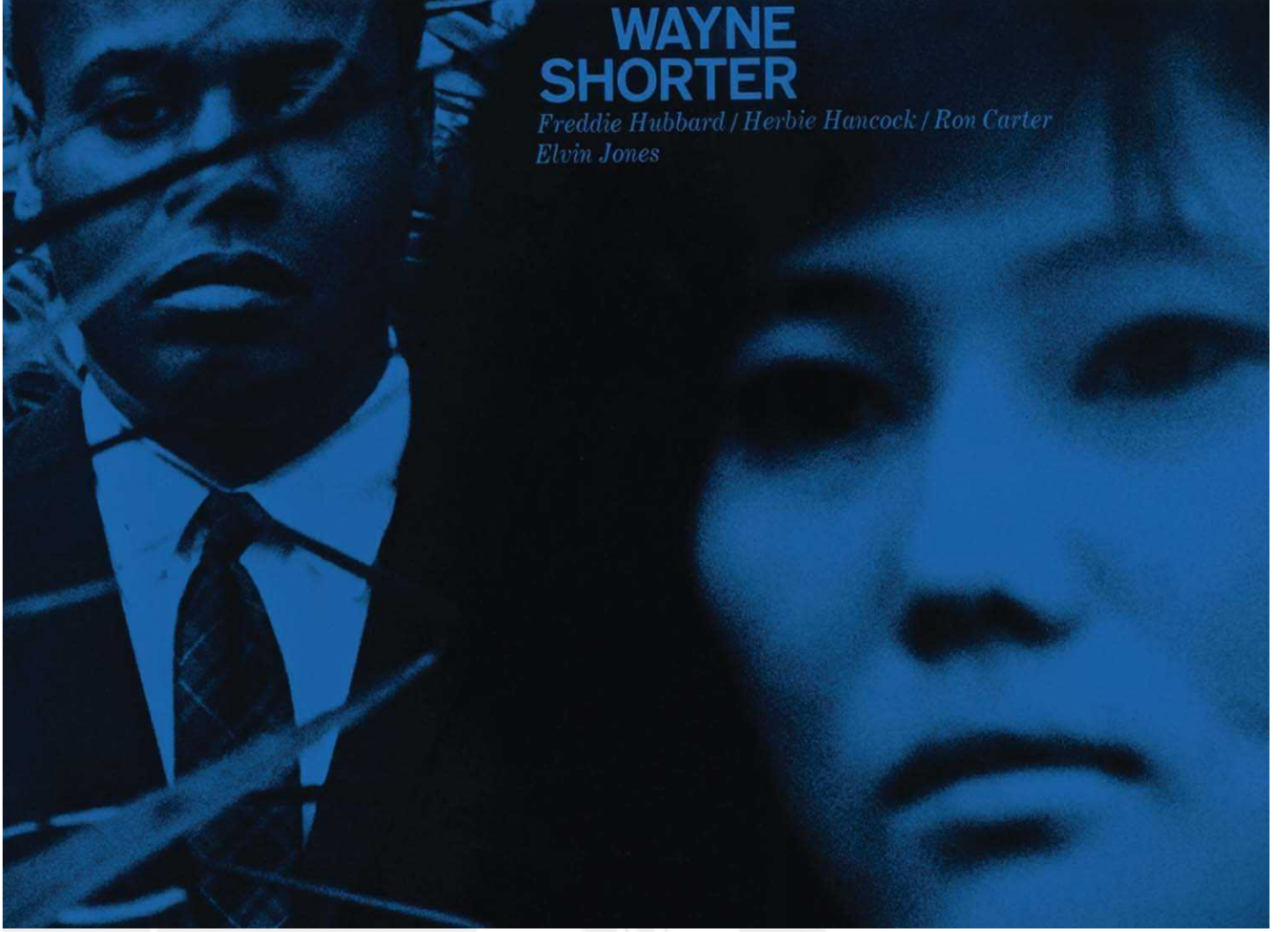
Albüm yayınlanmasıyla büyük ilgi görür. Yayınlandıktan 3 sene sonra toplamda 1 milyon satış barajını geçecek kadar başarılı olur. Erroll Garner'ın kariyerindeki en başarılı albüm olmasının sebebi ise konserin atmosferidir bir çok eleştirmene göre. Bunun yanında şarkı listesine bakarsanız harika şarkılar görürsünüz.

2015 yılında Sony Legacy albümün 50. yılına özel bir set yayınladı. Albümün düzenlenmemiş tamamının kaydı, daha önce yayınlanmamış düzenlenmiş ek şarkılar, özel bir röportaj içeren setin plak olarak şimdilik bir karşılığı yok. Albümün ilk baskılarından ziyade 1969 baskısının daha başarılı olduğu da genel olarak kabul edilen bir görüş. Friday Music tarafından basılan 180gr'lık 2 plaklık restore edilmiş ve remaster çalışması yapılmış versiyonu en iyi ses kalitesini sunan versiyonu. Daha yaygın ve göreceli ekonomik fiyat etiketi ile ise Music On Vinyl baskısını satın alabilirsiniz.

STEREO
THE FINEST IN JAZZ SINCE 1939
84194 BLUE NOTE

"Speak No Evil"

13- Wayne Shorter- Speak No Evil

Wayne Shorter, 1933 yılında New Jersey kentinde dünyaya geldi. Okul hayatı sırasında müziğe ilgi duymaya başladı. Babasının desteği ve cesaretlendirmesi ile klarnet çalmaya başladı. Babası sadece onu değil kardeşini de müzik konusunda cesaretlendiriyordu ve Alan ilerleyen senelerde tanınmış bir trompetçi olacaktı. Üniversite eğitimini tamamlamasının ardından askerlik hizmetini yaptı. Bu sırada kendisi gibi asker olan Horace Silver ile tanıştı ve birlikte müzik yaptılar. Terhisinin ardından ilk önce Maynard Ferguson ile müzik yaptı. Kısa bir süre sonra Art Blakey topluluklarına katıldı ve 5 sene burada müzik yaptı.

Wayne Shorter'ın hayatının en önemli değişimi John Coltrane'nin Miles Davis topluluklarını bırakması ile oldu. 1960'larda Coltrane kendi topluluklarını kurmanın peşine dūřer. Ancak giderken Davis'e Wayne Shorter'ı önerdi. Bu dönemlerde Shorter'ın başka bir anlaşması olduğu için teklifi kabul edemedi. Davis ilk önce Sonny Stitt, arkasından Hank Mobley, George Coleman ve Sam Rivers ile çalıştı.

1964 yılında Wayne Shorter Art Blakey'den ayrılınca Davis'in teklifini kabul etti ve Herbie Hancock, Ron Carter ve Tony Williams ile birlikte çalmaya başladı. Davis bu yeni beşliyi ikinci en iyi grubum diye lanse ediyordu.

Bu dönemlerde Wayne Shorter "Prince of Darkness", "E.S.P.", "Footprints", "Sanctuary", "Nefertiti" gibi çok önemli parçaları bestelerken bir yandan da caz müziği sahnelerini değiştiriyorlardı. Wayne Shorter, In a Silent Way ve **Bitches Brew** albümlerinin kayıtlarına katıldıktan sonra kendi yoluna ilerledi. Aslında Wayne Shorter biyografisi daha bir sürü ilginç birliktelik ile dolu. İlk aklıma gelen Weather Report örneğin.

Ancak bu başka bir yazının konusu olsun!

Wayne Shorter, Davis ile çalışmalarına devam ederken Blue Note Records plak şirketi birkaç albüm kaydeder. Zaman içerisinde albüm sayısı 10'u geçecektir ve Shorter çok önemli isimlerle çalışacaktır. Ancak konumuz "Speak No Evil" Albümün şarkı listesi şu şekilde;

A Yüzü

1. "Witch Hunt" 8:11
2. "Fee-Fi-Fo-Fum" 5:54
3. "Dance Cadaverous" 6:45

B Yüzü

1. "Speak No Evil" 8:23
2. "Infant Eyes" 6:54
3. "Wild Flower" 6:06

1966 yılında yayınlanan "Speak No Evil" Wayne Shorter'ın 6. solo albümü, Blue Note plak şirketi tarafından yayınlanan 3. albümü. Albüm hard bop ve modal caz elementlerinin birlikte kullanıldığı bir albüm. Albümün bir diğer ilginç noktası kapağında Shorter'ın ilk eşi Teruka (Irene) Nakagami'nin fotoğrafının kullanılması.

Albüm öncesinde Wayne Shorter önemli müzisyenleri bir araya toplar. Freddie Hubbard trompet. Herbie Hancock piyano. Ron Carter kontrbas. Elvin Jones davul. Bu müzisyenlerin bir kısmı Miles Davis ile de çalışıyordu. Freddie Hubbard ise Art Blakey dönemlerinden tanıdığı bir isimdi. Bu müzisyenler topluluğunun çalması için Shorter 6 yeni parça hazırlamıştı. Bu parçaları yazarken, uzak diyarları düşlemiş, puslu dağlar, vahşi doğa ve garip şekiller. Folklor ve efsanelerden etkilendiği şarkı isimlerinde de oldukça belli olur.

Albümün yayınladığı dönemlerde gerek plak şirketinden gerekse de Wayne Shorter'dan özel bir ilgi görmez. Bunun en önemli sebebi Shorter'ın Davis albümlerinde de yer alması ve bir yandan da plak şirketinin de Davis albümlerine odaklanmasıdır. Ancak albümün değeri zaman içerisinde anlaşılır ve hak ettiği değeri bulur.

Parçaların oldukça ilginç yapıları ve usta müzisyenlerin sololarından, ritm bölümlerine kadar neredeyse kusursuz icraları bu değeri kesinlikle hak ediyor. İlerleyen senelerde "Wild Flower" başlı başına bir caz marşı haline gelmiş ve farklı müzisyenler tarafından defalarca yorumlanmıştır.

Albüm zaman içerisinde bir kaç kez çok kapsamlı şekilde elden geçirildi. Özellikle Rudy Van Gelder tarafından yapılmış remaster çalışması başarılı bulunuyor. Ayrıca yine Blue Note Records tarafından 2000 ve 2010'lu yıllarda ayrıca bir düzenleme yapıldı. Meraklılar albümün uygun fiyata satılan standart Universal Blue Note plak baskısını gönül rahatlığı ile satın alabilirler. Daha iyisini isteyenler Music Matters tarafından yayınlanan 45 devirlik 2 plaklık özel baskıya da göz atabilirler. Ayrıca yine Music Matters tarafından basılan tek plaklık baskıda meraklısı için ilginç olacaktır.

GETZ / GILBERTO

STAN GETZ
JOAO GILBERTO
featuring
Antonio Carlos Jobim

12- Stan Getz & Joao Gilberto - Getz/Gilberto

Stanley "Stan" Getz (1927 - 1991) Amerika Philadelphia'da dünyaya geldi. Büyük ailesi Ukrayna'dan İngiltere'ye göç etmişlerdi. Birinci Dünya Savaşında önce de aile Amerika'ya gelir. Aile Amerika'ya geldikten hemen sonra büyük buhran yılları başlar ve iş bulabilmek ümidi ile New York kentine taşınırlar. Tüm bu hengameye içerisinde, Stan Getz okul hayatına tüm gücüyle asılır ve çok başarılı olur.

Okul yıllarında müziğe merak salar ve babasının ona aldığı saksafonu çalmaya başlar. Babası aynı anda bir de klarnet almıştır ancak genç Stan Getz, saksafona aşık olur ve çalmaya devam eder. İlerleyen yıllarda önemli bir müzik okuluna kabul edilir ve New York Filarmoni

orkestrasında görev alana müzisyenler ile çalışır. Müzik kariyerinin peşinde koşup okulunu bırakmaya kalkışır ancak okul görevlileri eğitimini tamamlaması için onu zorlarlar.

16 yaşında genç bir müzisyen olarak Jack Teagarden'in orkestrasına girer ve kendisini gösterir. Bu dönemlerde ilk önce Nat King Cole ve Lionel Hampton hemen ardından da Stan Kenton, Jimmy Dorsey ve Benny Goodman orkestralarında yer almayı başarır. Woody Herman orkestrasında 1947 ila 1949 yılları arasında iyiden iyiye tanınır hale gelir. Bu dönemlerde gelen albümler ile oldukça iyi eleştiriler alır.

1950'lere gelindiğinde Avrupa'da müzik yapmaya başlar. Horace Silver, Johnny Smith, Oscar Peterson gibi bir çok isim gibi cool caz tarzının sevilmesinde önemli bir rol oynar. Kendi beşlileri ile Avrupa'da da başarılı olur. 1960'larda ise Amerika'ya geri döner. Bu dönemlerde "bossa nova" akımının en önemli temsilcisi haline gelecektir.

1962 yılında kaydettiği "Jazz Samba" ile milyonluk satış barajını geçer. Brezilyalı gitarist Luiz Bonfá ile birlikte kaydettiği "Jazz Samba Encore!" ile yine büyük bir başarı kazanır.

Ancak asıl bomba Antonio Carlos Jobim, Joao Gilberto ve eşi Astrud Gilberto ile kaydedecekleri albüm ile gelecektir. Albüme geçmeden önce Joao Gilberto'yu da yakından tanıyalım...

João Gilberto Prado Pereira de Oliveira (1931 - yaşıyor) veya kısaca Joao Gilberto, Brezilyalı sarkıcı, söz yazarı ve gitarist. Joao Gilberto Brezilya'da Juazeiro, Bahia ketinde dünyaya geldi. , Erken yaştan itibaren müzik ile haşır neşir olmaya başladı. Dedesi ona ilk gitarını 14 yaşındayken aldı ve bu gitar hayatını tamamen değiştirdi. Daha lise çağlarında Joao Gilberto okul arkadaşları ile küçük gruplar kurup müzik yapmaya başlamıştı bile.

Kısa süre içerisinde Gilberto grubun liderliğini üstlendi. Dönemin Brezilya popüler müziği, Amerikan cazı, opera ve farklı müzik tarzlarını dinliyor ve onlardan etkileniyordu. Gitarı bir kenara bırakarak şansını vokali ile radyoda denemeye karar verdikten kısa bir süre sonra "Garotos da Lua" grubunda baş vokalistliğe yükseldi ve Rio de Janeiro kentine taşındı. Bu durum Joao Gilberto için bir dönüm noktası oldu ama olumsuz anlamda. Büyük kent macerasına kendisini kaptırıp müzik yaşamını etkilemeye başlayınca gruptan atıldı!

1950'ler boyunca ilk kayıtlarını yaptı ancak müzik hayatı istediği gibi gitmeyince unutulmaya başlandı. Bu durum bir süre sonra psikolojisini etkilemeye başladı ve sonuç, sağlam bir depresyon dönemi oldu...

Bu dönemin sonu bir vokal grubuna katılması için aldığı teklif ile olur. Brezilyanın güneyine taşınır. Bu dönemde bir ara banyoya kapanır ve sabah akşam gitar çalıp şarkı söylemeye başlar. Yazının bundan sonrasında yazacağım iki paragraf gerçekten yaşanmış ve Joao Gilberto biyografilerinde bulunan şeyler. Bunu yazıyorum çünkü garip bir hikaye!

Banyoya kapanmasının sebebi ise akustiğinin iyi olmasıdır. Bu dönem "bossa nova"nın ortaya çıkma dönemidir. Hani biz Türkler için bir laf vardır, Türk'ün akli helada çalışır diye, Brezilyalılar içinde benzer bir durum var anlaşılan :) Bu dönemde ilk bossa nova tarzı şarkılarını da besteler... Yani bossa nova bir şekilde banyoda daha doğrusu tuvalette ortaya çıkmıştır.

Tarzını yavaş yavaş insanlara duyurmak isteyince ilk gönüllü babası olur. Babası Joao Gilberto'nun yeni tarzını duyunca duyduklarına inanmak istemez. Babası tepki gösterir ve Joao Gilberto'dan alışılacak tarzda şarkı söylemesini ister.

Gilberto reddedince babası oğlunun amiyane tabir ile kafayı yediğini düşünür ve bir akıl hastanesine götürür. Bir dizi psikolog muayenesi arkasından taburcu olur.

Şaka gibi ama gerçek. Bu arada Joao Gilberto'nun muayeneler sırasında da vukuatları yok değil. Neyse...

Tüm bu hengamenin ardından 1956 yılında Rio kentine geri döner. Eskiden birlikte çalıştığı insanlar ile yeniden irtibat kurar. Bunların en önemlisi Antonio Carlos Jobim olur. Jobim, Joao Gilberto'nun geliştirdiği bu tarzdan etkilenir ve birlikte çalışmaya başlarlar. Bossa nova yeni stil anlamına gelir ve samba müziğinin evrilmiş hali olduğu için bu şekilde anılır. Samba müziğinin

özellikle vurmaları ile elde edilen ritm yapısı yerine melodi ve armonik yapı ön plana çıkartılmıştır.

Afrika Amerika kökenli vurmaları çalgıların yerini gitar tekniği almıştır. Önemli vurgular gitarın bir vurmaları çalgı gibi kullanılması ile elde edilir. Joao Gilberto vokal tekniğini de önemli ölçüde değiştirmiş ve neredeyse bir fısıltı gibi vokaller ve yüksek perdelere çıkılmadan okunan sözler haline getirmiştir.

Bu yeni tarz ilk başlarda dinleyicilerden de iyi tepkiler almaz. Ancak 1960'lara doğru gelindiğinde Brezilyayı yakıp kavuran bir akım haline gelmiştir. Akım kısa bir süre içerisinde Kuzey Amerika'ya ulaşır. Ancak büyük bomba 1964 yılında gelir. Stan Getz bu akım içerisinde önemli bir figürdür.

1962 yılında kaydettiği "Jazz Samba" ile milyonluk satış barajını geçmiş ve arkasından önemli Brezilyalı müzisyenler ile çalışarak akımın Amerika ayağındaki en önemli albümlere imza atmıştı. Sonunda besteci ve piyanist Antonio Carlos Jobim'e ulaşır ve birlikte albüm yapmaya karar verirler. Albümün şarkı listesi şu şekilde;

A Yüzü

1. "The Girl from Ipanema" Antônio Carlos Jobim, de Moraes, Gimbel 5:24
2. "Doralice" Antônio Almeida, Dorival Caymmi 2:46
3. "Para Machucar Meu Coração" Ary Barroso 5:05
4. "Desafinado" Jobim, Newton Mendonça 4:15

B Yüzü

1. "Corcovado (Quiet Nights of Quiet Stars)" Jobim 4:16
2. "Só Danço Samba" Jobim, de Moraes 3:45
3. "O Grande Amor" Jobim, de Moraes 5:27
4. "Vivo Sónhando" Jobim 3:04

Şarkıların bir çoğu Antonio Carlos Jobim imzasını taşır. Albümdeki müzisyenler Stan Getz tenor saksofon. João Gilberto gitar ve vokal. Antonio Carlos Jobim piyano. Sebastiao Neto bas. Milton Banana Davul ve Astrud Gilberto vokaller. Albüm kayıtları çok keyifli geçer. Albümün kaydı sırasında "The Girl from Ipanema" ve "Corcovado" şarkıları için farklı bir vokal düşünülürken Antonio Carlos Jobim'in eşi Astrud Gilberto şarkıları seslendirir. Herkes sonuca hayran olur.

Astrud Gilberto o zamana kadar hiçbir zaman profesyonel olarak şarkı söylememiştir. Ancak bu albümden sonra tüm dünyaca tanınan bir şarkıcı haline gelir.

Albümün kapağı Porto Riko'lu ressam Olga Albizu tarafından çizilir ki, Stan Getz'in Bossa Nova tarzı tüm plak kapaklarında onun imzası vardır.

Albüm yayınlandığı andan itibaren çok sevilir ve çok başarılı olur. 1960'larda yılın albümü ödülünü alan ilk caz albümü olur ve tahtını 30 sene kadar korur. Albümdeki hemen her şarkı defalarca yorumlanır ve hit haline gelir. Günümüzde de çok sevilen bir albüm olduğunu yazmadan geçmeyelim...

Gelelim baskılara. Albüm 1964 yılında yayınlandığında dünyanın dört bir tarafında hem mono hemde stereo formatında basılır. Albüm Güney Amerika'dan Avrupa'ya o kadar fazla yerde basılmış ki, ilk baskı listesi gerçekten görülmeye değer. Albüm 90'ların başında Mobile Fidelity Sound Lab tarafından limitli sayıda yeniden basılır. 2000'lerde Alman Speaker Corner firması harika bir baskı yapar.

Özel bir şeyler arayanlar Analogue Productions tarafından basılan 200g 45 devirlik çift plaklık sete bakabilirler. Bunun haricinde Verve tarafından basılan plaklar en uygun fiyat etiketi ile rahatlıkla bulunabilir ki, bu baskılarında çok başarılı olduğunu düşünüyorum.

LOUIS ARMSTRONG

hot fives and sevens

4
CD
SET

"These four CDs contain what is undoubtedly one of the most important bodies of recorded work in the entire history of Jazz. There are priceless masterpieces to be heard here. The re-mastering throughout has been done by John R. T. Davies and must be rated as a high point even by his superior standards. There is no doubt that these issues are the best available collections of these important recordings."

THE GRAMOPHONE JAZZ GOOD CD GUIDE

"These tracks are indispensable in any Jazz collection. This 4-disc set re-mastered by John R. T. Davies is essential."

PENGUIN GUIDE TO JAZZ ON CD

THE COMPLETE COLLECTION IN THE BEST POSSIBLE SOUND QUALITY

11- Louis Armstrong - Best of the Hot 5s and 7s

Louis Armstrong, (1901 – 1971) veya sahnede kullandığı ismi Satchmo, caz dünyasının belki de en tanınmış simasıdır. Trompetçi, besteci, şarkıcı hatta aktör olan Armstrong, caz belki de müzik dünyasının sonraki nesilleri etkileyen ve ilham veren figürüdür. Louis Armstrong'un müzik kariyeri 1920 ila 1960 arasında 5 ana döneme bölünür. Biz bu dönemlerin en başına gideceğiz.

Armstrong, New Orleans, Louisiana'da çok fakir bir ailenin oğlu olarak doğdu. Ataları köleydi. Çocukluğu fakirlik içerisinde geçti, hatta yaşadıkları bölgeye savaş alanı deniyordu. Bu bölgede genelevler ve her türlü batakhane vardı. Yaşamak için gerçekten savaşmak zorundaydınız. Babası daha Louis Armstrong çocuk iken, ailesini başka bir kadın için terk etti. Annesi ise Louis ve kız kardeşini kendi annesine bıraktı. Hatta zaman zaman amcaları da çocuklarla ilgileniyordu. Louis Armstrong, beş yaşındayken annesinin evine geri döndü. Kendi deyimine göre bir üvey babalar cennetine gelmişti. Annesi hayata tutunabilmek için fahişelik yapmak zorundaydı!

Bu hengamenin ortasında okula başladı. Okul yıllarının daha en başlarında müziğe ilgisi dikkat çekti. Ancak para kazanmak zorundaydı. Sokaklarda gazete satıyor, sokağa atılmış yemekleri topluyor, bunların bir kısmını restoranlara satıyordu ancak tüm bu uğraşı annesini fahişelik yapmaktan kurtarmak için yeterli olmuyordu. Daha fazla para kazanmak için batakhaneden bozma dans kulüpleri ve genelevlerin etrafında çalışmaya başlar. Bu dönemlerde başta "King" Oliver olmak üzere dönemin tüm ünlü müzisyenlerini dinleme fırsatı bulur.

O kul bitince 11 yaşındayken Louis Armstrong sokaklarda para için şarkı söyleyen bir çocuk grubuna katılır. Tabii bu dönemden itibaren başı dertten kurtulmayacaktır. Louis Armstrong tüm bu pisliğin içinde nasıl dayandığını anılarında şöyle anlatır; gözlerimi her kapadığımda trompet çaldığımı hayal ediyordum.

Bu dönemlerde Litvanyalı Yahudi göçmeni Karnofskys ailesi için çalışır. Armstrong'a ufak tefek işler verirler ve babasız büyüdüğünü bildikleri için ailelerinden birisiymiş gibi davranırlar. Genç bir çocuk olan Armstrong, diğer beyazlara göre yahudilerin daha iyi insanlar olduğunu düşünür. Çok zengin bir aile olmamalarına rağmen ona böylesine kucak açmaları Louis Armstrong'u derinden etkilemiş ve hayatı boyunca üzerinde Davud yıldızı olan bir kolyeyi boynundan çıkartmamıştı. İlerleyen yıllarda Karnofsky Project adı altında bu aile bir vakıf kurar ve Armstrong elinden gelen her türlü yardımı yapmaya çalışır.

Armstrong bu dönemlerde kornet çalma konusunda kendisini geliştirir. Ancak ergenlikte de başı dertten kurtulmaz. Bir yılbaşında eline geçirdiği silah ile havaya ateş eder ve polis tarafından göz altına alınır. Polis şefi, profesör Peter Davis'ten Armstrong ile ilgilenmesini ister. Kendini müzik konusunda geliştirmiş genç Armstrong, profesör Davis'in ilgisini çeker ve New Orleans'ta bir müzik grubuna girmesini sağlar. Kısa süre içerisinde Armstrong bu grubun lideri olur. Bu bir şekilde Louis Armstrong'un müzik kariyerinin başlangıcı olur. Bir sene içerisinde dans kulüplerinden boy göstermeye başlar. Gündüzleri temizlik ve taşıma işleri yaparken akşamları kornet çalar.

1919'lara gelindiğinde Louis Armstrong, New Orleans kentini meşhur sokak bandolarında çalmaya başlar. Dönemin tüm önemli müzisyenlerini dinleme hatta onlardan bir şeyler öğrenme fırsatı bulur. Bunk Johnson, Buddy Petit, Kid Ory ve en önemlisi Joe "King" Oliver. King Oliver, onun hayatında önemli bir figürdür ve saygısını göstermeyi ilerleyen yıllarda da hiç eksik etmez. Bu dönemlerde Mississippi nehrinde dolaşan gemilerde iş bulur. Kendisini trompet konusunda da geliştirir ve Tuxedo Brass Band'te iş bulur.

Gemide çalışmak, Armstrong'un müziğinde çok önemli bir sıçrama yapmasına yardımcı olur. 20 yaşına gelmiş Armstrong, artık nota okuyabiliyor, uzun trompet sololarının kolaylıkla üstesinden gelebiliyor ve en önemlisi o dönemlerde pek görülmeyen şekilde kendi tarzını da sololarına yansıtılabiliyordu. Bu dönemlerde kendi özgün stilini oturtmaya başlamış ve en önemlisi sesini kullanmayı geliştirmiştir. 1922 yılında "King Oliver" kendi Creole Jazz Band orkestrasına katılması için Armstrong'u davet eder. Chicago'ya gelen Armstrong uzun seneler

sonra, müzikten, geçinmek için yeterli parayı kazanmaya başlar ve gündüzleri çalışmaktan kurtulur. 1920'lerin Chicago'sunda en önemli ve kentin en etkileyici caz orkestrası "King Oliver'ın orkestrasıdır. Bu dönemler cazın başkenti Chicago'dur ve Armstrong iyi para kazanır. İlk kez kendi evi olmuştur ve en önemlisi evinin tuvaleti vardır. Biyografisine göre tuvaleti olan ilk evi de bu olmuştur. Louis Armstrong bu dönemlerde bayağı popüler bir müzisyen haline gelir ve o dönemin müzik yarışmalarında rakiplerini siler süpürür. Sonunda Gennett ve Okeh plak şirketleri için ilk kayıtlarını da yaparlar. O dönemlerde caz müzik kayıtları daha yeni yeni yapılmaya başlıyordu diye ekleyelim. Bu yüzden King Oliver gibi bazı önemli müzisyenlerin az sayıda kaydı vardır. Bu dönemlerde yeni müzisyenler ile tanışır.

Armstrong'un o dönemlerdeki eşi, piyanist Lil Hardin, artık King Oliver orkestrasından ayrılması gerektiğini ve kendi stilini oluşturmasının zamanının geldiğini söylemeye başlar. Armstrong başta kiliseler olmak üzere farklı mekanlarda çalmaya başlar ve eşinin etkisi ile giyim kuşamına bir çeki düzen verir. 1924'e geldiğinde King Oliver'ın grubundan icazetini alarak ayrılır. Tam bu ayrılığın ardından New York'a gelmesi için bir teklif yapılır. Teklif dönemin en önemli orkestrası olan Fletcher Henderson orkestrasından gelmiştir. Armstrong teklifi kabul eder ve kornet yerine trompete ağırlık verir. Kısa süre içerisinde Fletcher Henderson'ın disiplinli çalışma temposuna uyum sağlar. Bu dönemlerde kendisini trombon konusunda da geliştirmeye başlar.

Orkestradaki diğer müzisyenlerde Armstrong'un duygulu ve etkileyici tarzına saygı göstermeye ve uyumlu şekilde müzik yapmaya başlarlar. Bu dönemlerde insanlar konserlere hususi olarak Louis Armstrong'ı dinlemek için gitmeye başlarlar. Armstrong bu yıllarda çok sayıda kayıt yapar. New Orleans'tan arkadaşı Clarence Williams başta olmak üzere Bessie Smith, Ma Rainey ve Alberta Hunter gibi blues şarkıcıları ile çalışır.

1925 yılında Armstrong, yine karısının ısrarları ile Chicago'ya döner. Aslında New York'a ve Fletcher Henderson orkestrasına dönmek istemektedir. Ancak eşi onu ikna eder. Biyografisinde bu orkestra için çalışmanın yaratıcılığını öldürdüğünü söylemiştir. Bu dönemlerde Okeh plak şirketi için kendi adı altında oluşturduğu Hot Five ve Hot Seven grupları ile müthiş kayıtlar yapar. İşte mercek altına aldığımız albümün hikayesi de tam burada başlıyor...

"Best of the Hot 5s and 7" albümü aslında Louis Armstrong Hot Five and Hot Seven Sessions adı verilen ve yaklaşık 5 yıla yayılmış kayıtların arasından en iyilerinin toplandığı bir albüm. Ecnebilerin deyimi ile compilation veya toplama albüm! Kayıtların neredeyse tamamı Okeh plak şirketi için yapılmış ve çoğu Chicago ve kalanı New York kentlerinde kaydedilmiş. Meraklılar çok uzun yıllar boyunca 1925 ila 1930 yılları arasındaki bahsi geçen kayıtlardan basılanları 10"lik taş plak formatında bulmaya çalışmışlar. 1980'lerde bazı Avrupalı plak firmaları lisans konusu muallakta olan bu kayıtların bir bölümünü "The Louis Armstrong Legend 1925-26" "His Greatest Years 1925-1928" gibi isimlerle basmış. Her ne kadar bu kayıtlar üzerinden herhangi bir çalışma yapılmamış olması sebebi ile çok kötü ses performansına sahip olsalar da, müzik değeri olan baskılar olduğunu söyleyebiliriz. Makul fiyatlara da satın alınabilirler.

Pek bu kayıtlar neden bu denli önemli. Açıkçası birincisi tarihsel açıdan. Cazın ilk dönemlerine daha doğrusu cazın yükselişe geçtiği döneme bir bakış atabileceğiniz kayıtlarda dönemin tüm önemli isimlerini dinleyebilmeniz mümkün. Henry "Red" Allen, Earl Hines, Otis Johnson, Jack Teagarden ve daha fazlası. İkinci olarak dönemin tüm önemli caz ve blues klasiklerinin en sade hallerini dinleyebilecek olmanız. "Muskrat Ramble" "West End Blues" "Basin Street Blues" ve onlarca daha fazlası. Üçüncüsü ise bir müzisyen olarak ismi caz tarihine altın harflerle kazınan Louis Armstrong'un neden böylesine büyük bir müzisyen olduğunu anlamanıza yardım edeceği için.

JSP plak şirketi 2000 yılında bu kayıt döneminden ciddi bir seçkiyi yayınlar. Bir sene sonra ise Definitive plak şirketi kayıtları elden geçirerek yeniden yayınlar. 4 CD'den oluşan set, bir çok müzik eleştirmeni açısından caz arşivlerinin olmaz ise olmazı olarak nitelendirilmektedir. İlk 2 CD'nin tamamı ve üçüncü diskin büyük bölümü 1925 ila 1928 yıllarının "Hot Five" ve "Hot Seven" kayıtlarıdır. Üçüncü diskin sonu ile dördüncü disk ise konser 1928 ila 1930 yıllarındaki konser performanslarına ayrılmıştır. Bu arada Sony Columbia plak firması tarafından yayınlanan "The Complete Hot Five And Hot Seven Recordings" ve buradan yayınlanan farklı bir best of albümü de var. Ancak bir çok meraklı JSP plak şirketi tarafından yayınlanan 4 CD'lik seti daha başarılı bulmakta. Ayrıca daha ucuz olduğunu da eklemeliyim.

john coltrane

BLUE TRAIN

blue note 95326

10- John Coltrane – Blue Train

John William Coltrane, müzik dünyasındaki ismiyle "Trane" (1926 – 1967) North Carolina'da dünyaya geldi. Doğduğu kentte eğitime devam eden John Coltrane. 1938 yılında babasını, büyükbaba ve büyükannesi ve çok sevdiği kuzenini arka arkaya kaybetti. Bunu atlattığı oldukça uzun sürdü. 1943 yılında Philadelphia kentine taşındı.. Bu yıl annesi ona ilk saksafonunu satın aldı. John Coltrane ayrıca klarnet ve alto horn çalmaya başladı. Okul yıllarında ilk kez orkestralarda boy göstermeye başladı. 1940'ların ortalarına kadar müzik hayatı farklı amatör gruplarla müzik çalarak devam etti. Askerliği II. Dünya Harbinin sonlarına denk geldi. Müzisyen olarak askerliğini tamamladı. Bu dönemlerde caz standartlarını ve bebop tarzı şarkıları yorumluyordu.

Askerliğin arkasından doğduğu kenti geri döndü. Müziğe devam etti ve bir yandan da caz teorisi okudu. Bu dönemlerde tenor saksafon çalmaya da başladı. Özellikle tenor saksafoncu Odean Pope ve piyanist, besteci ve müzik teorisyeni Hasaan Ibn Ali'den çok etkilendi. Kendi anlatımına göre ilerleyen yıllarda Hasaan Ibn Ali'nin Coltrane'in müziğinin melodik yapısına etkisi çok fazla olacaktır.

1945 yılında Charlie Parker'ın canlı performansını ilk kez seyrettiğinde John Coltrane çok etkilendi. 1940'ların sonlarında Parker ile beraber çalma şansını da buldu. 1940'ların ortalarından itibaren Miles Davis ile çalışması yine müzik kariyerinde önemli dönüm noktalarında idi. 1950'lerde ise Dizzy Gillespie, Earl Bostic ve Johnny Hodges orkestralarında çalar.

1955 yılında Coltrane, Miles Davis'in ilk büyük beşlisinde yer alır. Piyanoda Red Garland, kontrabasta Paul Chambers ve davulda Philly Joe Jones gibi çok iyi müzisyenler ile çalmak John Coltrane için bir okul olmuştur. 1956 yılında Miles Davis'in Prestige plak şirketinden yayınlanan "Cookin'", "Relaxin'", "Workin'" ve "Steamin'" albümlerinde Coltrane de yer alır. Ancak herşey iyi giderken Coltrane uyuşturucu belasına bulaşır ve Davis onu beşlisinden ayırmak zorunda kalır.

1957 yılında John Coltrane, Thelonious Monk ile çalışmaya başlar. Bu dönemlerde harika performanslara imza atarlar. Plak şirketleri ile karmaşalar, sözleşmelerdeki sorunlar sebebi ile

bu dönemde yapılan bazı kayıtlar seneler sonra basılacaktır. "Thelonious Monk Quartet with John Coltrane at Carnegie Hall" plağına özellikle dikkat diyelim.

1958 yılına geldiğimizde John Coltrane'nin belki de en çok bilinen albümlerinden bir tanesi olan "Blue Train" kaydedilir. İlk önce şarkı listesi;

A Yüzü

1. "Blue Train" John Coltrane 10:43
2. "Moment's Notice" John Coltrane 9:10

B Yüzü

1. "Locomotion" John Coltrane 7:14
2. "I'm Old Fashioned" Johnny Mercer, Jerome Kern 7:58
3. "Lazy Bird" John Coltrane 7:00

Albüm Blue Note Records firmasından BLP 1577 katalog numarası ile yayınlanmıştı. New Jersey'deki Van Gelder Studio'sunda kaydedilen albümdeki müzisyenlerin bir kısmı Miles Davis orkestralarında beraber çaldığı müzisyenlerdi. Lee Morgan trompet. Curtis Fuller trombon. Kenny Drew piyano. Paul Chambers bas ve Philly Joe Jones davul. Albüm kaydedilirken Coltrane aynı zamanda Thelonious Monk dörtlüsünde çalışıyordu.

Paul Chambers ve Philly Joe Jones, Miles Davis orkestralarında birlikte çalmışlardı. Her ikisi daha önce çalıştıkları piyanist Kenny Drew ile iyi anlaşıyorlardı. Lee Morgan ve Curtis Fuller ise Art Blakey's Jazz Messengers plaklarında boy göstermişlerdi ve gelecekleri parlak müzisyenler olarak tanınıyorlardı.

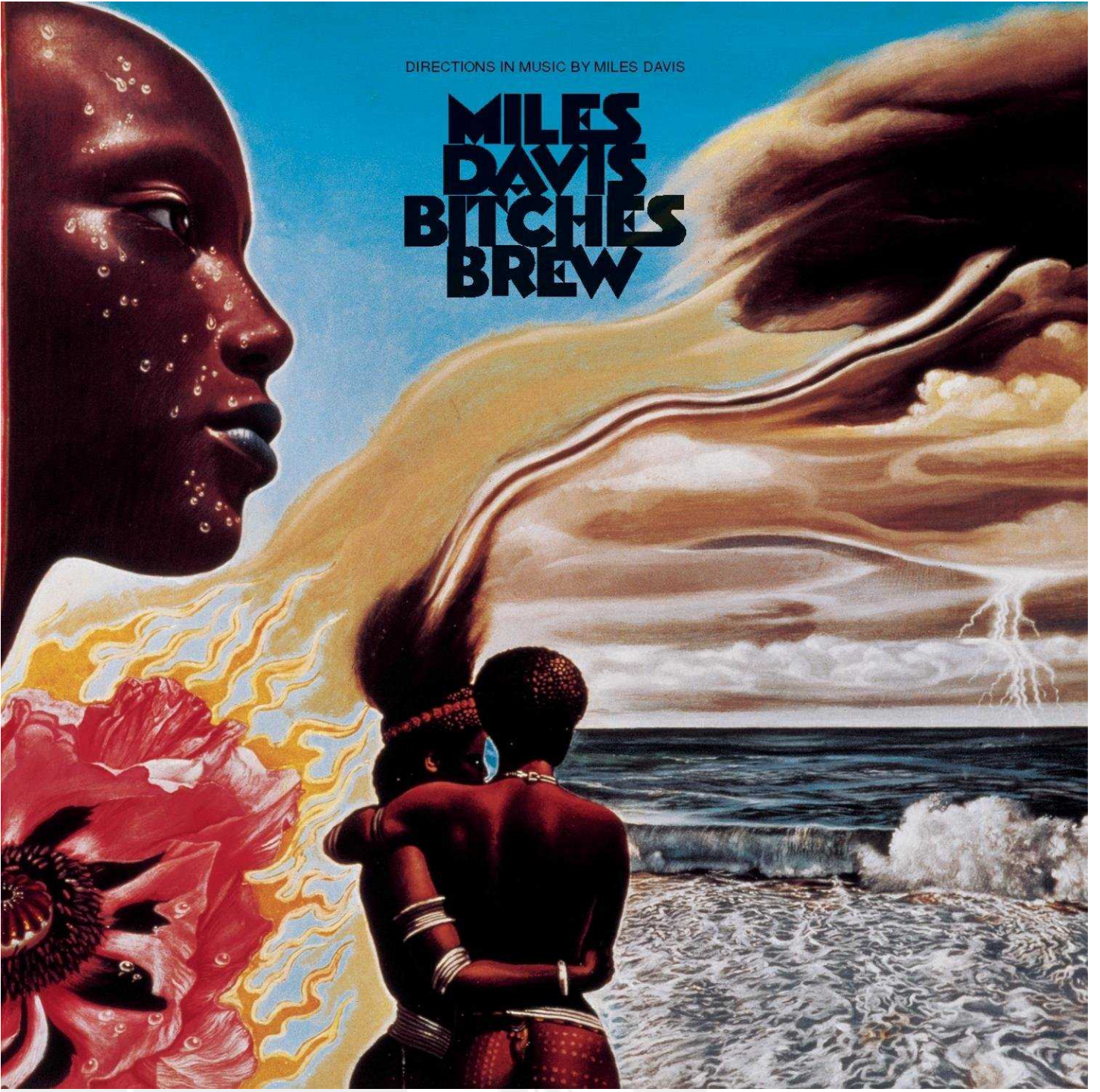
John Coltrane, bu orkestrayı oluşturduğunda kendi bestelerini kaydetmeye karar verdi. Sadece "I'm Old Fashioned" bir caz standardı olarak plakta yerini aldı. Albümde blues etkisi yadsınamayacak şekilde hissediliyordu.

Gerek müzisyenlerin performansı gerekse de şarkılara uyum sağlayarak müthiş sololara imza atmaları ile albüm daha yayınlandığı zaman büyük ilgi gördü. Albüm dönemin hard bop albümlerine güzel bir örnekti ancak Coltrane'in burada durması mümkün olmayacaktı. Birkaç sene sonra gelecek "**Giant Steps**" Coltrane'in müzik yolculuğunu bambaşka bir yöne sürükleyecekti.

Albümün ilk baskıları tabii ki çok değerli. Yeni bir şeyler almayı isterseniz çok iyi bir baskı olan Analogue Productions tarafından 2000'li yıllarda yapılmış 45 devirlik çift plaklık baskıyı arayabilirsiniz. Music Matters tarafından basılan 180Gr'lık mono baskıyı da unutmamak lazım. Ayrıca Classic Records tarafından yayınlanan 4 adet 200gr 45 devirlik set yine koleksiyoncular için önemli sayılabilir. 4 plak olmasının sebebi her plağın tek yüzüne baskı yapılmış olması. Daha ekonomik baskılara bakanlar ise Blue Note etiketi ile yayınlanan 2000'li yıllardaki Rudy Van Gelder remaster çalışmasını temel alan baskılara bakabilirler.

DIRECTIONS IN MUSIC BY MILES DAVIS

MILES DAVIS BITCHES BREW

9-Miles Davis - Bitches Brew

Meraklılara en sevdiğiniz Miles Davis albümü nedir diye sorduğunuzda cevaplar genelde çok çeşitli olmuyor. Genelde herkesin verdiği cevap “**Kind Of Blue**” olur. Bana sorarsanız ise 1968-1970 arasındaki dönemdeki kayıtlarını çok severim. 1968 yılından itibaren başlayan Miles Davis'in elektrikli enstrümanlar ile tanıştığı dönem çoğu eski nesil caz eleştirmeni tarafından hiç seilmeyen hatta nefret edilen bir dönemdir. Müzik dinleyicileri için ise alışlagelmiş Miles Davis müziğinden oldukça farklıdır. Bu yıllarda yaptığı albümleri belki bir çok müziksever dinlememiştir. Neyse konuyu uzatmadan isterseniz önce Miles Davis'in hayatına kısaca bir göz atalım.

1926'da doğan müzisyenin müzik kariyeri daha 16 yaşındayken başlar. Küçük gruplarda çalar ve okula gitmediği zamanlarda üye olduğu müzik kulübünde takılmaya başlar. 17 yaşında Blue Devils isimindeki bir gruba transfer olur. Bu grubun başında Eddie Randle vardır. Daha sonra Tiny Bradshaw grubuna katılır. Bu dönemde Sonny Stitt onu izlemeye almıştır. Sonny Stitt müzikseverler arasında fazla tanınan bir isim değildir. Aslında müzik tarihi açısından önemli bir saksafoncudur. Müzik tarihçilerine ve eleştirmenlerine göre Charlie Parker ve Lester Young'ın tarzından etkilenmiştir. Daha sonraki yıllarda kendi stilini oluşturmuş ve John Coltrane gibi isimleri etkilemiştir. Geçtiğimiz günlerde elime geçen güzel bir 1959 yılı Verve albümünü hazırladığı ismi geçmişken tavsiye edeyim; Sonny Stitt Sits In with the Oscar Peterson Trio (meraklısına not: albümün plağı Speakers Corner tarafından basıldı) Bu dönemde Davis ailesi ile sorun yaşar. Ailesi okulunu bitirmesini istemektedir o ise müzik yapmak. 1944 yılında yaşadığı East St. Louis kentini Billy Eckstine orkestrası ziyaret eder. Bu orkestra caz tarihinde hep büyük orkestraların gölgesinde kalmış olsa da, dönem dönem iyi müzisyenlere okul vazifesi görmüştür. Tamda bu dönemde Dizzy Gillespie ve Charlie Parker gibi iki mühim isim bu orkestrada çalmaktadır. Performans öncesinde Buddy Anderson hastalanınca gruba bir üçüncü trompetçi gerekir ve bulunan isim Miles Davis olur. Profesyonel kariyere bir adım kala ailenin eğitim baskısı galip gelir ta ki 1944 yılının sonuna kadar.

1944 sonunda Miles Davis, New York'a taşınır. Bu dönem müzik tarihçileri tarafından New York ve bebop yılları olarak isimlendirilir. New York'a gelme sebebi Juilliard School of Music'e (Müzik Okulu) devam edecek olmasıdır. Gelişimin hemen ardından Charlie Parker'ı bulur. Bu buluşma ona bir çok kapıyı açar. Bu dönemde idollerinden birisi olan Coleman Hawkins ile tanışır. New York'a gelişimin hemen ardından Harlem'deki gece kulüplerinde çalmaya başlar. İki önemli kulube çıkmayı başarmıştır; Minton's Playhouse ve Monroe's Bu dönemde bu kulüplerde bebop devrimini yapacak müzisyenlerle tanışır. Fats Navarro, Freddie Webster, ve J. J. Johnson. Ayrıca Thelonious Monk ve Kenny Clarke gibi büyük müzisyenlerle çalışma fırsatı bulur. Caz müziği tarihçilerine göre bu dönemde Davis özellikle müzik kompozisyonu hakkında çok şey öğrenmiştir. Kendisinden daha iyi müzisyenleri dinleme fırsatı bulmuştur. Miles Davis zeki bir adamdır ve güçlü yönlerini öne çıkartıp zayıf yönlerini saklamak gerektiğini anlamıştır.

Bu dönemin ardından Müzik tarihçilerinin Birth of the Cool dediği dönem başlar. Bu dönemde Kanadalı aranjör ve besteci Gil Evans ile tanışır. Evans çok sayıda müzisyene destek vermektedir. Miles Davis bu yıllarda aranjman konusunda kendini geliştirme fırsatı bulur. Ancak asıl önemli olan Cool Jazz modasının içerisinde önemli bir isim haline gelmiştir. Şimdi isterseniz cool caz konusuna kendi fikirlerimi yazayım. Bir çok ciddi caz eleştirmeni cool cazı eleştirirler. Bu müziğin ortaya çıkmasındaki en önemli sebep Bebop çalmanın zorluğudur. Ciddi teknik ve müzik bilgisi gerektiren gerçek bebop halktan da pek olumlu eleştiriler almaz. Dinlemekte oldukça zordur. Durum böyle olunca müziği biraz kolaylaştırmak gereklidir. Ortaya çıkan akımlardan bir tanesi Cool Jazz'dır. Meraklılar için Miles Davis'in **Birth of the Cool** albümü bu dönemi anlamak için alınması gereken bir albümdür. Burada hemen yanlış bilinen bir şeyi düzeltmek gerekir. Çoğu kişi Birth of the Cool'u bir albüm zanneder. Hayır değildir. Capitol Records plak firmasının 1949 ile 1950 arası Miles Davis performanslarından oluşan toplama bir albümdür. Kısa bir bilgi olarak Cool Jazz, Lester Young'tan etkilenmiş bir tarzdır. Daha sonraki dönemlerde Gil Evans ve Gerry Mulligan tarafından daha da geliştirilmiştir. Lennie Tristano, Lee

Konitz gibi önemli isimlerde bir dönem bu akıma öncülük etmişlerdir. New York'ta başlayan akım daha sonra Amerika'nın tüm batı sahilini sarmıştır. Örneğin birçok kişi tarafından çok sevilen The Dave Brubeck Quartet'in **Time Out** albümü Cool Jazz'in önemli örneklerinden bir tanesidir.

Miles Davis 1950'lere geldiğinde Hard bop akımına dahil olur. Hard bop ilginç bir akımdır. Aslında bebop akımının 1950'lerdeki hali olarak görülse de teknik ve müzik anlamında bunu bir devam olarak görmek oldukça güçtür. Yukarıdaki paragrafta biraz bahsetmiştim. Bebop, yüksek tempolu, karmaşık yapılı, bol emprovizasyon içeren teknik gerektiren hatta neredeyse virtüözlük gerektiren bir tarzdır. Durum böyle olunca müzisyenler oldukça zorlanıyorlardı. Cool Jazz akımı beklenenden kısa süreli bir etki yapınca ortaya hard bop çıkar. Hard bop'un özelliği oldukça yavaş tempoda çalınması ve karmaşık yapıları bünyesinde pek barındırmamasıdır. Bu durum özellikle 1950'lerde halkın gözlerini tekrar caz müziğe çevirmesine sebep olur. Sonuçta daha dinlenebilir ve özellikle anlaşılabilir bir caz tarzıdır. Bu dönemler için tavsiye edebileceğim albümler Walkin' (1954), Bags' Groove (1954), Miles Davis and the Modern Jazz Giants (1954) olabilir.

Bu dönemin sonunda Davis Newport Jazz Festival'inde çalar. Burada çaldığı Round Midnight şarkısı ve attığı solo ona yeni kapılar açar. Davis'in Round About Midnight plağının ilk şarkısı Round Midnight'tir. Burada da oldukça önemli bir solo atmıştır. Aslında bu efsanevi şarkı Thelonious Monk bestesidir. Ben son dönemlerde en çok Anthony Braxton'ın 23 Standards toplamasındaki versiyonunu seviyorum. Neyse ardarda gelen başarılar Miles Davis'in kendi grubunu oluşturmasını sağlar. Ekip göz kamaştırıcıdır. Tenor saksafonda John Coltrane, piyanoda Red Garland, basta Paul Chambers, davulda Philly Joe Jones ve tabii ki Miles Davis. Bu dönemdeki albümler caz müzik severler için son derece başarılıdır. Miles: The New Miles Davis

Quintet (1955), Cookin' with the Miles Davis Quintet (1956), Relaxin' with the Miles Davis Quintet (1956), Workin' with the Miles Davis Quintet (1956) ve Steamin' with the Miles Davis Quintet (1956) Hemen meraklılar için bir not düşeyim bu albümler Great Prestige Recordings ismi ile plak formatında yayınlandı. İster teker teker isterseniz de özel baskı kutu setini alabilirsiniz. Bu dönemin hemen ardından tekrar Gil Evans ile çalışma dönemi başlar. 1957 ile 1963 yılları arasında bu birliktelikten çıkan albümler caz meraklılarının sevdiği albümlerdir. Miles Ahead (1957), Sketches of Spain (1959–1960) **Somethin' Else** (Blue Note Records, 1958 - Cannonball Adderley quintet) ve Milestones (1958) bu dönemin en önemli albümleridir. Hemen bir not Somethin' Else aslında Cannonball Adderley diskografisinin bir parçasıdır bildiğiniz gibi. Ancak bu albümde Davis'in yüksek kaliteli soloları vardır.

Bu dönemin arasında caz tarihçilerinin **Kind of Blue** dönemi dedikleri bir dönem var. Bu 1959 ile 1964 arasına tekabül ediyor. Bu dönem kendi ve Gil Evans çalışmaları genelde üst düzeydir ve meşhur Kind Of Blue işte bu dönemde ortaya çıkmıştır.

1964 ile 1968 arasındaki dönem klasik caz seven okuyucularımızın rahat dinleyebileceği son Miles Davis beşlisi ortaya çıkıyor. Kadro yine oldukça ilginç Wayne Shorter, Herbie Hancock, Ron Carter ve Tony Williams'dan oluşan bu son beşli Miles Smiles (1966), Sorcerer (1967), Nefertiti (1967), Miles in the Sky (1968) ve Filles de Kilimanjaro (1968) gibi albümlere imza atmış. Bu albümlerden en öne çıkanı Nefertiti olsa da, ben özellikle Miles Smiles'a da şans vermenizi öneririm.

Evet artık yavaş yavaş Miles Davis'in Electric Miles olarak isimlendirilen dönemine gelelim. Bu dönem eleştirmenler ve tarihçiler tarafından 1968 yılında başlatılıyor. Bu yıllar aslında oldukça ilginç yıllar. 1960'lar Avrupa ve Amerika yeni müzik akımları ile yanıp tutuşuyordu. Caz müziğin dinleyicisi hala vardı ancak özellikle gençler yeni akımların popüler isimlerini takip eder olmuştu. Ortalıkta James Brown, Jimi Hendrix -ki pek severim- gibi müzik devleri vardı artık. Miles Davis bu dönemde bu akımları takip ediyordu. Özellikle elektrikli enstrümanlar (elektro gitar, elektro bas, elektrikli piyano gibi) ilgisini daha fazla çekmeye başlamıştı. İşte bu dönemlerde soprano saksafonda Wayne Shorter, elektro gitarda John McLaughlin, elektro piyanoda (elektrikli piyano yerine bunu kullanayım, daha iyi bu) Chick Corea ve Herbie Hancock, orgda Joe Zawinul, basta Dave Holland, davulda Tony Williams ile In A Silent Way albümünü (1969) yayınlar. Bu albüm nasıl tanımlanabilir bilemiyorum. Free Jazz denilebilir, jazz-rock fusion denilebilir. En iyisi bu albümü daha sonraki yazılarıma bırakayım. Başka türlü sadede gelemeyeceğim sanırım.

Bu albümün hemen ardından neredeyse bir sene sonra (1970) yazımızın konusunu oluşturan Bitches Brew albümü yayınlanır. Aslında Bitches Brew bir şekilde **In A Silent Way**'in devamı gibidir; belki biraz müzik olarak ama daha çok bakış açısı, elektrikli enstrümanlara yaklaşım açısından. Ayrıca kayıt teknikleri açısından daha doğrusu kayıtların editlenmesi konusunda da iki albüm birbirine oldukça benzer. Belki de In A Silent Way'de denenilen her şey Bitches Brew'da mükemmelleştirilmiştir diyebiliriz. Bu albümde kayıt masasında Teo Macero oturmuştur. Bu ismi belki bilmiyorsunuz ancak 1950'lerin sonunda geldiği Columbia Records plak şirketinde bir çok tarihi albüme imza atmıştır. Örneğin Miles Davis'in Kind Of Blue veya

Dave Brubeck'in Time Out albümleri gibi.. Aradan geçen 10 sene müzik oldukça gelişmiş veya değişmişti ancak Teo Macero kendisini yenilemeyi her zaman bilmişti. Bitches Brew'ın kayıtları Ağustos 1969'da Columbia'nın meşhur 30th Street stüdyosunda başlar. Miles Davis albümün kayıtlarına katılacak müzisyenlere çok fazla bir şey göndermemiştir. Sadece bazı ufak nota parçacıkları. Yani müzisyenlerin hiçbiri kayıtta ne tam olarak ne çalınacağını bilmemektedir. Aslına bakarsanız Miles Davis'in de aklında tam olarak ne olduğunu bildiğini zannetmiyorum. Ana temalar büyük ölçüde kafasında şekillenmişti ancak ara parçalar tamamen kayıt esnasında dolmuştur.

Anlatılanlara göre müzisyenler çalışmaya başladıklarında Davis onlara kafasındakileri anlatmaya başlar. Şarkıların olası tempoları, ana melodiyi oluşturan bazı notalar ve nasıl bir ton istediği hakkında bilgiler. Geri kalan her şey tamamen müzisyenlerin o andaki ruh hallerini enstrümanlara yansıtması ile oluşacaktır.

Durumu albüme ismini veren Bitches Brew şarkısı çok iyi anlatır. Şarkının bazı bölümlerinde Davis ellerini şıktatarak müzisyenlere tempo verir. Hatta tempoyu hızlandırır. Çoğu kişi bunun müziğin bir parçası olduğunu zannetse de, meraklılar bunun tempo göstermek için yapıldığını bilmektedirler. Hatta bazı anlarda Miles Davis sesini kullanarak müzisyenleri uyarır. Özellikle solo giriş çıkışlarında ritmin tekrarlanması gereken bölümlerde Davis'in keep it, keep it tight gibi sözleri rahatlıkla duyulmaktadır. Albümde iki ilgi çekici şarkı Miles Davis bestesi değildir. Bence bunlardan en önemlisi Joe Zawinul (Müzisyenin biyografisini 2. sayımızda yayınlamıştık. Bu yazıya ulaşmak için [buraya](#) tıklayın) imzalı Pharaoh's Dance'dir. Bu şarkı anormal karışık bir düzene sahiptir. Bu şarkının bu kadar komplike olup, nasıl böyle rahatlıkla çalınabildiği konusu ise bambaşka bir olaydır bence. Diğer şarkı olan Sanctuary ise bir Wayne Shorter bestesidir. Aslında bu şarkı bu albümün kaydından iki yıl kadar önce seslendirilmiştir (ana melodisi) ancak Bitches Brew için yeniden ele alınmıştır. Bu şarkıda müzisyenler önceki Miles Davis şarkılarından bölümleri de şarkı içerisine yedirmişlerdir. (örneğin Chick Corea I Fall in Love too Easily melodisi üzerine çeşitleme yapar) Anlayacağınız albümde caz müziğin geleneksel emprovizasyon mevzuu oldukça ileri bir boyuta taşınmıştır. Bu arada uzatılmış albümde (birazdan bahsedeceğim) besteler konusunda ciddi bir Zawinul hakimiyeti vardır.

Emprovizasyon konusunun ileriye gittiğinden bahsettik. Aynı durum kayıt mühendisliği açısından da söylenebilir. Özellikle de caz müziği kayıtlarından bahsediyorsak. Albümün hazırlanması sırasında bazı kısa bölümler diğerleri ile harmanlanarak daha uzun pasajlar elde edilmiştir. Özellikle Bitches Brew ve Pharaoh Dance (ilk plağın A ve B yüzü) şarkıları için bir çok efekt kullanılmıştır. Örneğin reverb, yankı (echo) efektleri hemen fark edilir. Ayrıca kanallar arasında loop'lar (döngüler) ve delay efektleri (geciktirme efektleri) bolca kullanılmıştır. Tabii tüm bunlar klasik müzik eğitimi almış ve büyük orkestraların yaptığı caz müzik ile büyüyen Macero'nun yeniliklere ne kadar çabuk uyum sağlayabildiğini anlamamızı sağlıyor. Pharaoh's Dance çok sayıda (bazı kaynaklarda 20'yi geçen) düzenlemeler yapılmıştır. Bu düzenlemeler albümün oluşturulmasında da önemli bir yere sahiptir. Örneğin şarkıyı bilenler için dur kalk bölümü diyebileceğimiz kısım teyp döngüleri ile elde edilmiştir. Örneğin belli bir dakikada

basılan bir nota daha sonra aynı şekliyle kayıtlara eklenmiştir. Bitches Brew şarkısında da benzer bir durum söz konusudur. Ancak rekor kesinlikle Pharoah Dance'dedir.

Albümün bir diğer ilginç özelliği ritm bölümünde göze çarpar. Özellikle iki başçının kullanılması (biri elektro bas çalarken diğeri double bas çalar) veya aynı anda iki davulcunun kullanılması veya iki hatta üç klavyecinin bir arada çalması o güne dek rastlanan bir şey değildi. İlerleyen yıllarda bu teknik daha fazla kullanıldı. Ancak aynı anda çalmak yerine kayıtların üst üste bindirilmesi tekniği kullanılmıştır. Tabii aynı tarzda birden fazla enstrümanın kullanımının anormal bir renklilik sağladığını da belirtmem gerekir. Gerek enstrümanların farklılığı, gerek çalan kişilerin notlara katkıları sayesinde albümün her dakikası hatta saniyesinde bir sıradanlık bulabilmek mümkün değildir bence. Albümle ilgili bir çok şey anlatabilmek mümkün. Albümün kapağını Abdul Mati Klarwein çizmiştir. Santana'nın Abraxas (1970) albümünün de kapağı Klarwein imzalıdır mesela. Meraklılar dikkatle baktıklarında bazı simgesel benzerlikleri bulabilirler. Aslında daha çok şey yazabilmek mümkün ancak kulakları farklı müziklere açık okuyucularımızın keyfini çok kaçırmamak adına daha fazla bahsetmeyeceğim. Bu albüm hem rock hemde caz dinleyicilerine (aslında daha bir çok tür dinleyicilerine de) hitap eden bir albüm. Bence Miles Davis'in en iyi albümü. Her şeyiyle çok farklı bir deneyim sunuyor.

Albümü bir kaç farklı formatta alabilmeniz mümkün. Bence ilk öncelik CD'sinde. Albümün 180gr'lık plak baskısı da bulunuyor. Ancak plak baskısı bence çok başarılı değil. Plağa harcayacağınız parayı bence The Complete Bitches Brew Sessions CD setine harcamak çok daha mantıklı olacaktır. Fiyatları neredeyse aynı. The Complete Bitches Brew Sessions demişken hemen açalım. Bu dört CD'den oluşan bir set. 1969 yılında yapılan albüm kaydı sırasında çalınan tüm şarkılara yer verilen bu set bence alınmayı hak ediyor.

PRESTIGE LP 7079
HI-FI

SAXOPHONE COLOSSUS SONNY ROLLINS

TOMMY FLANAGAN DOUG WATKINS MAX ROACH

8- Sonny Rollins - Saxophone Colossus

Sonny Rollins, 1930 yılında New York City kentinde doğdu. Eskilerin meşhur Harlem'inde büyüdü. Yazılanlara göre ilk saksafonunu yedi yaşında hediye aldı. Sonny Rollins, müzik hayatına ilk olarak piyano ile başladı, arkasında alto saksafona geçiş yaptı ve 1940'ların ortalarında alto saksafonda karar kıldı. Okurken ilerleyen yıllarda caz dünyasında yıldızı parlayacak isimlerle beraber çalma fırsatı buldu; Jackie McLean, Kenny Drew, ve Art Taylor.

Okulunu bitirmesinin ardından Sonny Rollins müzik kariyerine profesyonel olarak devam etme kararı aldı. İlk kayıtlarını 1949 yılının sonlarında bebop şarkıcısı Babs Gonzales ile beraber yaptı.

Birkaç ay sonra farklı çalma tekniği ile dikkatleri üzerine çekmeye başladı ve dönemin önemli piyanistlerinden Bud Powell ve trompetçi Fats Navarro ile birlikte çalma imkanı buldu.

1950'lerin başlarında Sonny Rollins başını derde sokmaya başladı. İlk önce silahlı soygun suçuyla tutuklanarak hapisane günleri başladı. Hemen ardından salıverildi fakat rahat durmayıp uyuşturuculara bulaştı ve yeniden hapisanenin yolunu tuttu. Tüm bu hengamenin arasında Miles Davis, Modern Jazz Quartet, Charlie Parker ve Thelonious Monk gibi isimlerle beraber çalma fırsatı yakaladı. Biyografyasında bu dönemleri oldukça ilginç bir şekilde anlatır. 1954 yılında "Oleo", "Airegin" ve "Doxy" gibi çok ünlü olacak kompozisyonlarını kaydetti.

1950'lerin ortasında Sonny Rollins uyuşturucuyu bırakabilmek için rehabilitasyona başlar. Uzun uğraşların sonunda uyuşturucudan kurtulmayı başarır. Daha sakin bir hayat için Chicago kentine taşınır ve trompetçi Booker Little ile sıkı bir arkadaşlık dönemi başlar.

1955 yılında Miles Davis Quintet içerisine dahil olur ve hemen bir sene sonra Clifford Brown–Max Roach beşlisinde görülür. 1956 yılında Clifford Brown bir trafik kazasında vefat edince Max Roach ile çalışmaya devam eder. Bu sıralarda Prestige Records ile çalışmaktadır. 1956 yılında Saxophone Colossus albümünün kayıtları başlar. Gelelim albümün hikayesine, ilk önce şarkı listesi..

A Yüzü

1. "St. Thomas" Sonny Rollins 6:49
2. "You Don't Know What Love Is" Gene de Paul, Don Raye 6:30
3. "Strode Rode" Sonny Rollins 5:17

B Yüzü

1. "Moritat" Kurt Weill, Bertolt Brecht 10:05
2. "Blue 7" Sonny Rollins 11:17

22 Haziran 1956 yılında kaydedilen albüm, Bob Weinstock ve Rudy Van Gelder prodüktörlüğünde New Jersey kentindeki Hackensack stüdyosunda kaydedilir. Sonny Rollins albümde piyanist Tommy Flanagan, başçı Doug Watkins ve davulcu Max Roach'tan oluşan bir dördlünün liderliğini üstlenir. Saxophone Colossus kaydının hemen ardından yıl içerisinde Prestige Records tarafından yayınlanır ve Sonny Rollins'in geniş kitlelerce hatta dünya çığında tanınmasını sağlar.

Albümdeki 5 şarkının üç tanesi Sonny Rollins bestesidir. Albüm yayınlanmadan önce "St. Thomas" başlı başına bir hit haline gelmişti. İlerleyen yıllarda da bir caz marşı haline geldi.

"You Don't Know What Love Is" albümde Sonny Rollins bestesi olmayan parçalardan bir tanesi. Don Raye ve Gene de Paul imzalı bu balad, Rollins'in düzenlemesi ile bambaşka bir hale gelmişti. "Moritat" Bertolt Brecht ve Kurt Weill imzalı yine önemli bir şarkıdır. Orijinali "Die Moritat von Mackie Messer" şeklinde geçer.

Muhtemelen bu dönemlerde Brecht–Weill müziklerinin Amerika'da popüler hale gelmesinin bu şarkının albüme girmesiyle doğru orantılı olduğunu söyleyebiliriz. Albümün kapanış parçası "Blue 7" Sonny Rollins'in blues'a bakış açısını yansıtır. Albüm genelinde olduğu gibi karşılıklı atışmalar, özellikle davulun kullanımı ve müziğin alt yapısında kontrbasın kullanımı ile albüm, caz tarihinin önemli albümlerinden birisi haline gelmiştir.

Albümün 1990'lı yıllarda Steve Hoffman tarafından yeniden düzenlenmiş versiyonu ve Van Gelder, tarafından 2006 yılında yapılan genişletilmiş baskısı kayda değerdir. Plak versiyonu olarak Analogue Productions tarafından 2000'li yıllarda yapılmış 45 devirlik mono çift plaklık baskılar günümüzde oldukça değerli olarak görülüyor. Buna alternatif olarak yine aynı şirketten yayınlanan 200Gr'lık özel baskı günümüzde daha kolaylıkla bulunabiliyor. Daha standart bir baskı olarak Prestige plak şirketinin Original Jazz Classics serisinden yayınlanan plak versiyonu uygun fiyatı ve iyi baskısı ile tercih edilebilir.

SOMETHIN' ELSE

CANNONBALL
ADDERLEY

MILES DAVIS

HANK JONES

SAM JONES

ART BLAKEY

BLUE NOTE 1595

MILES DAVIS PERFORMS BY COURTESY OF COLUMBIA RECORDS

7- Cannonball Adderley - Somethin' Else

Julian Edwin "Cannonball" Adderley (1928 – 1975) hard bop dönemlerinde özellikle de 1950 ve 60'larda ön plana çıkmış önemli bir alto saksafoncu. Amerika Florida'da doğan Cannonball Adderley'in ailesi üniversitede öğretmenlik yaptıkları için ilk gençlik dönemlerinde şehir değişiklikleri yaşamışlar. Aslına bakarsanız bu şehir değişiklikleri hep Florida içerisinde olmuş. Burada işler biraz ilginç. Amerika'da eyaletler neredeyse ülke büyüklüğünde olduğu için aynı eyalet içerisinde bir çok büyük şehir oluyor. Bazı eyaletlerdeki şehirler arası mesafeler dediğimiz şey, neredeyse Edirne'den Van'a kadar. Neyse bu gereksiz bilgiden sonra Cannonball Adderley'in ailesi Florida'nın başkenti olan Tallahassee'deki bir üniversitede iş bulmuşlar ve ailecek bu kente yerleşmişler. Bu dönemlerde Cannonball Adderley kardeşi Nat ile birlikte

eğitimlerine devam etmiş. Bu dönemlerde iki kardeş 1940'ların başında aynı kentte yaşayan Ray Charles ile birlikte çalma fırsatı bulmuşlar.

Bu dönemlerde Cannonball Adderley müzik üzerine eğitimini tamamlayarak 1950'lerin başlarına kadar okul müzik gruplarının yöneticiliğini yapmış. Bu sayede Florida'da oldukça tanınan bir müzik insanı haline gelmiş. 1955 yılında ise New York'a taşınmaya karar vermiş. Bu taşınmanın birinci amacı New York konservatuarında üst dereceli bir eğitim almak idi.

Biyografyasına göre 1955 yılında bir gece Caf Bohemia isimli bir gece kulübüne giderken saksafonunu yanında götürür. Bu kulüpte normalde her gece çalan bir grup vardı. Bu grubun uzun zamandır saksafoncusu da Oscar Pettiford'tur. şans bu ya, Cannonball Adderley'in olduğu akşam Oscar Pettiford geç kalır ve saksafonu yanında görünce onu sahneye davet ederler. Cannonball Adderley yle bir performans ortaya koyar ki, ortalık tam anlamı ile yıkılır. New York caz ortamında o gece olanlar hızla duyulur ve insanlar onu Charlie Parker'ın mirasçısı olarak isimlendirmeye başlarlar.

Bu olaydan sonra Cannonball Adderley kendi topluluğunu kurar. Kardeşini de yanına alır ve 2 yıl sonra Savoy plak şirketi ile bir anlaşma imza atarlar. Farklı kulüplerde verilen konserler ile n yayılır. 1957 yılının sonlarına doğru Miles Davis, ona kendi topluluklarına katılması için bir teklifle gelir. Davis, onun blues kökenli çalma stilini çok beğenmiştir. Aynı yıl içerisinde Cannonball Adderley, Davis ile çalışmaya başlar. Bu süreçte Cannonball Adderley iki önemli Davis plağında alar, "Milestones" ve "Kind of Blue". Bu dönemlerde Bill Evans gibi büyük bir müzik adamı ile taşışmış olmak Cannonball Adderley içinde dönüm noktası olur ve ikili bir çok başarılı albümde birlikte çalışırlar.

Bizim asıl hikayemiz ise 1958 yılından. Somethin' Else, Blue Note Records tarafından 1958 yılında yayınlanır. Bu yıllar Blue Note Records neredeyse altın yıllardır. Başta Miles Davis olmak üzere öyle albümler ardı arkasına yayınlanır ki, bir noktadan sonra takip etmek gerçekten çok zordur. Cannonball Adderley bu plağı kaydederken aslında Miles Davis gruplarında çalışmaktadır. Ancak o yıllarda müzisyenlerde son derece üretkendirler ve herkes herkesin plaklarında çalar. Somethin' Else'de işte böyle ilginç bir albümdür. Albümün şarkı listesi şu şekilde;

A Yüzü

1. "Autumn Leaves" Joseph Kosma, Johnny Mercer, Jacques Prévert 10:55
2. "Love for Sale" Cole Porter 7:01

B Yüzü

1. "Somethin' Else" Miles Davis 8:15
2. "One for Daddy-O" Nat Adderley 8:26
3. "Dancing in the Dark" Arthur Schwartz, Howard Dietz 4:07

Albümdeki kadroda gerçekten efsanevi. Alto saksafonda Cannonball Adderley'e trompette Miles Davis, piyanoda Hank Jones, basta Sam Jones ve davulda Art Blakey.

Albümü farklı kılan şeylerden bir tanesi, Cannonball Adderley'in blues müziğine olan ilgisi ve çalma tekniği sayesinde ecnebilerin bluesy dedikleri içerisinde bol bol blues melodilerinin olmasıdır. Tabii bu melodiler ve yapılar, dönemin caz tarzının içerisinde eritilerek bambaşka bir hale bürünmüştür. Hatta Miles Davis bu denli blues tınısı içeren sololarını ilk kez bu albümde çalmıştı.

Albüm "Autumn Leaves" gibi bir caz standardının muhteşem yorumu ile açılır. "Love for Sale" gibi bir diğer marş ile devam eder. Nat Adderley tarafından yazılan "One for Daddy-O" ise buram buram blues kokan bir parçadır. Zaten albümü bu denli başarılı kılan da işte bu temadır. Müthiş sololar, harika bas- davul kombinasyonları gibi müziğe dair her türlü zenginliği bulabileceğiniz albümün belki de en etkileyici olayı blues melodilerinin bu denli başarılı şekilde müziğin içerisinde harmanlanmasıdır.

Albümün yıllar içerisinde çok değerli baskıları yapıldı. Meraklılar günümüzde Analogue Productions tarafından basılan 180gr 45 devir çift plaklık özel baskısına bir bakış atabilirler. Albümün ilk baskılar hariç bir diğer önemli edisyonu Classic Records tarafından yayınlanan 4 adet 200gr 45 devirlik settir. 4 plak olmasının sebebi her plağın tek yüzüne baskı yapılmış olması. Plağın 1999 yılında Rudy Van Gelder tarafından yapılan remaster çalışması önemlidir. Bu yıldan sonra basılan plaklar bu yeniden düzenlenmiş master'dan üretilmiştir. Albümü en ekonomik şekilde koleksiyonuna katmak isteyenler Universal Blue Note standart baskısını tercih edebilirler.

MINGUS

THE BLACK SAINT AND THE SINNER LADY

FROM A POEM: "Touch my beloved's thought while her world's affluence crumbles at my feet."

6- Charles Mingus - The Black Saint and the Sinner Lady

Daha önce yayınladığımız Charles Mingus'un "Mingus Ah Um" albümünün incelemesini okuduysanız yazının yıldızlı bölümünden devam edebilirsiniz. Yıldızlı bölüm sonrasında müzisyenin hayat hikayesinin devamını okuyabilirsiniz.

Charles Mingus (1922 – 1979) Arizona'da dünyaya geldi. Ancak Los Angeles'te büyüdü. Ailesinin kökenleri ise oldukça ilginç idi. Büyükbabası Hong Kong göçmeni bir Çin/İngiliz, büyükannesi ise Afrika kökenliydi. Ancak iş bununla kalmıyordu. Aile kökenleri eski Alman sömürgesi Afrika'ya, oradan Afrikalı Amerikalılar, Çinli İngilizlere ve yetmiyormuş gibi Amerikan

yerlilerine uzanıyormuş. Tüm bu karmaşayı Mingus otobiyografisinde anlatmaya çalışır ancak bir noktada kendisi de işin içinden çıkamaz. Zaten sinirli bir adamdır.

Annesi çok dindar bir kadın olduğu için evde sadece kilise müziğinin dinlenmesine izin verir. Buna rağmen erken yaşlarda müziğe ilgi duymaya başlar ve özellikle de Duke Ellington müziğine.. Erken yaşlarda trombon çalar, arkasından çelloya merak salar. Ancak çello konusunda eğitimine devam etmesi mümkün olmaz. Çünkü o yıllarda klasik müzik eğitimi ırk yasaları sebebi ile siyahlar alamıyor ve caz müzikte çello geçerli bir enstrüman değildi. Buna rağmen Mingus, çello konusuna iyice odaklanır. Sonunda bir swing orkestrasında kontrbas çalmaya başlar. Ancak müzik eğitimi olmadığı için nota okumak konusunda sıkıntıları olduğundan orkestralarda iş bulamaz. Bu durum yani ten renginden dolayı eğitim alamaması genç Charles Mingus'u derinden etkiler ve ırkçılık karşıtlığı onun hayatına ve müziğine yön veren bir olgu haline gelecektir.

Sonunda kontrbasa odaklanır ve şans eseri 5 yıl New York Philharmonic Orkestrasının baş başçısından ders alır. Hem enstrüman konusundaki eğitimi hemde çok iyi bir hocanın himayesindeki eğitimi onun çok karmaşık besteler yapabilecek düzeye gelmesini sağlar. Tam da bu dönemlerde bas konusunda ünlenmeye başlar.

İlk profesyonel işi, klarnetçi Barney Bigard orkestrasında bulur. Bigard, kendisine Ellington orkestralarında yer bulmuş bir isimdir. 1940'ların ortalarında Louis Armstrong ile çalışır. 1940'ların sonlarında Lionel Hampton orkestralarında kendisine yer bulur. 1950'lere gelindiğinde farklı isimlerle çalışırken, bela bir türlü peşini bırakmaz ve beyaz kulüp sahipleri ile bol bol didişir. Bunun sonucunda defalarca kovulur. 1950'lerin başında hayranı olduğu Duke Ellington orkestrasında kendisine yer bulur. Asıl başçı Wendell Marshall'ın yedeğidir. Ancak rahat durmaz, orkestra içinde kavga eder ve sonunda Duke Ellington onu kovar. Yazılan çizilenlere göre Ellington, çok az sayıda hatta bir elin parmaklarını geçmeyecek kadar müzisyeni orkestralarından kovmuştur. O isimlerden bir tanesi de Charles Mingus'tur!

1950'lerde Charlie Parker ile çalışması onun müzikal yaşamında önemli bir mihenk taşı olur. Kompozisyonları ve emprovizasyon tekniği büyük ölçüde Parker'dan etkilenir. Onu caz tarihinin en önemli isimlerinden bir tanesi olarak sayar ancak uyuşturucu problemlerini ve farklı isimleri, dolaylı yoldan da olsa, uyuşturucuya bulaştırmamasından dolayı kıyasıya eleştirir.

1950 yılında Max Roach ile birlikte bir plak firması kurarlar. Bu dönemlerde başta Dizzy Gillespie, Charlie Parker, Bud Powell ve Max Roach olmak üzere bir sürü müzisyen ile konser verirler. 1950'ler boyunca Mingus her türlü hengamenin içinde kendisini bulur. Plak şirketi ile sorunlardan, müzisyenler ile kavgalarına kadar. Bu dönemlerde yazılan çizilen hikayelerin sayısız olduğunu söylemek lazım. Ancak çok iyi bir müzisyendir ve her türlü aksiliğine hatta kavgacılığına rağmen insanlar onunla çalışmaya can atarlar. Sonunda Charles Mingus "Jazz Workshop" diye 8 ila 10 kişilik bir deneysel topluluk içinde bulur kendisini. Mingus, Pepper Adams, Jaki Byard, Booker Ervin, John Handy, Jimmy Knepper, Charles McPherson ve Horace

Parlan gibi bir çok müzisyeni eğitir ve ilerleyen yıllarda bu müzisyenler burayı caz müziğinin üniversitesi olarak tanımlayacaklardır.

1956 yılına gelindiğinde Charles Mingus çok sayıda albüme imza atmıştır. Ancak "Pithecanthropus Erectus" albümü yayınlanır. Mingus, albümü hazırlarken kafasında Duke Ellington gibi bazı müzisyenlere odaklanır ve bölümleri onlara göre yazar. Sonunda ortaya Charles Mingus'u geniş kitlelere ulaştıran ilk önemli plak ortaya çıkar. Hemen ardından "The Clown" albümü yayınlanır. Davulcu Dannie Richmond ile neredeyse 20 sene sürecek ilişkileri bu albümle filizlenir. Bu ikili birlikte ilerleyen 20 yıl boyunca caz tarihinin en kayda değer ritm gruplarından bir tanesini oluştururlar. 1959 yılına ise meşhur "Mingus Ah Um" albümü ortaya çıkar.

1959 yılında Ornette Coleman'ın "**The Shape of Jazz to Come**" albümü yayınlanmış ve gerek dinleyicilere gerekse de müzisyenlere çok büyük etki etmişti. Charles Mingus, 1960 yılında New York City kentinde "Five Spot" caz kulübünde Ornette Coleman'ı izlemiş ve çok etkilenmişti. Müziği son derece yenilikçi hatta devrimsel olarak nitelendirmiş ve Coleman'ın parmaklarını çoğu zaman saksafonda bilinçsizce hareket ettirdiğini ve ortaya çıkan melodiyi orkestranın takip ederek şarkıyı bambaşka yerlere götürebildiğine şahit olmuş ve durumu şaşkınlıkla izlemişti.

Etkilenmesi sadece bununla kalmadı. Charles Mingus hızlı bir şekilde yeni bir dörtlü kurmaya karar verir. Trompetçi Ted Curson, bir çok enstrümanı mükemmelen çalabilen Eric Dolphy ilk aklına gelen isimlerdir. Bu yeni dörtlü tam olarak Ornette Coleman dörtlüsünün kopyasıdır. İlk

deneme "Charles Mingus Presents Charles Mingus" olur. Mingus böylelikle yepyeni bir yola girmiştir. 1950'lerin sonu ve 1960'ların başı Mingus için denemeler ve konser kayıtları ile geçer.

1963 yılında ise "The Black Saint and the Sinner Lady" albümü ortaya çıkar. Albümün şarkı listesi şu şekildedir;

1. "Track A – Solo Dancer" "Stop! Look! And Listen, Sinner Jim Whitney!" 6:39
2. "Track B – Duet Solo Dancers" "Hearts' Beat and Shades in Physical Embraces" 6:45
3. "Track C – Group Dancers" "(Soul Fusion) Freewoman and Oh, This Freedom's Slave Cries" 7:22
4. "Mode D – Trio and Group Dancers" / "Mode E – Single Solos and Group Dance" / "Mode F – Group and Solo Dance" "Stop! Look! And Sing Songs of Revolutions!" "Saint and Sinner Join in Merriment on Battle Front" "Of Love, Pain, and Passioned Revolt, then Farewell, My Beloved, 'til It's Freedom Day" 18:39

Albüm 1963 yılında Impulse! Record tarafından yayınlanır. Mingus albümde tek bir devam eden kompozisyon üzerinden hareket eder ve kompozisyon yapı itibarı ile bölümsel anlamda bale formundadır. Eser toplamda 4 ayrı bölüm ve 6 hareketten oluşur. Albümdeki şarkılar Charles Mingus tarafından yazılmıştır. Her şarkının alt bir açılımı vardır. Dördüncü şarkı ise 3 ayrı hareketten oluşmuştur ve her hareketin ayrı bir başlığı ve alt başlığı vardır.

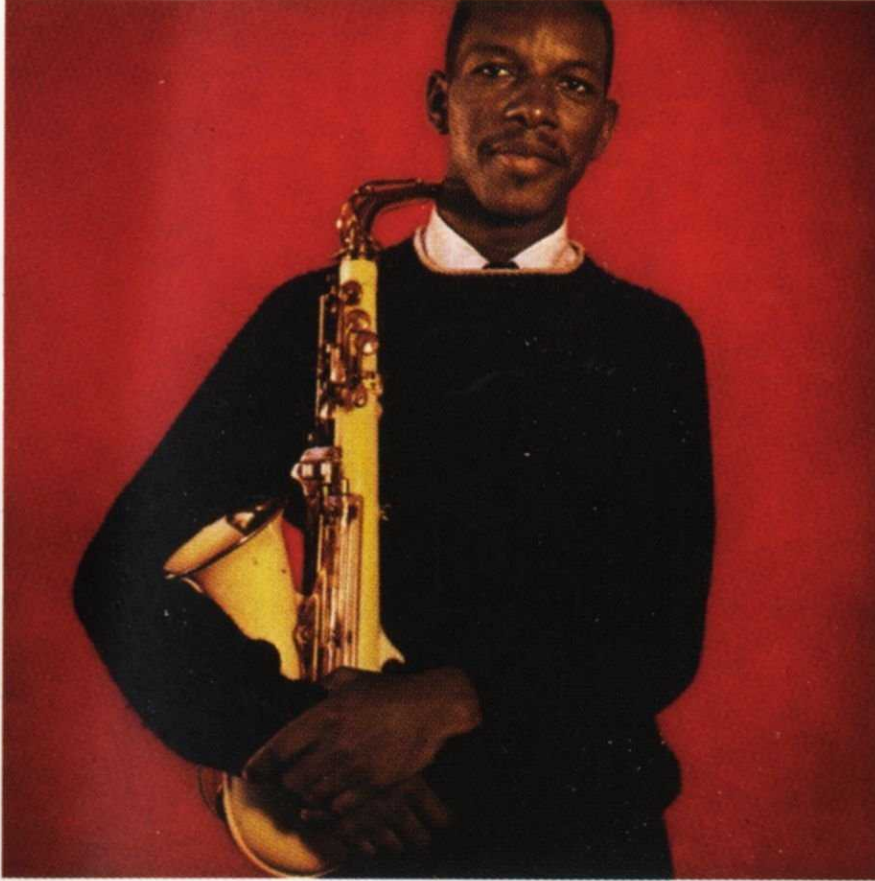
Albümün kayıtları ocak ayında başlar. 11 kişilik bir orkestra tarafından icra edilir. Charles Mingus albümde rahat durmayı piyano da çalmıştır. Kendisine eşlik eden müzisyenler ise şunlardır. Jerome Richardson soprano and bariton saksafon, flüt. Charlie Mariano alto saksafon. Dick Hafer tenor saksafon, flüt. Rolf Ericson ve Richard Williams trompet. Quentin Jackson trombon. Don Butterfield tuba, kontrabass trombon. Jaki Byard piyano. Jay Berliner klasik gitar. Dannie Richmond davul.

Mingus albümü etnik-folk dans müziği tarzı olarak nitelendirir. Mingus'un delilik derecesindeki mükemmeliyeti yüzünden veya sayesinde dönemin en gelişmiş stüdyo teknikleri kullanılarak kaydedilmiştir. Bir çok müzisyen tarihçisi ve eleştirmene göre albüm Mingus'un kariyeri boyunca kaydettiği iki en önemli albümünden bir tanesidir. Diğerisi ise "Mingus Ah Um" albümüdür...

Hangi kaydı satın almalıyım... Albümün en değerli baskıları 1963 mono baskısı olabilir. Yine aynı yıl yayınlanan stereo baskısı da değerlidir. Albüm 1960'lar ve 70'ler boyunca defalarca basılmıştır. Ses kalitesi anlamında en iddialı baskı Analogue Productions tarafından 2010 yılında basılan 45 devirlik çift plaklık settir. Daha uygun fiyatlı ancak kalitesinden fazlaca ödün vermek istemeyen meraklılar Speakers Corner baskısını tercih edebilirler. En uygun fiyatlı baskı ise Universal Music Special Markets lisansı ile üretilen Superior Viaduct Records baskısıdır. Bu 150gr'lık standart bir plak baskısı.

THE SHAPE OF JAZZ TO COME

ORNETTE COLEMAN

5- Ornette Coleman - The Shape of Jazz to Come

Ornette Coleman (1930-2015) Amerika Texas'ta dünyaya geldi. Okul dönemlerinde müzik ile ilgilenmeye başladı. Bu dönemlerde okul topluluğunda yer buldu ancak bir konser sırasında emprovizyonun dozajını kaçırınca gruptan atıldı. Muhtemelen adam olacak çocuğun hikayesi burada başladı! Okul sırasında R&B ve bebop tarzlarında müzik çalan bir topluluk kurdu. Coleman o dönemlerde tenor saksafon çalarken, okul arkadaşları kendisine eşlik ediyordu. İlk önce kendi yaşadıkları kentte çaldılar arkasından da farklı kentlerde müzik çalma fırsatı yakaladılar. Coleman, Louisiana'da bir kulüpte çaldıktan sonra saldırıya uğradı ve saksafonu kırıldı.

Bu olay sonrasında alto saksafona geçiş yaptı. Farklı müzik grupları ile Amerika'yı dolaşsa da, müzik geçimini sağlamasına yetmiyordu ve farklı işlerde çalışıyordu. İnşaat işleri ve daha fazlası...

Daha kariyerinin başlarında Ornette Coleman'ın müziği çok farklıydı. Hem müziğe bakış açısı hemde çalma tekniği klasik bebop müzisyenlerinden çok farklıydı ve erken yaşlardan itibaren emprovizasyon konusuna meraklıydı. Klasik önceden belirlenmiş notla ve yapılar çevresinde dans etmektense, Coleman o sınırların dışına çıkmayı seviyordu. Enstrümanının ses sınırlarını özellikle de yüksek ses anlamında aşmayı sevdiği için diğer müzisyenler tarafından sevilmiyordu. Geldiği Los Angeles kentinde birlikte çalabileceği müzisyen bulmakta zorlanıyor, topluluklarda çalmak ise neredeyse hayal haline gelmişti. Bu dönemlerde onu anlayan ilk kişinin piyanist **Paul Bley** olduğunu söylerdi.

1958 yılında her şeye rağmen ilk kaydını yayınlamayı başardı; "Something Else!!!!: The Music of Ornette Coleman" Kayıta trompetçi Don Cherry, davulcu Billy Higgins, basçı Don Payne ve piyanist Walter Norris Coleman'a eşlik etti. Plak Contemporary Records tarafından yayınlanmıştı. 1959 yılına geldiğimizde Coleman için çok üretken bir yıl olmuştu. Contemporary Records için "Tomorrow Is the Question!" albümünü yayınladı. Albümde Billy Higgins ve Don Cherry'nin yanında davulda Shelly Manne ve kontbasta Charlie Haden vardı. Coleman haricindeki müzisyenler bir sene önce Paul Bley ile çalışmışlardı ve müzikal anlayışları paralellik gösteriyordu. Bu albümün ardından Coleman "Atlantic Records" ile bir plak anlaşması yaptı. Anlaşmanın hemen ardından yayınlanan albüm "The Shape of Jazz to Come" oldu.

Albümün şarkı listesi şu şekilde;

A Yüzü

1. "Lonely Woman" 4:59
2. "Eventually" 4:20
3. "Peace" 9:04

B Yüzü

1. "Focus on Sanity" 6:50
2. "Congeniality" 6:41
3. "Chronology" 6:05

Albüm yayınlanmadan önce Atlantic Records ile yapılan anlaşmada Nesuhi Ertegun'ün büyük katkısı olduğu biliniyordu. O dönemlerde plak şirketinin caz müzik konusundaki en yetkin ismi Nesuhi Ertegun idi ve Ornette Coleman'da gelecek görmüştü. Her ne kadar o geleceği bir çok kişi görmese de, bir şekilde anlaşma yapıldı. Albümde kadro yine oldukça tanıdık idi. Ornette Coleman alto saksafon. Don Cherry kornet. Charlie Haden kontbas ve Billy Higgins davul. O yıllar için Ornette Coleman'ın dörtlüsünün müziğin yapısına yaklaşımı tabii ki çok farklıydı. O dönemlerde genelde gitar veya piyano mutlaka ritm veya armoni hattı oluşturulması için kullanılırdı. Coleman bunu yapmıyor ve ana tema çalındıktan sonra emprovizasyon bölümüne geçiliyordu. Arkasından tekrar ana tema çalınıyordu. Bebop tarzının aksine solo ve atışmalar parçanın melodi yapısı ile paralel gitmiyordu. Hatta nota yapısı tamamen terk ediliyordu. Zaman içerisinde bu yapı gelişti ve Coleman'ın imzası haline geldi.

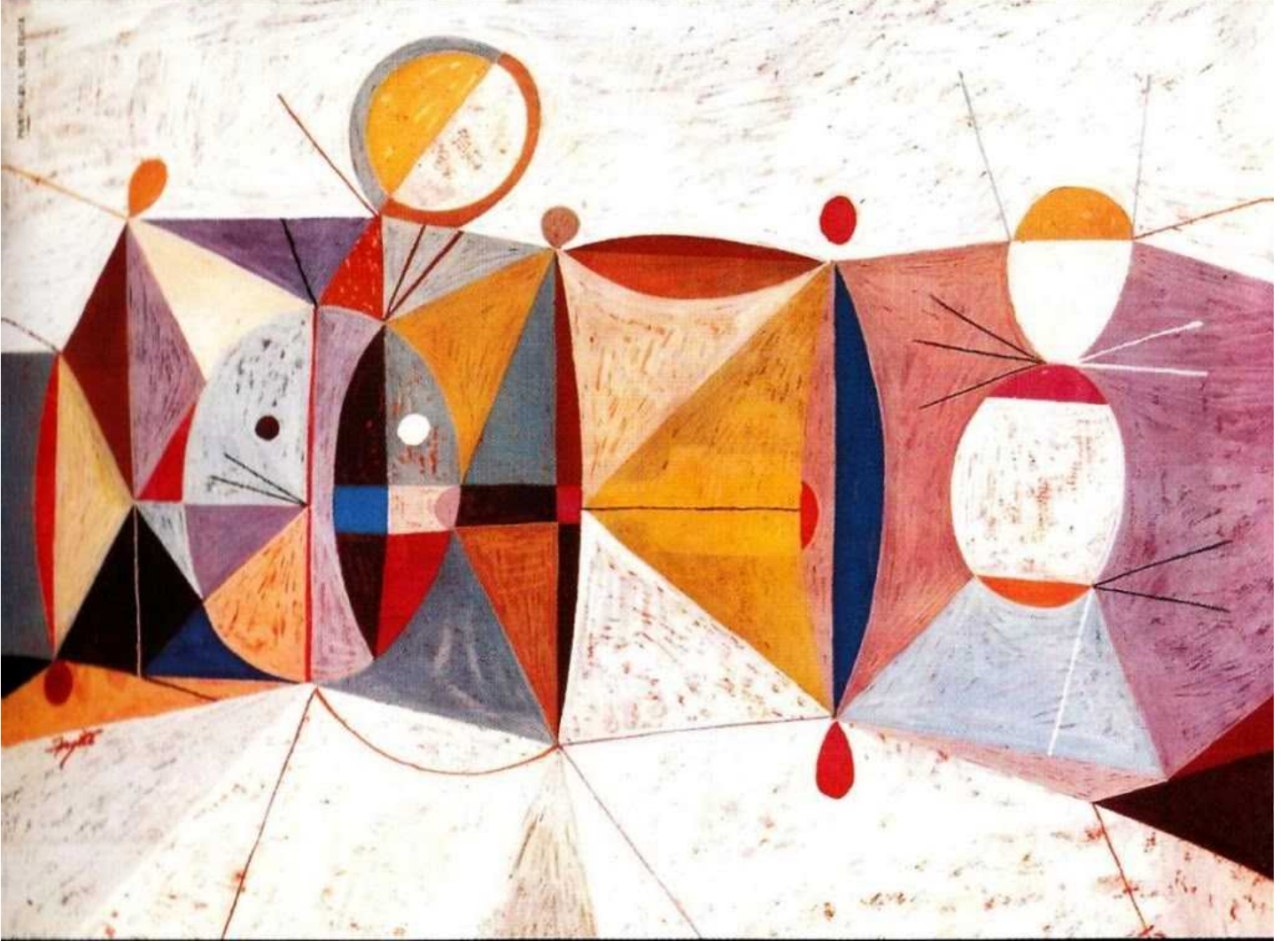
Bir diğer konu ise Coleman'ın saksafonundan çıkan notalardı. Zaten oldukça sıradışı bir çalma tekniği vardı ve bir de bunun üzerine Grafton saksafon çalıyordu. Grafton, İngiltere'de kurulmuş bir enstrüman üreticisiydi ancak ürünleri plastik idi. Coleman bu saksafonu çok sevdiğinden değil parasızlıktan tercih etmişti.

Yazının başında anlattığım saldırıya uğrama hadisesinden sonra yeni bir enstrüman alacak parası yoktu ve plastik bir saksafon tercih etti. Böylelikle sound'u daha da harsh hale geldi. Bu ilginç bir terim bir nevi sert daha doğrusu kulak tırmalayıcı diyebiliriz. Laf aramızda benzer bir durum Don Cherry içinde geçerliydi. Bu yazılanlar çoğu caz dinleyicisinin kabusu sayılabilir. Peki bu albüm niye bu kadar önemli. Aslında The Shape of Jazz to Come bir mihenk taşıydı. Serbest caz hareketinin oluşması konusunda önemli bir adımdı. Tabii ki ilerleyen senelerde avant-garde caz çok farklılaşacaktı ancak bu albüm bir nevi yol gösterici olmuştur. Albüm yayınlandığı dönemlerde bomba etkisi yapmış ve eleştirmenler neye uğradıklarını şaşırılmışlardı. Bu arada albümü ilk kez dinleyecek olan okuyucularımız "Lonely Woman" şarkısına dikkat etsinler. İlerleyen senelerde türün marşlarından bir tanesi oldu ve defalarca tekrar yorumlandı.

Albümün plak baskısı olarak çok farklı edisyonları olduğunu söylemek güçtü. Ta ki, 2013 yılında ORG Music 180g'lık 45 devirlik çift plak olarak yayınlayana kadar. Bu baskı hali hazırda bulunabiliyor. Bu denli yüksek bütçe ayırmak istemeyenler Rhino baskılarını tercih edebilirler ki, ülkemizde de bulunabiliyor. Bu baskılarda da remaster çalışması gerçekten başarılı şekilde yapılmış.

MINGUS AH UM / CHARLES MINGUS

BETTER GIT IT IN YOUR SOUL / GOODBYE PORK PIE HAT / BOOGIE STOP SHUFFLE / SELF-PORTRAIT IN THREE COLORS / OPEN LETTER TO DUKE / BIRD CALLS / FABLES OF FAUBUS / PUSSY CAT DUES / JELLY ROLL

COLUMBIA
GUARANTEED HIGH FIDELITY

4- Charles Mingus - Mingus Ah Um

Charles Mingus (1922 – 1979) Arizona'da dünyaya geldi. Ancak Los Angeles'te büyüdü. Ailesinin kökenleri ise oldukça ilginç idi. Büyükbabası Hong Kong göçmeni bir Çin/İngiliz, büyükannesi ise Afrika kökenliydi. Ancak iş bununla kalmıyordu. Aile kökenleri eski Alman sömürgesi Afrika'ya, oradan Afrikalı Amerikalılar, Çinli İngilizlere ve yetmiyormuş gibi Amerikan yerlilerine uzanıyormuş. Tüm bu karmaşayı Mingus otobiyografisinde anlatmaya çalışır ancak bir noktada kendisi de işin içinden çıkamaz. Zaten sinirli bir adamdır. Annesi çok dindar bir kadın olduğu için evde sadece kilise müziğinin dinlenmesine izin verir. Buna rağmen erken yaşlarda müziğe ilgi duymaya başlar ve özellikle de Duke Ellington müziğine.. Erken yaşlarda trombon çalar, arkasından çelloya merak salar. Ancak çello konusunda eğitimine devam etmesi

mümkün olmaz. Çünkü o yıllarda klasik müzik eğitimi ırk yasaları sebebi ile siyahlar alamıyor ve caz müzikte çello geçerli bir enstrüman değildi. Buna rağmen Mingus, çello konusuna iyice odaklanır. Sonunda bir swing orkestrasında kontrbas çalmaya başlar. Ancak müzik eğitimi olmadığı için nota okumak konusunda sıkıntıları olduğundan orkestralarda iş bulamaz. Bu durum yani ten renginden dolayı eğitim alamaması genç Charles Mingus'u derinden etkiler ve ırkçılık karşıtlığı onun hayatına ve müziğine yön veren bir olgu haline gelecektir.

Sonunda kontrbasa odaklanır ve şans eseri 5 yıl New York Philharmonic orkestrasının baş basçısından ders alır. Hem enstrüman konusundaki eğitimi hemde çok iyi bir hocanın himayesindeki eğitimi onun çok karmaşık besteler yapabilecek düzeye gelmesini sağlar. Tam da bu dönemlerde bas konusunda ünlenmeye başlar. İlk profesyonel işi, klarnetçi Barney Bigard orkestrasında bulur. Bigard, kendisine Ellington orkestralarında yer bulmuş bir isimdir. 1940'ların ortalarında Louis Armstrong ile çalışır. 1940'ların sonlarında Lionel Hampton orkestralarında kendisine yer bulur. 1950'lere gelindiğinde farklı isimlerle çalışırken, bela bir türlü peşini bırakmaz ve beyaz kulüp sahipleri ile bol bol didişir. Bunun sonucunda defalarca kovulur. 1950'lerin başında hayranı olduğu Duke Ellington orkestrasında kendisine yer bulur. Asıl başçı Wendell Marshall'ın yedeğidir. Ancak rahat durmaz, orkestra içinde kavga eder ve sonunda Duke Ellington onu kovar. Yazılan çizilenlere göre Ellington, çok az sayıda hatta bir elin parmaklarını geçmeyecek kadar müzisyeni orkestralarından kovmuştur. O isimlerden bir tanesi de Charles Mingus'tur!

1 1950'lerde Charlie Parker ile çalışması onun müzikal yaşamında önemli bir mihenk taşı olur. Kompozisyonları ve emprovizasyon tekniği büyük ölçüde Parker'dan etkilenir. Onu caz tarihinin en önemli isimlerinden bir tanesi olarak sayar ancak uyuşturucu problemlerini ve farklı isimleri, dolaylı yoldan da olsa, uyuşturucuya bulaştırmasından dolayı kıyasıya eleştirir.

1950 yılında Max Roach ile birlikte bir plak firması kurarlar. Bu dönemlerde başta Dizzy Gillespie, Charlie Parker, Bud Powell ve Max Roach olmak üzere bir sürü müzisyen ile konser verirler. 1950'ler boyunca Mingus her türlü hengamenin içinde kendisini bulur. Plak şirketi ile sorunlardan, müzisyenler ile kavgalarına kadar. Bu dönemlerde yazılan çizilen hikayelerin sayısız olduğunu söylemek lazım. Ancak çok iyi bir müzisyendir ve her türlü aksiliğine hatta kavgacılığına rağmen insanlar onunla çalışmaya can atarlar. Sonunda Charles Mingus "Jazz Workshop" diye 8 ila 10 kişilik bir deneysel topluluk içinde bulur kendisini. Mingus, Pepper Adams, Jaki Byard, Booker Ervin, John Handy, Jimmy Knepper, Charles McPherson ve Horace Parlan gibi bir çok müzisyeni eğitir ve ilerleyen yıllarda bu müzisyenler burayı caz müziğinin üniversitesi olarak tanımlayacaklardır. 1956 yılına gelindiğinde Charles Mingus çok sayıda albüme imza atmıştır. Ancak "Pithecanthropus Erectus" albümü yayınlanır. Mingus, albümü hazırlarken kafasında Duke Ellington gibi bazı müzisyenlere odaklanır ve bölümleri onlara göre yazar. Sonunda ortaya Charles Mingus'u geniş kitlelere ulaştıran ilk önemli plak ortaya çıkar. Hemen arından "The Clown" albümü yayınlanır. Davulcu Dannie Richmond ile neredeyse 20 sene sürecek ilişkileri bu albüme filizlenir. Bu ikili birlikte ilerleyen 20 yıl boyunca caz tarihinin en kayda değer ritm gruplarından bir tanesini oluştururlar. 1959 yılına ise meşhur "Mingus Ah

Um" albümü ortaya çıkar. 1959 yılı nasıl delice bir yıl ise Dave Brubeck'in "Time Out", Miles Davis'in "Kind of Blue" ve Ornette Coleman'ın "The Shape of Jazz to Come" albümleri arka arkaya yayınlanmıştır. Albümdeki tüm şarkılar Charles Mingus imzasına sahiptir. Liste aşağıda;

A Yüzü

- 1 *Better Git It In Your Soul*
- 2 *Goodbye Pork Pie Hat*
- 3 *Boogie Stop Shuffle*
- 4 *Self-Portrait In Three Colors*
- 5 *Open Letter To Duke*

B Yüzü

- 1 *Bird Calls*
- 2 *Fables Of Faubus*
- 3 *Pussy Cat Dues*
- 4 *Jelly Roll*

Mingus Ah Um 1959 yılında Columbia Records tarafından yayınlandı. Albüm aynı zamanda bahsi geçen plak şirketinden Mingus'un yayınladığı ilk albümdür. Plak kapağı S. Neil Fujita tarafından çizilmişti. Bu ismi bir çok plak kapağında görebilmek mümkün, ilk akla gelen Dave Brubeck'in "Time Out" albümüdür. Peki albüm neden bu denli kıymetli.

Albümün hemen her saniyesi, ki buna belki solo bölümlerini de eklemek lazım, üzerinde kafa yorulmuş ve müzisyenlerin her birinin parmaklarına eldiven gibi oturmuştu. Mingus kayıt sırasında gerekli gördüğü yerlerde rotasyonlar yapmış farklı enstrüman bölümlerini farklı şarkılarda farklı isimlere çaldırmıştır.

Albümdeki müzisyenlere göz atmak gerekirse; John Handy – alto saksafon, klarnet ve tenor saksafon. Booker Ervin tenor saksafon. Shafi Hadi tenor saksafon ve alto saksafon. Willie Dennis ve Jimmy Knepper trombon. Horace Parlan piyano. Charles Mingus bas ve Dannie Richmond davul. Albümde açılış parçası "Better Git It In Your Soul" Mingus'un erken dönem gospel müzikten etkilenmesini yansıtırken, "Boogie Stop Shuffle" tam anlamı ile blues temelli bir şarkıdır. Bu arada Mingus tabii ki rahat durmamış "Fables of Faubus" şarkısında ırkçılık konusunda bir şeyler söylemiş ancak Columbia plak şirketi şarkıyı bu şekilde basmayı red etmişti. Bu şarkının söz kısımları daha sonra yayınlandı.

Albümün mono ilk baskıları tabii ki çok değerli. Bunların yanında Classic Records tarafından yayınlanan 4 adet 200gr 45 devirlik set yine koleksiyoncular için önemli sayılabilir. 4 plak olmasının sebebi her plağın tek yüzüne baskı yapılmış olması diye de not düşelim. ORG Original Recordings Group tarafından basılan 180gr 45 devir çift plaklık özel baskısına da meraklılar bir bakış atabilirler. Bunlar haricinde ise standart Sony Legacy plakları da gayet keyiflidir. Bir tık daha iyisini isteyenler ise Music On Vinyl baskısına bir bakış atabilirler. Bu arada Sony Legacy tarafından yayınlanan 50. yıla özel çift CD'lik sette genişletilmiş bir baskı olması sebebi ile dinlenebilir.

TIME OUT Featuring TAKE FIVE BLUE RONDO A LA TURK THE DAVE BRUBECK QUARTET

STRANGE MEADOW LARK • THREE TO GET READY • KATHY'S WALTZ • EVERYBODY'S JUMPIN' • PICK UP STICKS

3- Dave Brubeck Quartet - Time Out

David Warren "Dave" Brubeck (1920 – 2012) California'da dünyaya geldi. Babası hayvancılık ile uğraşıyordu. Annesi ise gençliğinde piyano dersleri almış ve konser piyanisti olabilecek kadar iyiydi. Dave Brubeck ilk gençliğinde müzik ile ilgilenmek istemiyordu ancak annesi ona piyano çalmayı öğretmeye başladı. Bu dönemlerde nota okuyamıyor ve ezbere çalışıyordu. Hatta bu derslerden pek hoşlanmadığını da eklemek lazım.

Babasının çiftliğinde çalışırken bir yandan da üniversite eğitimine hazırlanıyordu. Aklında veterinerlik okumak vardı. Üniversite eğitimi sırasında müzik ağır basmaya başladı. Okul hayatı sırasında bayağı ilginç şeyler yaşayan Brubeck, 1942 yılında mezun oldu ve Amerikan ordusuna katıldı. Bu yıllar II. Dünya Harbinin gitgide acımasızlaştığı yıllardı. Kızıl Haç moral gecelerinde

piyano çalmaya başladı ve bu sürecin sonunda orkestra kurması için görevlendirildi ve cepheye gönderilmedi. Amerikan ordusu bünyesinde "The Wolfpack" isimli bir orkestra kurdu. Bu orkestra ordudaki az sayıda ırk ayrımı yapılmayan orkestralardan bir tanesi oldu. O yıllarda beyazların ve zencilerin ayrı orkestralarının olması normal karşılanmıyordu. Bu orkestra vasıtası ile Paul Desmond ile tanışıp beraber çaldılar. Savaş bitene kadar ordudaki görevine devam etti. Savaşın bitmesiyle eğitimine devam etti ve Darius Milhaud gibi efsanevi bir isimden dersler aldı. Özellikle orkestrasyon konusundaki derslerin onu çok etkilediğini belirtmiştir.

A skeri görevi sırasında Arnold Schoenberg'ten de ders alma fırsatı olduğunu da unutmadan ekleyelim. Darius Milhaud eğitimlerinin sonrasında küçük bir orkestra kurdu ve bazı kayıtlar yapıp, gece kulüplerinde çalmaya başladı. İlerleyen aylarda Paul Desmond ekibe katıldı. 1949 sonlarında ilk kayıtlarını yapan Brubeck, 1950'lerin başlarında oldukça tanınan ve özellikle plakları iyi satan bir müzisyen haline gelmişti.

1951 yılında geçirdiği sakatlığın ardından Dave Brubeck Quartet'i kurdu. Paul Desmond tabii ki alto saksafonu ile grubun hemen bir parçası haline geldi. Yeni orkestrası oldukça sevildi ve okul kampüslerinde verdiği konserler olay haline geldi. 1954 yılında Brubeck, Columbia Records ile anlaşma imzaladı ve yayınlanan ilk albüm "Jazz Goes to College" idi yani yine bir kolej konseri kaydı!

1950'ler Brubeck için ilginç yıllar oldu. 1954 yılında Time dergisinin kapağında gözükten ikinci caz müzisyeni olmuştu. İlkini sorarsanız Louis Armstrong idi. Çok sayıda konser, orkestrasında bol bol kadro değişikliği, sayısız albüm derken 1958 yılında Brubeck Quartet yavaş yavaş sabit ve aslına bakarsanız tarihe damga vuracak kadrosunu oluşturmuştu. 1959 yılında ise bir milyon satış barajını aşan ilk caz albümü olan "Time Out" kaydedildi. Albümün şarkı listesi şu şekildeydi;

A Yüzü

1. "Blue Rondo à la Turk" – 6:44
2. "Strange Meadow Lark" – 7:22
3. "Take Five" – 5:24

B Yüzü

1. "Three to Get Ready" – 5:24
2. "Kathy's Waltz" – 4:48
3. "Everybody's Jumpin'" – 4:23
4. "Pick Up Sticks" – 4:16

Albümdeki kadro ise şu şekildeydi. Dave Brubeck piyano. Paul Desmond alto saksafon. Eugene Wright bas ve Joe Morello davul. Albüm seneler boyu Brubeck'in yaptığı deneysel çalışmalarının doruk noktasıydı. Burada deneysel derken bunu açıklamak lazım. Çünkü deneysel müzik dediğimizde olay farklı yerlere varır ve oturup sayfalarca yazı yazabilirim Brubeck'te işler biraz daha farklıydı.

Brubeck, Amerikan Dış İşleri Bakanlığı sponsorluğunda çıktığı bir Avrupa ve Ortadoğu turnesinde çok farklı müzik tarzlarını inceleme fırsatı bulmuştu. Türkiye'de iken, sokak müzisyenlerinin bir icrasını ilginç buldu ve 9/8'lik ritim üzerinde çalışmaya başladı. Bu batı dünyasında nadiren kullanılan bir ölçüydü. Ancak "Blue Rondo à la Turk"ü içeren kayıtlar Columbia Records yetkilerini pek mutlu etmedi. Daha önceki albümlerinin çok iyi satılmasının hatırına bu albüme bir şans vermeye karar verdiler.

Albümün geri kalanı daha bilindik ölçüler ve yapılar da olsa da, yer yer fazlası ile coşkulu diyebileceğimiz bol "swing"li "Take Five" ve isminde de anlayabileceğiniz gibi dönemin popüler dans forumunda diyebileceğimiz "Kathy's Waltz" gibi örnekler içeriyordu. Albümdeki tüm şarkılar Dave Brubeck imzalıydı, sadece "Take Five" Paul Desmond imzasını taşıyordu ancak o da başlı başına bir marş haline gelecekti.

Albüm yayınlandığında Columbia Records yetkileri gibi dönemin caz eleştirmenleri albümü beğenmediler hatta bir kısmı yerin dibine soktu. Ancak albüm öylesine sevildi ki, yayınlandığı dönemden bugüne kadar caz tarihinin en önemli albümlerinden bir tanesi sayıldığı gibi hala çok satmakta.

Albümün kapağı S. Neil Fujita tarafından çizilmişti. İşin ilginç tarafı S. Neil Fujita tarafından kapağı çizilen ve aynı yıl yayınlanan Charles Mingus'un "Mingus Ah Um" albümü de aynı şekilde caz tarihinin en önemli albümlerinden bir tanesi idi.

Time Out öyle bir albüm ki, zaman içerisinde bir çok kez elden geçirildi. Söylenenlere göre en kapsamlı çalışmalardan bir tanesi 1997 yılında CD'ye geçiş aşamasında yapılmıştı. Ancak asıl önemli olan 2009 yılındaki remaster çalışmasıdır ki bu çalışmanın akabinde Sony Legacy albümün 50. yılına özel çift CD'lik sette genişletilmiş bir baskını yayınladı. Bu arada koleksiyoncular için albümün DualDisc kopyası son derece nadirdir ve toplamda 50 adet basıldığı söylenir. DualDisc hayatımıza hiçbir zaman girmeyen ve telif problemleri yüzünden rafa kaldırılan saçma sapan bir format olmuştu.

Çok az sayıda albüm bu formatta basılmıştı ve "Time Out" bunlardan bir tanesiydi. Eğer denk gelerseniz birkaç bin Dolarlık mini bir servete sahipsiniz demektir. Albümün plak baskılarını konusunda da acayip bir zenginlik var. Albümün yayınlandığı yıl olan 1959'da birden fazla baskı yapıldı ayrıca mono baskı da bulunabiliyor. Classic Records tarafından yayınlanan 4 adet 200gr 45 devirlik set yine koleksiyoncular için önemli sayılabilir. 4 plak olmasının sebebi her plağın tek yüzüne baskı yapılmış olması. Analog Productions tarafından basılan 180gr 45 devir çift plaklı özel baskısına da önemli. Aynı remaster çalışmasını temel alana ancak 33 devirlik versiyonu ise daha ekonomik bir seçenek olarak mercek altına alınabilir. Daha ekonomik bir baskı için Sony Legacy baskısına eğer bulamaz iseniz Music On Vinyl baskısına da göz atabilirsiniz.

A Love Supreme / John Coltrane

2- John Coltrane – A Love Supreme

Bu yazıyı okumaya başlamadan önce **Giant Steps** albümü için yazmış olduğumuz incelemenin biyografi bölümünü okumanızı tavsiye ederiz. Aşağıdaki satırlar John Coltrane biyografinin devamıdır...

Coltrane'nin Atlantic plak firması ile anlaşması Giant Steps ile başlar ve hemen arkasından "Coltrane's Jazz" gibi başarılı kayıtlar ile devam eder. Bu kayıtların ardından yeni bir grup oluşturan John Coltrane ilk kez soprano saksafon çaldığı "My Favorite Things" albümünü yayınlar ve çok iyi eleştiriler alır, albüm çok başarılı olur. 1961 yılına gelindiğinde yeni kurulan Impulse! Records'a tranfer olur. Coltrane için bu anlaşmanın en önemli avantajı yeniden Rudy

Van Gelder gibi önemli bir isimle çalışacak olmasıdır. Miles Davis ile çalışırken tanıştığı Van Gelder ile birlikte "**Blue Train**" albümünü kaydetmiştir. İlerleyen yıllarda Coltrane'nin Impulse! Records için yapacağı tüm kayıtlarda birlikte Van Gelder'in yeni stüdyosunda çalışacaklardır.

1961 yılına gelindiğinde yeni bir başçı Reggie Workman ile çalışmaya başlar. Ayrıca Eric Dolphy gruba dahil olur. Bu yeni beşli ile Village Vanguard'ta bir konser verir. Konser, Coltrane'nin yeni müzik anlayışı için önemli ipuçları verir. Daha deneysel ve başta Hint raga'ları olmak üzere farklı müzik tarzlarından etkilenmiş yepyeni bir yola girer Coltrane. Bu durum hem eleştirmenler hemde dinleyicileri ikiye böler. Ornette Coleman'ın öncüsü olduğu yeni "şeyin" (ki ileride serbest caz olarak isimlendirilecektir) Coltrane'nin müziğini berbat ettiği gibi yorumlar havalarda uçuşmaya başlar.

1962 yılında Eric Dolphy ayrılır ve başçı olarak Jimmy Garrison gruba dahil olur. Bu dönem Coltrane'nin "Classic Quartet"nin ortaya çıkar. Coltrane yeniden armonik ancak statik tarzına geri döner ancak emprovizasyonları oldukça farklılaşmıştır. Oldukça karmaşık bir tarza sahip olan dörtlü, Trane standartlarını yeniden yorumlar. "Impressions", "My Favorite Things" ve "I Want to Talk About You" gibi parçalar bambaşka birer hale bürünür.

Eleştirmenlere göre Eric Dolphy'nin gruptan ayrılması Coltrane için hayırlı olmuştur. Bu yıllarda Duke Ellington ile birlikte "Duke Ellington and John Coltrane" albümünde baladları çalarlar ve hemen arkasından Johnny Hartman ile "Ballads" albümünü kaydeder. Coltrane'nin dörtlüsü

eski standartları öyle bir yorumlar ki, dinleyiciler hayran kalırlar. Bu albümlerin ardından Coltrane'nin belki de başyapıtı diyebileceğimiz "A Love Supreme" ortaya çıkacaktır...

A Yüzü

1. Part I - Acknowledgement 7:39
2. Part II - Resolution 7:15

B Yüzü

1. Part III - Pursuance / Part IV - Psalm 17:40

Albümde John Coltrane'e piyanist McCoy Tyner, basçı Jimmy Garrison ve davulcu Elvin Jones eşlik etmiştir. Albüm tek bir kerede 1964, yılında Van Gelder stüdyosunda kaydedilmiştir. Albümde, Coltrane'nin Hindistan'daki bir İslam tarikatını keşfetmesinin önemli bir etkisi olduğu bilinmektedir.

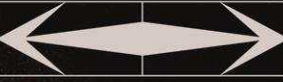
Bu tarikat Ahmediye Hareketi olarak yurt dışında tanınır, Türkiye'de ise Kadıyanilik olarak bilinir. Şiarları "Herkesi sev, kimseden nefret etme"dir. Tarikatın halifelerinin doğrudan Allah tarafından vahiy alması gibi inançlarından dolayı, bazı mezhepler tarafından İslam dışı kabul edilirler. Konunun çok derinliklerine girmeden erken dönem Coltrane albümlerinden çok daha ruhani ve manevi yönü ağırlıklı olan bir albümdür. Coltrane, albümde saflığa ulaşmak için yaşanan mücadele ve bir müzisyen olarak enstrümanı üzerindeki kabiliyetinin kendisinden değil, manevi bir güç tarafından verildiği düşüncesinden hareket etmiştir.

Albümde Coltrane bazı sözleri hem kendi ağzından hemde saksafondan söylediği ilginç anlara rastlayabilirsiniz. Özellikle son bölüm bir nevi Afrika /Amerikalı vaizlerin büyük bir etkisi olduğu gözükür ki albüm "Seçim. Zerafet. Coşkunluk. Hepsi Tanrı'dan. Teşekkürler Tanrım. Amin" şeklinde sona erer... Aslına bakarsanız Coltrane albümde farklı coğrafya ve kültürlerden etkileri öylesine başarılı bir şekilde harmanlayıp müzikalleştirmiştir ki, belki de albümün asıl başarısı budur....

Albüm baskı anlamında oldukça zengin bir geçmişe sahip. Mono baskılar, arkasında ilk stereo baskılar günümüzde anormal paralara el değiştiriyor. Yeni bir şeyler almayı isterseniz çok iyi bir baskı olan Analogue Productions tarafından 2013 yılında yapılmış 45 devirlik çift plaklık baskıyı arayabilirsiniz. Ancak bu baskıda tükendiğinden daha doğrusu sınırlı olduğundan ucuz değil!

Bunları yanında Impulse!, Universal Music etiketi ile basılan 3 plaklık John Coltrane A Love Supreme: The Complete Masters yine ilgi çekici ve özenli bir baskı. Bahsi geçen baskı 2002 yılındaki yeniden düzenlemeyi temel alır. Bütçesi daha dar olan okuyucularımız ise 2000'li yıllarda yapılan remaster'a dayanan Impulse! baskısını ve biraz daha fazla harcamak isteyenler ise Speakers Corner Records baskısını tercih edebilirler. Benim görüşüme göre Speakers Corner baskısı da son derece başarılı.

STEREO

FIDELITY

MILES DAVIS

COLUMBIA
GUARANTEED HIGH FIDELITY

Kind of Blue

with Julian "Cannonball" Adderley

Paul Chambers

James Cobb

John Coltrane

Bill Evans

Wynton Kelly

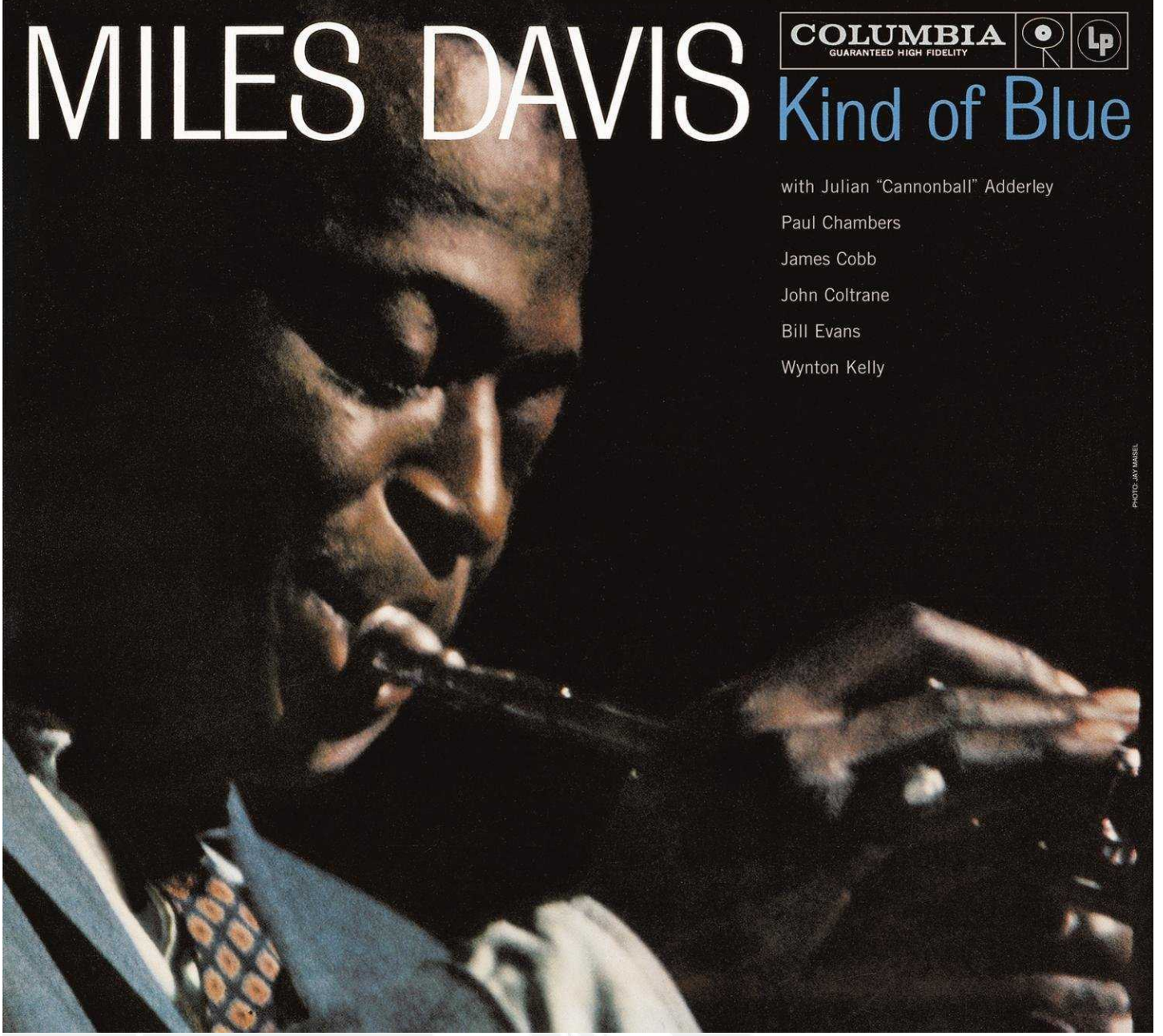

PHOTO: JAY MARSEL

1- Miles Davis - Kind Of Blue

Kind of Blue, Amerikalı caz müzisyeni Miles Davis'in en bilinen albümüdür. 17 Ağustos 1959 yılında yayınlanan albüm Colombia Plak Şirketi tarafından basılmıştır. Albümün kaydı 2 Mart ila 22 Nisan arasında, Colombia Plak Şirketinin New York City stüdyolarında yapılmıştır. Kayıtta Davis'in meşhur altısı yer almıştır. Piyanoda Bill Evans, davulcu Jimmy Cobb, başçı Paul Chambers, saksafonlarda John Coltrane ve Julian "Cannonball" Adderley. Bir şarkıda ise piyanonun başında Wynton Kelly vardır. Bill Evans'ın Miles Davis grubuna dahil olmasıyla Davis müzik macerasında farklı bir yola sapar. Milestones albümünde sinyallerini verdiği modal yapı "Kind of Blue" ile tam anlamıyla karşımıza çıkar. Davis tarzını hard bop tarzından modal yapıya doğru çevirir.

Müzik tarihçileri ve caz eleştirmenlerine göre "Kind of Blue" sadece Miles Davis'in değil tüm zamanların en çok satan caz albümüdür. Bir çok kişi için Miles Davis'in en iyi albümü ve caz tarihinin en önemli albümüdür. Albüm müzik dünyasında önemli etkiler yapmış ve farklı müzik tarzlarını doğrudan etkilemiştir. Amerikan Kongre Kütüphanesi tarafından caz müziği tarihinin en iyi albümü olarak kayıt ve koruma altına alınmıştır. Peki böylesine bir başyapıt nasıl ortaya çıktı.

1950'lerin sonlarında Miles Davis tüm diğer caz orkestralarına kıyasla en iyi müzisyenlerden oluşmuş hard bop orkestrasına sahipti. Zaman içerisinde Miles Davis kişisel gidip gelmelerini geride bırakmış ve daha kolay çalışılabilir bir müzisyen haline gelmişti. Açık konuşmak gerekirse caz müziğin superstar'ıydı ve orkestrasına da iyi bir ücret ödeme gücü vardı. Alto saksafoncu Cannonball Adderley, tenor saksafoncu John Coltrane, efsanevi piyanist Bill Evans, uzun senelerdir Davis ile çalışan basçı Paul Chambers ve davulcu Jimmy Cobb muhtemelen caz tarihinin en iyi küçük orkestrasında birlikte çalışıyorlardı. Herbiri başlı başına birer dev olan müzisyenler, dönemin popüler şarkılarını, bebop döneminin önemli isimleri Charlie Parker, Thelonious Monk, Dizzy Gillespie ve Tadd Dameron bestelerini çalışıyorlardı. Tabii ki önemli Davis besteleri hatta orkestranın üyelerinin besteleri de unutulmuyordu. Davis, bebop çağı ile büyümüş bir müzisyendi ve o dönemin tarzına göre müzik yapıyordu.

Ancak Davis bu durumdan sıkılmaya başlamıştı ve bebop tarzına çakılıp kalmanın müzikteki yaratıcılığı öldürdüğünü söylüyordu.

1953 yılında piyanist George Russell emprovize müzikte nota değişimlerini konu alan bir kitap yayınladı. Geleneksel nota yapısını terk etmeyi ve yepyeni nota ölçek yapılarını tartışmaya açar ve caz müzikte "modal" olarak isimlendirilen tarzının ortaya çıkmasını sağlar.

Miles Davis bu yeni akımdan etkilenir ve ilk örnekleri 1958 yılında yayınlanan "Milestones" albümünde müzikseverlere sunar. Sonuçlardan oldukça mutludur ve yeni albümünü tamamen bu konsept üzerine kurmaya karar verir. "Kind of Blue", iki farklı kayıt sürecinde ortaya çıkar. İlk kayıta "So What", "Freddie Freeloader", ve "Blue in Green" yaklaşık 1 ay sonraki kayıta ise "All Blues" ve "Flamenco Sketches" şarkıları kaydedilir. Tabii ki kayıt konusunu bu kadar ayrıntı ile bırakmak doğru olmaz. Gelin ayrıntılara bakalım.

Miles Davis, orkestrasını bir kayıt için topladığında hemen her zaman ortalıkta bir belirsizlik ortamı olur. Aslında Davis tam olarak ne yapacağını hayal etmiştir ancak müzisyenlerin bundan haberi olmaz. Davis müzisyenlere sadece şarkıların ölçüsünü ve melodi hatlarını verir. Müzisyenler kayıt için buluştuklarında, Davis her şarkı için kafasındakileri müzisyenlere anlatır. Bunun arkasından icra süreci başlar.

Bazı kaynaklarda anlatılan "Kind of Blue" albümünün tek bir kere çalınıp kaydedildiği ve arkasından yayınlandığı iddiaları gerçek değildir. Sadece "Flamenco Sketches" ilk çalınışında

kaydedilip o haliyle yayınlanmıştır. Diğer şarkılar defalarca çalınır ve alternatif kayıtlar alınır. Zaten zaman içerisinde genişletilmiş "Kind of Blue" baskılarında alternatif versiyonları da dinleyebilme şansımız oldu. Albümde bir şarkıda Wynton Kelly'nin olmasının sebebi ise halef ve selef piyanistlerin birarada olmaktan daha doğrusu özellikle Kelly'nin hoşnut olmamasıdır. Kelly tek bir şarkıda "Freddie Freeloader" piyanonun başındadır.

Kind of Blue, zamanına göre oldukça karmaşık bir albümdür. Albüm aslında bazı taslaklara dayanır. Bu taslaklar ana melodi hatlarını oluşturur. Ana melodiler arasındaki boşluklar emprovize çalınan bölümler ile doldurulur. Davis, her müzisyenin tarzına göre girecekler sololar için sadece belirli ölçüler ayırmıştır. Orkestradaki müzisyenler zaten kendi başlarına birer dev olunca bu boşluklar neredeyse dönemin en mükemmel soloları ile doldurulmuştu. Albüm notlarında Bill Evans kayıttan bahsederken bu detayları teker teker anlatmıştır. Albümdeki tüm şarkılar Miles Davis'in olarak gözüktür. Ancak müzik tarihçileri ve araştırmacılar "Blue in Green" ve "Flamenco Sketches" şarkılarının Bill Evans tarafından bestelendiğini iddia ederler. Miles Davis, ilerleyen yıllarda "Blue in Green" şarkısını tekrar kaydederken Portrait in Jazz albümünde şarkının bestecisi kısmında Evans'ın ismini de yazmıştır. Şarkılardan bahsetmişken isterseniz şarkı listesini de ekleyelim.

A Yüzü

1. "So What" Miles Davis 9:04
2. "Freddie Freeloader" Miles Davis 9:34
3. "Blue in Green" Miles Davis, Bill Evans 5:27

B Yüzü

4. "All Blues" Miles Davis 11:33
5. "Flamenco Sketches" Miles Davis, Bill Evans 9:26

Gelelim işlerin eğlenceli kısımlarına. Kind of Blue ilk olarak 12" plak olarak yayınlandı. Yayın esnasında hem stereo hemde mono versiyonu meraklılara sunuldu. Çok uzun seneler boyunca albüm bu haliyle yayınlandı. Sadece bazı baskılarda şarkı listesi farklı basıldı. Yani "B" yüzü "A" ve tam tersi şekilde yapılmış baskılarda vardır. CD çağının gelmesi ile albüm ilk kez elden geçirildi. 1986 yılında albüm Columbia Jazz Masterpieces serisinde yeniden yayınlanırken komple elden geçirildi. Ancak asıl kapsamlı çalışma 1992 yılında yapılan çalışmaydı. Şimdi sıkı durun!

1959 yılından 1992 yılında yapılan baskıya kadar albümün "A" yüzünün hızı yanılttı. Bu hız farklılığı sıradan dinleyiciler kolaylıkla fark edilebilir bir fark değildi ancak müzik tarihçileri ve ciddi meraklılar uzun zaman boyunca optimal devrin ne olduğunu tartıştılar.

Arkasından 1997 yılında genişletilmiş bir baskı yapıldı ve içeriğe "Flamenco Sketches" şarkısının alternatif versiyonu eklendi. Tabii ki uzun yıllar boyunca albümün farklı baskıları yapılırken çok farklı versiyonlarda ortaya çıktı. Sırf bu versiyonlar arasındaki farklılıkları anlatan koleksiyonculara ve ciddi meraklılara yönelik makale hatta kitaplar bulabilirsiniz. Böylelikle Kind Of Blue albümünün hikayesine bir bakış atmış olduk.

Peki böylesine bir albümün hangi baskısını almak lazım. Çok zor bir soru. 2016 itibarı ile müzik marketlerinde yaygın olarak bulunabilecek en değerli baskı Mobile Fidelity firmasından yayınlanan 180gr 45 devirlik iki plaklık Kind Of Blue seti. Bu set aslında Classic Records tarafından yayınlanan Bernie Grundman'ın mastering'ini yaptığı 180 ve 200Gr'lık baskıların akabinde günümüzde "uygun fiyata alınabilecek" en iyi baskı olarak nitelendiriliyor. Günümüzde Classic Records baskıları anormal fiyatlardan satışa sunuluyor. İçerik anlamında ise 50th Anniversary yani 50. yıl özel versiyonu son derece zengin. Ekstra şarkılar, özel hazırlanmış booklet ile ses kalitesi olarak olmasa da, içerik anlamında çok cazip. Bunların tamamı için eğer satın alacağım dersanız eBay veya Discog gibi sitelerde vakit geçirmelisiniz ve ciddi bir banka hesabını hazırda tutmalısınız. Türkiye'ye gelirsek, bir çok müzikseverin ve koleksiyoncunun ortak görüşü Sony Legacy tarafından basılan ve son derece makul fiyat etiketlerine sahip mono ve stereo baskının son derece tatmin edici olduğu. Bende bu görüşe katılıyorum. Hatta Mobile Fidelity'nin özel baskısı fiyatına hem mono hem stereo baskı alıp cebinize biraz(cık) para kalabiliyor. Music On Vinyl baskısı ise aynı mastering'i kullanan ve kapağı ve baskısı biraz daha özenli olan ancak daha pahalı bir alternatif. Tüm bu baskılar ülkemizde de satılıyor.

Ülkemizde yaşadığımız şu garip günlerde kafanızı biraz olsun dağıtması ümidi ile...
Stereo Mecmuası ekibi tarafından hazırlanmıştır. Aralık 2016...

artwork: Leonid Afremov